

Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki
RAPORT ROCZNY

2016

Zaraz po wojnie

— **Ieva Epnere. Piramida i inne historie** [MPZ]

— **Marek Sobczyk. „muzeum” w cudzysłowie**

— **Sztuka w naszym wieku**

— **Łukasz Sosiński. Prace na ukończeniu** [MPZ]

— **Jaśmina Wójcik. URSUS ↔ TABAKALERA**
 [TABAKALERA, Donostia — San Sebastián]

— **Agata Kus, Michał Dymny. Przetwornik** [MPZ]

— **Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie**

— **Halka/Haiti: Z powrotem w Wilnie**
 [Centrum Sztuki Współczesnej [CAC] w Wilnie]

— **Magdalena Więcek. Działanie na oko**

— **Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci**

— **Irmína Staś. Przemiana materii** [MPZ]

— **Habima Fuchs. Słona morską wodą wchłonięta przez chmurę staje się słodka** [MPZ]

— **Teresa Kazimiera Murak-Rembielińska**

— **Podróżnicy**

— **Michał Frydrych. Morze tropikalne, T-mobile, sadza, szminka**
 [TABAKALERA, Donostia — San Sebastián]

— **Fair Building**
 [15 Międzynarodowa Wystawa Architektury w Wenecji]

Rafał Bujnowski. Maj 2066

— **Złożone, rozłożone** [MPZ]

— **Common Affairs. Revisiting the Views Award — Contemporary Art From Poland** [Deutsche Bank KunstHalle, Instytut Polski w Berlinie]

— **Alicja Dobrucka. I like you, I like you a lot i inne** [MPZ]

— **Bogactwo**

— **Przed, po i pomiędzy. O decyzjach w konserwacji dzieł sztuki współczesnej**

— **Jacek Malinowski. Dwubiegunowo**

— **Natalia Bażowska. 12 na minutę**
 [TABAKALERA, Donostia — San Sebastián]

— **Krzysztof Wodiczko i Jarosław Kozakiewicz. Rozbrojenie kultury. Projekt Instytutu Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen im. Józefa Rotblata**

— **Polska — kraj folkloru?**

— **Festiwal The Artists. Koncerty i projekty dźwiękowe artystów sztuk wizualnych, 4 edycja** [Reduta Banku Polskiego, Warszawa]

— **Iveta Pilařová. Białe. Pokaz towarzyszący konferencji i warsztatom Kultura i Neuronauka**

— **Eksperyment łysogórski 50 lat później** [MPZ]

— **Jacek Damiński. Makroformy**

— **Kaligrafie społeczne**

— **Zdarzyło się jutro** [MoCA Belgrad]

— **Kolekcje**

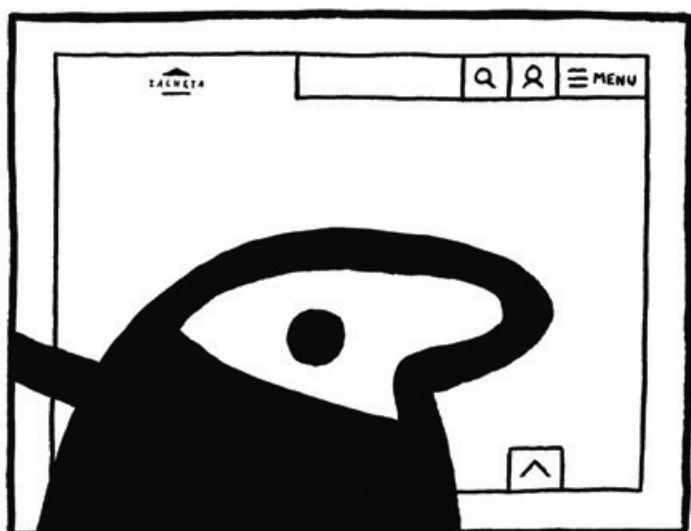
Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki
RAPORT ROCZNY

2016

Warszawa 2017

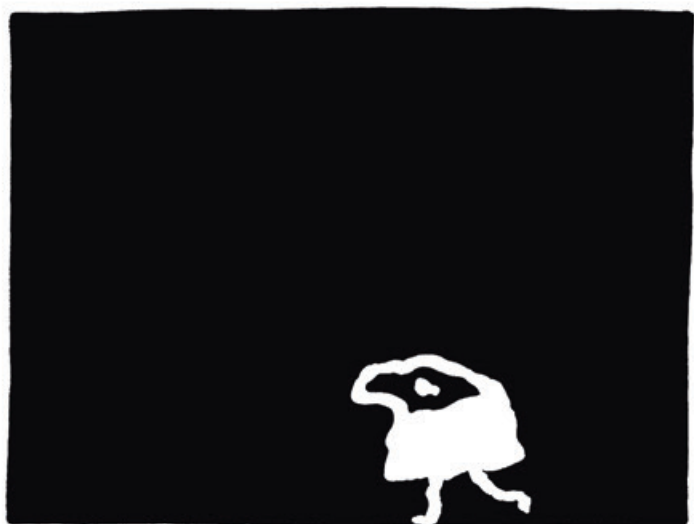
L U D E K

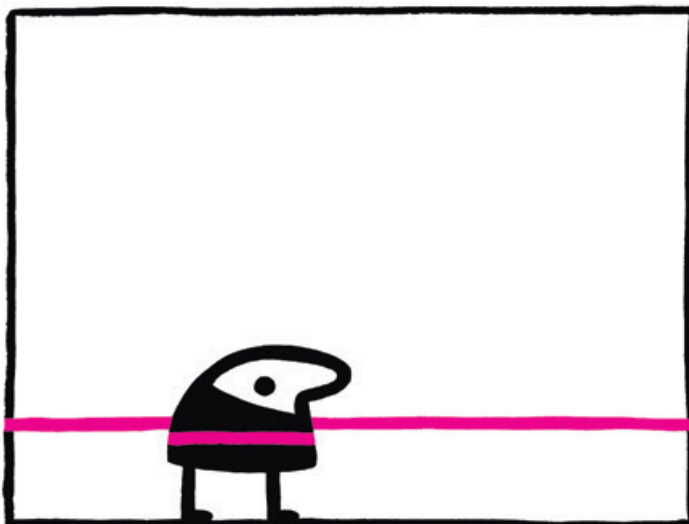
Z NOWĄ STRONĄ INTERNETOWĄ

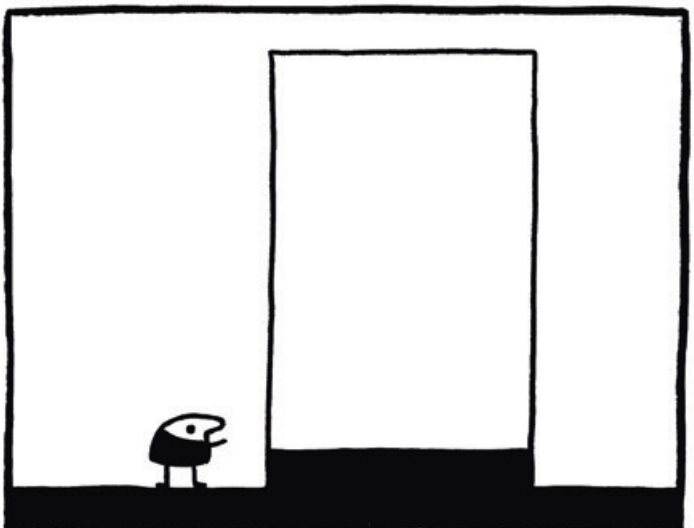
W MEDIATECE

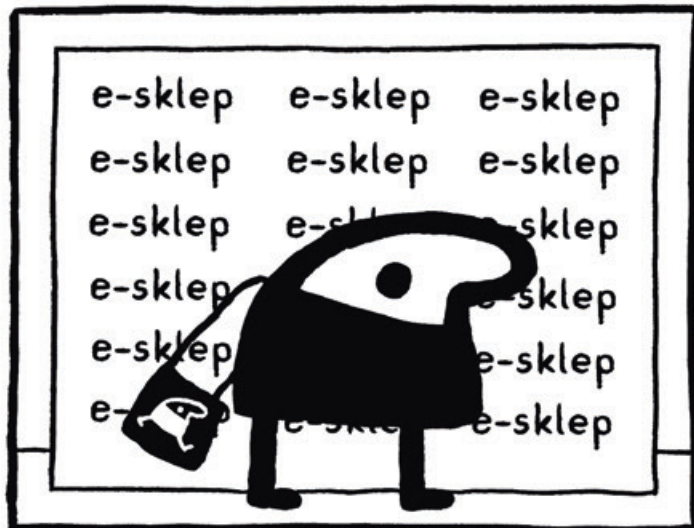
PO NOCY MUZEÓW

PODZAS AKCJI CROWDFUNDINGOWEJ

PRZED „KOLEKCJAMI”

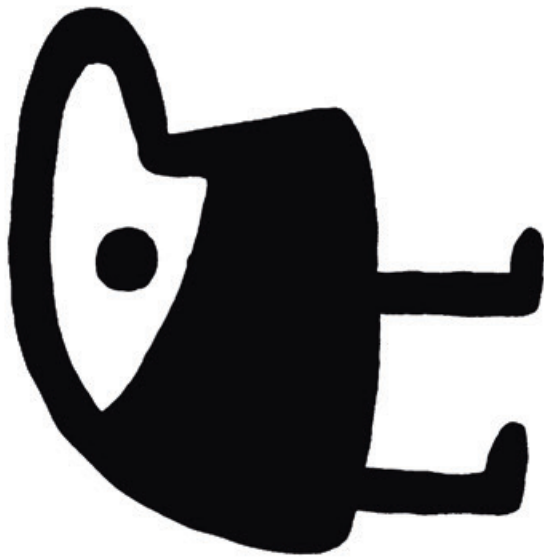
NA OTWARCIU E-SKLEPU

2

0

1

6

W DOMU.

J. ŚWIDZIŃSKI '2017

SPIS TREŚCI

RADA PROGRAMOWA	5
STRUKTURA GALERII	6
Dyrekcja i pracownicy Zachęty w 2016 roku	
WYSTAWY	8
FREKWENCJA NA WYSTAWACH	97
POZOSTAŁE WYDARZENIA	98
PRASA	102
DZIAŁALNOŚĆ	112
Edukacja	
Dokumentacja i biblioteka	
Kolekcja	
Akcja crowdfundingowa	
Kampania #BądźNaBieżąco	
Działania z publicznością	
Dostępność	
Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych	
Wydawnictwa	
Księgarnia	
Inwestycje	
Renowacja nagrobków autorstwa Abrahama Ostrzegi	
OSIĄGNIĘCIA ZESPOŁU ZACHĘTY	126
PRZYCHODY	129
PARTNERZY I SPONSORZY	130

Rada Programowa przy Zachęcie — Narodowej Galerii Sztuki

W dniu 14 listopada 2013 roku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powołał Radę Programową przy Zachęcie — Narodowej Galerii Sztuki. W skład Rady wchodziło jedenaście osób, a do jej zadań należało opiniowanie długofalowej strategii działania Zachęty, wyrażanie opinii i składanie wniosków do dyrektora we wszystkich istotnych sprawach dotyczących galerii oraz pomoc w poszukiwaniu nowych form wsparcia organizacyjnego, koncepcyjnego i finansowego. Kadencja członków Rady trwała trzy lata, a ostatnie posiedzenie — podsumowujące ten okres działalności — odbyło się 3 listopada 2016 roku. Dyrektor Zachęty poprosił członków Rady o zgodę na wnioskowanie do Ministra o przedłużenie kadencji i powołanie Rady Programowej w niezmienionym składzie. Wszyscy zgodzili się na zgłoszenie ich kandydatur.

Skład Rady Programowej:

dr hab. Marzanna Bogumiła Kielar — poetka, kierownik Pracowni Heurystyki w Zakładzie Metodologii i Pedagogiki Twórczości w Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie

Maja Kleczewska — reżyserka teatralna

dr hab. Marek Krajewski — socjolog, profesor w Instytucie Socjologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

dr hab. Marta Leśniakowska — historyczka sztuki i architektury, profesor Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk

Zbigniew Libera — artysta

dr Tomasz Makowski — bibliotekarz i historyk, dyrektor Biblioteki Narodowej, przewodniczący Krajowej Rady Bibliotecznej i Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego,

prof. dr hab. Andrzej Mencwel — historyk literatury i kultury, profesor w Instytucie Kultury Polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego,

Draginja Nadaždin — etnolożka i antropolożka, dyrektorka Amnesty International Polska

prof. dr hab. Maria Poprzęcka — historyczka sztuki, profesor na wydziale Artes Liberales Uniwersytetu Warszawskiego,

Jadwiga Sawicka — artystka i kuratorka, kierowniczką Zakładu Intermediów Wydziału Sztuki na Uniwersytecie Rzeszowskim,

dr hab. Andrzej Szczerski — historyk sztuki, z-ca dyrektora ds. naukowych Muzeum Narodowego w Krakowie

Funkcję przewodniczącej Rady Programowej pełniła prof. Maria Poprzęcka.

STRUKTURA GALERII

Dyrekcja i pracownicy Zachęty w 2016 roku

DYREKTOR

Hanna Wróblewska

ZASTĘPCA DYREKTORA

Justyna Markiewicz

MIEJSCE PROJEKTÓW ZACHĘTY

Magda Kardasz

ZESPÓŁ KURATORÓW

Maria Brewińska

Magda Kardasz

Katarzyna Kołodziej

Magdalena Komornicka

Joanna Kordjak

Michał Kubiak [14.11.16–8.01.17]

Julia Leopold

DZIAŁ ZBIORÓW I INWENTARZY

Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek — kierownik działu

Joanna Egit-Pużyńska

Anna Kowalik [od 13.10]

Maria Świerżewska

Joanna Waśko

DZIAŁ EDUKACJI

Zofia Dubowska — kierownik działu

Benjamin Cope

Karolina Iwańczyk

Stanisław Welbel

Anna Zdzieborska

DZIAŁ DOKUMENTACJI I BIBLIOTEKA

Gabriela Świtek — kierownik działu

Aldona Głowala

Julia Koszewska

Sebastian Madejski

Inez Piechucka

Karolina Zychowicz

DZIAŁ WYDAWNICTW

Dorota Karaszewska — kierownik działu

Małgorzata Jurkiewicz

Krzysztof Łukawski

Jolanta Pieńkos

Maciej Sikorzak

ZESPÓŁ PROMOCJI I KOMUNIKACJI

Zofia Ledzion

Zofia Sikorska

Katarzyna Winter

Aleksandra Zientecka

RZECZNIK PRASOWY

Olga Gawerska

SPECJALISTA DS. KOMUNIKACJI

Marta Miś

KSIĘGARNIA ARTYSTYCZNA

Marta Dąbrowska — kierownik działu

Małgorzata Jakubczak

Ewa Majsterek

DZIAŁ REALIZACJI WYSTAW

Anna Muszyńska — kierownik działu

Marek Janczewski

Krystyna Sielska

GRUPA MONTAŻOWA I STOLARNIA

Andrzej Bialik

Dariusz Bochenek

Remigiusz Olszewski

DZIAŁ MULTIMEDIÓW

Aleksander Turski — kierownik działu

Krzysztof Boguszewski

Janusz Dębowski

ZESPOŁ DS. PROGRAMÓW OPERACYJNYCH

Lilianna Krause — koordynator prac zespołu
Aleksandra Arcimowicz
Barbara Barańska

DZIAŁ FINANSOWO-KSIĘGOWY

Danuta Skorupska — główna księgowa
Bożena Artyniew
Katarzyna Pałyska
Iwona Sobolewski
Iwona Staszewska

DZIAŁ ADMINISTRACJI

Monika Popiołek — kierownik działu
Krzysztof Barański
Roman Barański
Jarosław Fik
Michał Lemańczyk
Paweł Pietrzak

SEKRETARIAT

Monika Piesio

DZIAŁ KADR

Natalia Kęsoń

RADCA PRAWNY

Janina Ejsmont-Sławińska

ZAMÓWIENIA PUBLICZNE

Anna Sokólska

PORTIERNIA

Zdzisława Krajewska

STAŁA WSPÓŁPRACA

Koordynator dostępności Zachęty

Paulina Celińska

Miejsce Projektów Zachęty

Karolina Bielawska [do 31.08]
Julia Harasimowicz [od 1.09]

Dział edukacji

Barbara Dąbrowska
Joanna Falkowska-Kaczor
Zofia Fedczyszyn
Paweł Freus
Zofia Hejke
Sara Herczyńska
Michalina Izert
Paula Kaniewska
Alicja Korpysz
Maria Kosińska
Sara Magdzicka
Marcin Matuszewski
Kamil Niedziałek
Magdalena Olasińska
Anna Owsiany
Dawid Pawlina
Dagmara Rusinek
Dagna Sadkowska
Maria Szczycińska
Agnieszka Szostakiewicz
Joanna Świerczyńska
Marlena Talunas [do 22.03]
Zuzanna Zasacka
Magdalena Zięba

Księgarnia

Marlena Kucharska
Marek Michalski
Andrzej Samuła

Kasa

Elżbieta Kalińska [do 31.03]

Dział administracji

Teresa Mokrzycka
Ryszard Bownik

WYSTAWY

2.10.15–10.01.16	Zaraz po wojnie	10
20.11.15–17.01.16	Ieva Epnere. Piramida i inne historie [MPZ]	14
4.12.15–31.01.16	Marek Sobczyk. „muzeum” w cudzym słowie	16
12.12.15–31.01.16	Sztuka w naszym wieku	18
18–24.01	Łukasz Sosiński. Prace na ukończeniu [MPZ]	20
22.01–15.05	Jaśmina Wójcik. URSUS ↔ TABAKALERA [TABAKALERA, Donostia — San Sebastián]	22
28.01–20.03	Agata Kus, Michał Dymny. Przetwornik [MPZ]	24
29.01–24.04	Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie	26
30.01–13.03	Halka/Haiti: Z powrotem w Wilnie [Centrum Sztuki Współczesnej [CAC] w Wilnie]	30
15.02–13.04	Magdalena Więcek. Działanie na oko	32
20.02–8.05	Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci	36
30.03–10.04	Irmina Staś. Przemiana materii [MPZ]	38
15.04–12.06	Habima Fuchs. Słona morska woda wchłonięta przez chmurę staje się słodka [MPZ]	40
6.05–17.07	Teresa Kazimiera Murak-Rembelińska	42
13.05–21.08	Podróżnicy	46
21.05–4.09	Michał Frydrych. Morze tropikalne, T-mobile, sadza, szminka [TABAKALERA, Donostia — San Sebastián]	50
28.05–27.11	Fair Building [15 Międzynarodowa Wystawa Architektury w Wenecji]	52
10.06–21.08	Rafał Bujnowski. Maj 2066	54
17.06–14.08	Złożone, rozłożone [MPZ]	56
21.07–30.10	Common Affairs. Revisiting the Views Award — Contemporary Art From Poland [Deutsche Bank KunstHalle, Instytut Polski w Berlinie]	58
19.08–16.10	Alicja Dobrucka. I like you, I like you a lot i inne [MPZ]	62
26.08–23.10	Bogactwo	64
31.08–2.10	Przed, po i pomiędzy. O decyzjach w konserwacji dzieł sztuki współczesnej	68
2.09–16.10	Jacek Malinowski. Dwubiegunowo	70
10.09–11.12	Natalia Bażowska. 12 na minutę [TABAKALERA, Donostia — San Sebastián]	72
5.10–27.11	Krzysztof Wodiczko i Jarosław Kozakiewicz. Rozbrojenie kultury. Projekt Instytutu Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen im. Józefa Rotblata	74
14.10.16–15.01.17	Polska — kraj folkloru?	78
15.10	Festiwal The Artists. Koncerty i projekty dźwiękowe artystów sztuk wizualnych, 4 edycja [Reduta Banku Polskiego, Warszawa]	82

20-23.10	Iveta Pilařová. Biały. Pokaz towarzyszący konferencji i warsztatom Kultura i Neuronauka	84
21.10.16-1.01.17	Eksperyment łysogórski 50 lat później [MPZ]	86
7.11.16-8.01.17	Jacek Damięcki. Makroformy	88
7.11.16-15.01.17	Kaligrafie społeczne	90
9.11-4.12	Zdarzyło się jutro [MoCA Belgrad]	92
5.12.16-1.01.17	Kolekcje	94

2.10.15–
–10.01.16

Zaraz po wojnie

kuratorki: **Joanna Kordjak, Agnieszka Szewczyk**

współpraca: **Magdalena Komornicka**

praktykanci: **Małgorzata Bożyk, Marcin Lewicki**

projekt ekspozycji: **Matosek/Niezgoda**

projekt fotomontaży, identyfikacja wizualna: **Błażej Pindor**

realizacja: Krystyna **Sielska i zespół**

program edukacyjny: **Zofia Dubowska**

KSIĄŻKA

pod redakcją **Joanny Kordjak**
i **Agnieszki Szewczyk**

wstęp: **Hanna Wróblewska**

teksty: **Waldemar Baraniewski,**
Anna Frąckiewicz, Dorota Jarecka,
Joanna Kordjak, Eryk Krasucki,
Marta Leśniakowska, Luiza Nader,
Agata Pietrasik, Krzysztof Pijarski,
Piotr Rypson, Grzegorz Rytel, Piotr
Słodkowski, Agnieszka Szewczyk,
Maciej Szymanowicz, Wojciech
Świdziński, Katarzyna Uchowicz,
Wojciech Włodarczyk

projekt graficzny: **Krzysztof Bielecki**
redakcja: **Małgorzata Jurkiewicz,**

Jolanta Pierńkos

wersja językowa polska [z angielskim
streszczeniem]

Wystawa była próbą odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób złożoność nastrojów społecznych i napięcia polityczne w powojennej Polsce znalazły swoje odzwierciedlenie w sztukach plastycznych, fotografii, filmie, a także architekturze i wzornictwie. Czy kluczowy dla najnowszej historii Polski okres 1944–1948 jest równie ważny w obszarze sztuki? Jak w pierwszych latach nowej, dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości społeczno-politycznej i atmosfery, z jednej strony „euforii odbudowy” i nadziei, z drugiej — opisaną przez Marcina Zarembe „wielkiej trwogi” odnajdywali się artyści? Jaką funkcję miała pełnić w niej sztuka? Jak negocjowała swoje miejsce i język? W jakiej sytuacji debiutowali młodzi? Czy wojna i rok 1945 stanowią rzeczywiście cezurę, od której wszystko zaczynało się od nowa, czy też owe rewolucyjne czasy stawały się szansą na realizację wcześniejszych postulatów i koncepcji (osiedli robotniczych czy „taniego i pięknego mebla dla wszystkich”)?

Ekspozycja prezentująca kilkaset obiektów z różnych dziedzin sztuki oraz bogaty materiał archiwalny koncentrowała się na pokazaniu kilku istotnych problemów. Kluczowym zagadnieniem było powiązanie sztuki i polityki, działalność w obszarze kultury specyficznych dla tego okresu instytucji (Czytelnik, Biuro Odbudowy Stolicy, Biuro Nadzoru Estetyki Produkcji) oraz rola sztuki w propagandzie służącej legitymizacji nowej władzy i nowych granic (np. Wystawa Ziem Odzyskanych). Kolejnym ważnym tematem był problem odbudowy kraju ze zniszczeń — niemal całkowita zagłada stolicy otworzyła przed urbanistami i architektami możliwości realizacji nierzadko utopijnych wizji. Niezwykle istotny i dyskutowany w tym okresie temat Zagłady i sposobów jej upamiętniania (m.in. pomniki, muzea otwierane na terenach obozów koncentracyjnych) został zaprezentowany na wystawie w kontekście powojennego antysemityzmu. Lejtmotywnym wystawy był temat ruin: od koncepcji ruiny jako architektury, poprzez antropomorficzną wizję okaleczonego miasta czy antycznej ruiny, po wymagający pragmatycznych rozwiązań problem odgruzowywania miast czy charakterystycznego dla tego okresu budownictwa z prefabrykatów z gruzobetonu.

Autorzy prac: **Mieczysław Berman, Jan Bogusławski, Marian Bogusz, Szymon Bojko, Michał Boruciński, Adam Bowbelski, Ryszard Brudzewski, Barbara Brukalska, Stanisław Brukalski, Jan Bułhak, Janusz Bułhak, Roman Burzyński, Zofia Chomętowska, Witold Chomicz, Maria Chrzęszczowa, Henry N. Cobb, Henryk Derczyński, Zbigniew Dłubak, Xawery Dunikowski, Henryk Gaczyński, Bohdan Gniewiewski, Irena Goerne, Wanda Golakowska, Krystyna Gorazdowska, Tadeusz Gronowski, Tadeusz Iskierka, Maria Jarma, Jan Jaworski, Józef Kaczmarczyk, Witold Kalicki, Ludomir Kapczewski,**

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

5 stycznia Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*. Prowadzenie: **Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska**

9 stycznia *Jak rozmawiać o latach 40.?* dyskusja podczas finału wystawy. Prelegenci: **Joanna Kordjak i Agnieszka Szewczyk** [kuratorki wystawy], dr hab. **Andrzej Szczerski** (prezes AICA), **Robert Kostró** (dyrektor Muzeum Historii Polski), prof. **Andrzej Paczkowski**. Dyskusję prowadził dr **Piotr Rypson** [wicedyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie].

10 stycznia Finałowe oprowadzanie po wystawie **Agnieszki Szostakiewicz**

W piątek o piątej — oprowadzania tematyczne

8 stycznia *Straszne obrazy*. Prowadzenie: **Paula Kaniewska**

Halina Karpińska-Kintopf, Tadeusz Kasprzycki, Józef Kisielewski, Feliks Szczyński Kowarski, Tadeusz Kantor, Zygmunt Kosmowski, Julia Kotarbińska, Aleksander Krzywobłocki, Jerzy Kujawski, Tadeusz Kulisiewicz, Bronisław Kupiec, Jan Kurzątkowski, Bohdan Lachert, Alfred Lenica, Bronisław Linke, Eryk Lipiński, Henryk Makarewicz, Kazimierz Marczewski, Jadwiga Maziarska, Antoni Michalak, Stanisław Miedza-Tomaszewski, Aron Muszka, Władysław Niemiec, Jerzy Nowosielski, Fortunata Obrąpalska, Kazimierz Oracz, Andrzej Panufnik, Eugeniusz Pichell, Błażej Pindor, Julia Pirotte, Ignacy Płazewski, Andrzej Pronaszko, Michał Przywara, Stanisław Ptaszyński, Stefan Putowski, Stefan Rassalski, Erna Rosenstein, Henryk Rosiak, Marian Sigmund, Upton Sinclair, Jerzy Skarżyński, Konstanty Maria Sopoćko, Henryk Stażewski, Jonasz Stern, Władysław Strzemiński, Marian Sulikowski, Leon Marek Suzin, Helena Syrkus, Szymon Syrkus, Józef Szajna, Roman Szałas, Olgierd Szlekys, Paweł Świątkowski, Gerszon Taffet, Feliks Topolski, Henryk Tomaszewski, Tadeusz Trepkowski, Bolesław Utkin, Stefan Wegner, Adam Werka, Czesław Wielhorski, Władysław Wincze, Marek Włodarski (Henryk Streng), Władysław Wołkowski, Andrzej Wróblewski, Włodzimierz Zakrzewski, Wojciech Zamecznik, Stanisław Zamecznik, Janina Zielińska, Alfons Zielonko, Stefan Żechowski

20.11.15–
–17.01.16

Ieva Epnere. Piramida i inne historie

kuratorka: **Magda Kardasz**

współpraca: **Karolina Bielawska**

projekt ekspozycji: **Ieva Epnere, Magda Kardasz**

realizacja: **Marek Janczewski i zespół**

FOLDER

tekst: **Magda Kardasz**
projekt graficzny: **Jakub Jezierski**
wersja językowa **polsko-angielska**

Wystawa prezentowała najnowszy projekt artystki wraz z wyborem jej wcześniejszych prac. W podziemnej części galerii były sekwencyjnie pokazywane trzy filmy portretujące różne postacie: *Solo* (2008), *Ekstremalna fuga na jeden głos*. *Laima* (2013) oraz *Wyrzeczenie* (2014). Rodzajem wstępu do nich był eksponowany w sąsiednim pomieszczeniu cykl czarno-białych przejmujących fotograficznych portretów cyrkowców. Wnikliwe oko autorki zarejestrowało wyćwiczone (choć nie zawsze piękne) ciała, tandetność anturazu, szczególną bliskość między ludzkimi i zwierzęcymi partnerami.

Wystawa bawiła się chronologią. Zwiedzanie widz zaczynał od najnowszego projektu artystki zatytułowanego *Piramida* (2014), zainspirowanego jej pobytem na Spitsbergenie, w opuszczonej poradzieckiej bazie/kopalni węgla o tej samej nazwie. Ośrodek działał od lat czterdziestych XX wieku jako propagandowa wizytówka systemu komunistycznego. Artystka zastała go w stanie bezruchu, opuszczenia, odcięcia od świata. Sfotografowała i sfilmowała zapierającą dech w piersiach otaczającą przyrodę — z majestatyczną górą w kształcie piramidy przeoranej maszynami wydobywczymi; wykładane drewnem ulice-kładki, opuszczone budynki, pomieszczenia pełne przedmiotów, które budowały sowiecką rzeczywistość. Skonfrontowała te martwe obrazy z historiami ludzi rzuconych przez los w to niezwykle miejsce; rozmowy z nimi odsłaniają różne ludzkie losy naznaczone historią. Poza wspomnianym filmem ekspozycję tworzyły różnej skali fotografie — oprawione w ramy, a także umieszczane bezpośrednio na ścianie lub wydrukowane na tkaninie i rozrzucone na podłodze (jak pogniecione szmatki czy kryształy lodu). Elementy odnoszące się do lodowcowych krajobrazów znalazły się także we fragmentach architektury ekspozycji.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

10 stycznia Warsztaty rodzinne *Na chwilę*. Prowadzenie: Kamil Niedziałek

12 stycznia Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*. Prowadzenie: Maria Kosińska

15 stycznia Performans *Czekając na powrót światła*. Wokal: Laima Ledina, wiolonczela: Undīne Balode, odczytanie tekstu: Karolina Bielawska

4.12.15–
–31.01.16

Marek Sobczyk.

„muzeum” w cudzysłowie

współpraca ze strony Zachęty: **Hanna Wróblewska, Julia Leopold**
projekt ekspozycji: **Małgorzata Sadowska Anonimowi Architekci**
realizacja: **Marek Janczewski i zespół**
program edukacyjny: **Stanisław Welbel**

Pierwszy pokaz „muzeum” w cudzysłowie Marka Sobczyka miał miejsce w Małym Salonie Zachęty w lutym 2006. Był to czas, kiedy krajobraz po „zimnej wojnie sztuki ze społeczeństwem” (cytuując Zbigniewa Libereę) zaczął powoli formować się na nowo. Powstawały nowe instytucje. Nie tylko te, które miały wpływać na rynek sztuki, ale też te stymulowane przez oficjalną politykę kulturalną.

„muzeum” w cudzysłowie to [...] indywidualna odpowiedź na zjawisko gromadzenia kolekcji, tworzenia nowych miejsc zbiorów, muzeów, zatrudniania kuratorów, nakręcania maszynierii rynku dla potrzeb tworzących się kolekcji, jak również obszaru prezentowania kolekcji, wydawania opracowań” – pisał w 2006 roku Sobczyk w towarzyszącej wystawie ulotce. W cudzysłów przez artystę (będącego zarazem kuratorem i dyrektorem tej instytucji) wzięci zostali wówczas m.in. Magdalena Abakanowicz, Stanisław Dróżdż, James Joyce, Roman Opalka, Kazimierz Malewicz. Za pomocą sztuki poddawał on analizie zarówno styl, jak i imię/nazwisko artysty, tworząc niejako w jego imieniu swoje dzieła. Wchodząc w artystyczny dialog z historią sztuki i kultury, stawał się równocześnie krytykiem sztuki i jej teoretykiem.

Przez ostatnie dziesięć lat rzeczywistość zdawała się doganiać wizję Sobczyka. Utworzono nowe muzea i nowe przestrzenie sztuki, powstały nowe kolekcje — prywatne i publiczne, nowe galerie komercyjne obsługujące nowych kolekcjonerów, nowy rynek i nowy kanon. A „muzeum” w cudzysłowie Marka Sobczyka wciąż istnieje i zyskuje kolejne odsłony. Na wystawie w Zachęcie artysta badał m.in. sztukę krytyczną (Grzegorz Kowalski, Katarzyna Kozyra, Artur Żmijewski), twórczość Piotra Uklańskiego, ale też Sigmara Polkego, Gerharda Richtera i Marcela Duchampa. Poprzez wzięcie tych (i innych) nazwisk w cudzysłów publiczność otrzymała nie tyle ich sztukę, ile jej obraz, analizę stylu artystów autorstwa kuratora. W tej odsłonie „muzeum” w cudzysłowie instalacjom, rzeźbom i obiektom według idei autora wystawy towarzyszyły obrazy Marka Sobczyka — będącego jednym z najciekawszych współczesnych malarzy, którego miejsce w kanonie sztuki polskiej wydaje się być niezachwiane.

Kolejna odsłona projektu zatytułowana Marek Sobczyk. „muzeum” w cudzysłowie [krytyczność rozwlekła i zwarta] miała miejsce w Galerii Arsenał w Poznaniu, 14.05–12.06.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

21 stycznia *Dwuosobowy Kongres Twórców Kalaży* („Kongres Rysowników” w cudzysłowie). Prowadzenie: Marek Sobczyk, Jarosław Modzelewski

22 stycznia Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*. Prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

24 stycznia Warsztaty rodzinne „Ja” w cudzysłowie. Prowadzenie: Dagmara Rusinek

31 stycznia Autorskie oprowadzanie Marka Sobczyka podczas finału wystawy

W piątek o piątej — oprowadzania tematyczne

15 stycznia *Artysta jako trickster* — krytyk i kurator. Prowadzenie: Magdalena Zięba

22 stycznia *Duch Duchampa*. Prowadzenie: Paula Kaniawska

29 stycznia „Muzeum” w cudzysłowie. Prowadzenie: Paweł Freus

12.12.15–
–31.01.16

Sztuka w naszym wieku

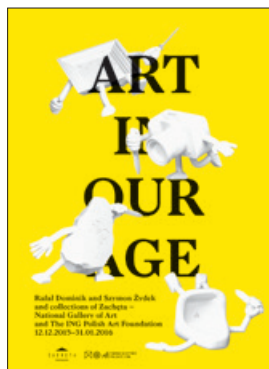
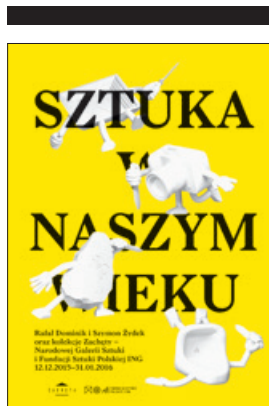
autorzy: **Rafał Dominik** [artysta], **Szymon Żydek** [kurator]
współpraca ze strony Zachęty: **Maria Świerżewska**
współpraca ze strony Fundacji Sztuki Polskiej ING: **Kamila Bondar**
identyfikacja wizualna: **Jakub de Barbaro**
realizacja: **Krystyna Sielska i zespół**
program edukacyjny: **Karolina Iwańczyk**

Wystawa została zorganizowana z okazji jubileuszu 15-lecia Fundacji Sztuki Polskiej ING — jednej z pierwszych w Polsce fundacji korporacyjnych, świadomie wspierającej i promującej działania polskich artystów. Tworzona przez nią kolekcja prac powstałych po 1990 roku od początku powstaje przy wsparciu merytorycznym Zachęty. Więź łącząca obie instytucje ma wiele poziomów: Zachęta wspiera Fundację swoją wiedzą i doświadczeniem, Fundacja wspiera rozwój kolekcji Zachęty, a w przypadku rozwiązania Fundacji jej kolekcja ma stać się częścią zbiorów Zachęty. Ta bliska instytucjonalna relacja stała się punktem wyjścia dla wspólnej wystawy prac z obu kolekcji, która konfrontowała działania artystów współczesnych z podstawowymi pytaniami nurtującymi widzów: Czy dzisiejsza sztuka całkowicie oderwała się od rzeczywistości? Kim współcześnie są artyści i dlaczego efekty ich działań nazywamy dziełami sztuki? Co mają wspólnego abstrakcyjne poszukiwania awangardy artystycznej z życiem zwykłych ludzi?

Duet artystyczno-kuratorski w składzie Rafał Dominik i Szymon Żydek przygotował wystawę, która przybliżała i tłumaczyła zawilości związane z odbiorem i wykorzystaniem sztuki współczesnej w codziennym życiu. Prace zostały potraktowane nie jako autonomiczne dzieła, lecz jako elementy większej całości — zanurzone w społecznej, estetycznej i historycznej rzeczywistości. Dlatego na wystawie wybrane z kolekcji prace prezentowane były w zestawieniu z utworami muzyki pop, historiami z lokalnych gazet, internetowymi memami, makietami czy wykresami giełdowymi. Wszystko to miało przybliżyć i ułatwić odwiedzającym wystawę zrozumienie kontekstu i zamysłu artystów oraz przebytej przez nich drogi poprzedzającej powstanie dzieła sztuki.

Artyści: Magdalena Abakanowicz, Krzysztof M. Bednarski, Olaf Brzeski, Jan Dobkowski, Tadeusz Dominik, Edward Dwurnik, Piotr Janas, Jerzy Kałucki, Marcin Maciejowski, Przemysław Matecki, Jerzy Nowosielski, Lech Okołów, Włodzimierz Pawlak, Józef Petruk, Henryk Stażewski, Jerzy Tchórzewski, Karol Wierusz-Kowalski, Ryszard Winiarski, Krzysztof Żwirblis, Basia Bańda, Sławomir Pawszak, Katarzyna Przezwańska, Jakub Woynarowski

Wystawa prezentowana była w Galerii Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach (6.05–12.06), a projekt podsumował pokaz wraz z projekcją filmu wideo pod tym samym tytułem w BWA Tarnów (22.11–4.12).

FOLDER

tekst: **Rafał Dominik**, **Szymon Żydek**
projekt graficzny: **Jakub de Barbaro**
wersja językowa **polska i angielska**

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

7 stycznia Oprowadzenie Tymka Barowskiego

13 stycznia Wykład dr. Mateusza Skrzeczkowskiego *Sztuka codzienna. W jaki sposób sztuka współczesna wpływa na świat?* z cyklu *Sztuka i filozofia*

14 stycznia Oprowadzenie Dawida Radziszewskiego

17 stycznia Warsztaty rodzinne *Zainspiruj się!*. Prowadzenie: Anna Owsiany

17 stycznia Oprowadzenie dla dzieci. Prowadzenie: Tola Carbol

19 stycznia *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych.* Prowadzenie: Paula Kaniewska, Karolina Żyniewicz

20 stycznia *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niesłyszących.* Prowadzenie: Karolina Żyniewicz

20 stycznia Premiera książki *Sztuka w naszym wieku*. Uczestnicy: Kamila Bondar, Magdalena Miecznicka, Karol Sienkiewicz, Szymon Żydek

21 stycznia Oprowadzenie Iwo Zmyślonego

23 stycznia Warsztaty *Na dobry sen* z cyklu *Co robi artysta?* dla rodzin z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Prowadzenie: Michalina Izert, Kamil Niedziałek

23 stycznia Warsztaty malarskie dla dorosłych *Sztuka? Też tak potrafisz!* Prowadzenie: Sławomir Pawszak

27 stycznia Wykład dr. Łukasza Zaremby *Codzienna sztuka. W jaki sposób świat współczesny wpływa na sztukę?* z cyklu *Sztuka i filozofia*

28 stycznia Oprowadzenie Bogny Świątkowskiej

31 stycznia Autorskie oprowadzenie Rafała Dominika i Szymona Żydeka podczas finału wystawy

ARTYSTA

co robi według sąsiadów

co robi według partnera

co robi według znajomych

co robi według rodziny

co robi według siebie

18-24.01

Łukasz Sosiński.

Prace na ukończeniu

kuratorka: **Karolina Bielawska**

Prace na ukończeniu to tygodniowy projekt Łukasza Sosińskiego, artysty interdyscyplinarnego, który w swojej twórczości wykorzystuje wiele technik i strategii, często sięgając po elementy architektury. Tym razem przestrzeń galerii stała się dla niego warsztatem, w którym powstała znacznych rozmiarów instalacja. Widzowie odwiedzający MPZ mogli obserwować budowę i uczestniczyć w kolejnych etapach powstawania dzieła. Artysta celowo kierował uwagę publiczności na „proces”, słowo-klucz w słowniku sztuki współczesnej. Jednak sam potraktował je z przymrużeniem oka, stawiając się w pozycji robotnika wykonującego powierzoną mu pracę na podstawie zawartej z galerią umowy.

22.01–15.05

Jaśmina Wójcik.

URSUS ↔ TABAKALERA

kuratorka: **Magda Kardasz**

Projekt *URSUS* ↔ *TABAKALERA* Jaśminy Wójcik nawiązywał do idei miast partnerskich i opartej na niej wymianie kulturalnej. Artystka przedstawiła prawdziwe historie ludzi i miejsc, aby nawiązać rzeczywiste relacje między mieszkańcami krajów o odmiennej historii, którzy jednak mogą znaleźć w nich podobieństwa losów czy wzajemne inspiracje. Punktem wyjścia dla artystki stały się dzieje dawnej fabryki traktorów Ursus w Warszawie i byłej fabryki tytoniu Tabakalera w Donostii, będącej jednocześnie miejscem wystawy.

Wystawa w ramach projektu Spotkanie Project Roomów, będącego wymianą między Miejscem Projektów Zachęty a project roomem TABAKALERY. Przygotowana we współpracy z Instytutem Polskim w Madrycie.

Agata Kus, Michał Dymny. Przetwornik

kuratorka: **Magda Kardasz**

współpraca: **Karolina Bielawska**

projekt ekspozycji: **Agata Kus, Michał Dymny, Magda Kardasz**

realizacja: **Marek Janczewski i zespół**

FOLDER

tekst: **Magda Kardasz**

projekt graficzny: **Jakub Jezierski**

wersja językowa **polsko-angielska**

Malarsko-muzyczny projekt dwojga młodych twórców reprezentujących różne dziedziny sztuki był rodzajem swobodnego dialogu, próbą nawiązania między nimi korespondencji. Artystyczne postawy Agaty Kus i Michała Dymnego łączy intuicyjne podejście do procesu twórczego, dopuszczenie do niego elementu improwizacji.

Obrazy Agaty Kus często są inspirowane klasycznymi kinowymi filmami, znalezionymi fotografiami czy historiami. Mówią o zagrożeniach współczesnego świata, utracie niewinności. Artystka pokazała na wystawie nowe obrazy narracyjne będące rozwinięciem cyklu z portretami dzieci. Sposób kadrowania scen polegający na wyznaczaniu/wycinaniu w prostokącie obrazu romboidalnych kształtów czy fizyczne kaleczenie obrazów (ich bohaterów) poprzez wypalanie w powierzchni płótna dziur papierosem służą wywołaniu niepokoju widza, wytrąceniu go z bezpiecznych torów myślenia o sztuce przedstawiającej. Wszystkie prezentowane obrazy były malowane z podpięciem harfy ISA, z dźwiękowymi samplami stworzonymi przez Dymnego. Malując, artystka przecinała wiązki promieni podczerwonych, co było impulsem wywołującym dźwięk. W efekcie powstał muzyczny zapis procesu malowania z jego niuansami i zmiennością. Widz mógł wysłuchać dźwiękowej ilustracji każdego z płócien.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

26 lutego Spotkanie z Agatą Kus i koncert Michała Dymnego

11 marca Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*. Prowadzenie: Maria Kosińska

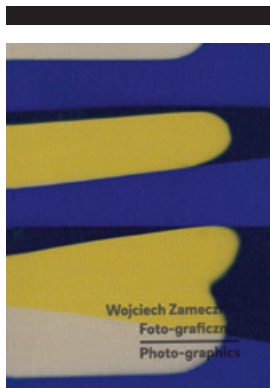

29.01–24.04

Wojciech Zamecznik.

Foto-graficznie

kuratorki: **Karolina Puchała-Rojek**, **Karolina Ziębińska-Lewandowska**
 współpraca ze strony Zachęty: **Magdalena Komornicka**, **Jacek Świdziński**
 projekt ekspozycji: **Jan Strumiłło**
 współpraca: **Julia Jankowska**
 realizacja: **Anna Muszyńska i zespół**
 identyfikacja wizualna: **Magdalena Piwowar**
 program edukacyjny: **Anna Zdzieborska**

KSIĄŻKA
 pod redakcją
Karoliny Puchały-Rojek i **Karoliny Ziębińskiej-Lewandowskiej**
 wstęp: **Karolina Puchała-Rojek**
 i **Karolina Ziębińska-Lewandowska**
 teksty:
Karolina Ziębińska-Lewandowska,
Julie Jones, **Katarzyna Jeżowska**,
Marcin Lachowski, **Karolina Puchała-Rojek**
 rozmowa **Karoliny Ziębińskiej-Lewandowskiej** z **Juliuszem Zamecznikiem**
 kalendarium: **Agnieszka Szewczyk**
 projekt graficzny: **Anna Piwowar**,
Magdalena Piwowar
 redakcja: **Julia Odnous**
 wydawcy:
Zacheta — **Narodowa Galeria Sztuki**,
Fundacja Archeologii Fotografii
 wersja językowa **polsko-angielska**

Wojciech Zamecznik (1923–1967), jeden z najważniejszych przedstawicieli polskiej szkoły plakatu to postać wielowymiarowa, lecz nadal nieznaną. Odkrywany współcześnie jako fotograf, był działającym przez dwie dekady od zakończenia II wojny światowej wszechstronnym artystą. Zostawił po sobie niezwykle bogate archiwum wypełnione projektami nie tylko plakatów i aranżacji wystaw, ale także scenografii, czołówek filmów, układów graficznych książek i czasopism, okładek płyt i kalendarzy, projektów stoisk na międzynarodowych targach przemysłowych, mebli, strojów teatralnych oraz nagrania filmowe i tysiące fotografii. Kompleksowa archiwizacja spuścizny podjęta w 2012 roku przez Fundację Archeologia Fotografii pozwala na coraz pełniejsze poznanie tej niezwyklej twórczości.

Wystawa była pierwszym od trzydziestu lat tak obszernym pokazem monograficznym poświęconym Wojciechowi Zamecznikowi i koncentrowała się na zależnościach pomiędzy jego pasją dla fotografii a projektowaniem graficznym. Sytuując w centrum obserwację świata i zainteresowanie możliwościami fotografii, prezentowała projekty graficzne i realizacje filmowe, dawała wgląd w archiwum i pokazywała m.in. tajniki warsztatu grafika przełomu lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych. Na pokaz składało się ponad 300 obiektów: makiet projektów graficznych, fotografii, druków, dokumentów, a także dwa filmy — animowany *Italia '61* zrealizowany przez Wojciecha Zamecznika i Jana Lenicę oraz *Dom na głowie* w reżyserii Adama Palenty, zmontowany z taśm rodzinnych zarejestrowanych przez artystę. Zawarte w książce towarzyszącej wystawie świadectwa, szczegółowe kalendarium i teksty ukazywały codzienność projektanta w PRL-u. Ujawniały również pomysłowość, niezależność i innowacyjność Zamecznika oraz jego związek z postępowym środowiskiem artystów takich jak Oskar Hansen, Henryk Tomaszewski czy Jan Lenica.

Jak pisał Marcin Lachowski w tekście *Realizm i metafora w projektach graficznych Wojciecha Zamecznika*: „Twórczość Wojciecha Zamecznika [...] wpisywała się w zmienne i skomplikowane parametry życia politycznego, społecznego i artystycznego lat czterdziestych–sześćdziesiątych XX wieku. Zamecznik swobodnie korzystał z różnych mediów, określając ich nowe funkcje i znaczenia, nadawał swoim pracom oryginalny i nowoczesny rys. Znaczące miejsce w dorobku artysty zajmują tworzone w ciągu całej kariery artystycznej projekty graficzne, w których przywoływał nowoczesne postulaty integracji sztuk i podejmował dialog z nowymi technikami i zmieniającymi się konwencjami artystycznymi. Wojciech Zamecznik rozwijał zwłaszcza indywidualną, nowatorską koncepcję sztuki plakatu. Zastosowane przez niego w projektach

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

31 stycznia Oprowadzenie kuratorskie **Karoliny Puchały-Rojek**

31 stycznia Warsztaty rodzinne *Obrazy ze światła*. Prowadzenie: **Agnieszka Szostakiewicz**

14 lutego Warsztaty rodzinne *Świetlny performans*. Prowadzenie: **Kamil Niedziałek**

16 lutego Pokaz filmu *Biały niedźwiedź*, reż. **Jerzy Zarzycki**, 1959, Polska, 95 min

27 lutego Warsztaty *Rysunki światłem* z cyklu *Co robi artysta?* dla rodzin z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Prowadzenie: **Agnieszka Szostakiewicz**, **Magdalena Olasińska**

3 marca Spotkanie z dr **Agatą Szydłowską** *Wojciech Zamecznik jako projektant. Re-interpretacje modernizmu*

8 marca Spotkanie z cyklu *Patrząc/Zobaczyc. Sztuka współczesna i seniorzy*. Prowadzenie: **Alicja Korpysz**

8 marca Pokaz filmu *Uczta Baltazara*, reż. **Jerzy Zarzycki**, 1954, Polska, 98 min

9 marca *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych*. Prowadzenie: **Marcin Matuszewski**, **Karolina Żyniewicz**

11 marca Promocja książki *Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie*. Spotkanie z **Anną Piwowar**, **Karoliną Puchałą-Rojek** i **Juliuszem Zamecznikiem**. Prowadzenie: **Anna Sańczuk**

15 marca *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niesłyszących*. Prowadzenie: **Marcin Matuszewski**

20 marca Warsztaty rodzinne *W powiększeniu*. Prowadzenie: **Dagmara Rusinek**

22 marca Pokaz filmu *Jutro premiera*, reż. **Janusz Morgenstern**, 1962, Polska, 81 min

Fot. Marek Krzyżanek

Fot. Marek Krzyżanek

lapidarność form, skrótowość i syntetyczne ujęcie prezentowanych motywów prowadziły do poszukiwania jasnego, bezpośredniego przekazu, który jednocześnie wiązał się z próbą analitycznego spojrzenia na współczesną kulturę wizualną”.

23 marca Wykład prof. Zbigniewa Tomaszczuka *Gest plastyczny w fotografii z cyklu Sztuka i filozofia*

5 kwietnia Pokaz filmu *Krzyż Walecznych*, reż. Kazimierz Kutz, 1959, Polska, 84 min

7 kwietnia *O wystawach i wystawiennictwie*. Spotkanie na wystawie z Katarzyną Jeżowską

9 kwietnia Międzynarodowa konferencja *Wojciech Zamecznik – konteksty fotograficzne*. Prelegenci: Florian Ebner, Anne Lacoste, Kamila Leśniak, Piotr Rypson, Matthew S. Witkovsky, Karolina Ziębińska-Lewandowska. Współorganizatorzy: Culture.pl, Fundacja Archeologia Fotografii

12 kwietnia Warsztaty dla dorosłych *Gramatyka wystaw*. Prowadzenie: Małgorzata Kuciewicz, Simone De Iacobis [Grupa Centrala]

16 kwietnia Warsztaty dla dorosłych *Interesuje mnie ruch. Film, animacja, op-art*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

19 kwietnia Pokaz filmów z oprawą plastyczną Wojciecha Zamecznika: czołówki filmowe, krótkie metraże oraz filmy animowane

21 kwietnia *Zamecznik – tajniki warsztatu*. Spotkanie na wystawie z Moniką Supruniuk

23 kwietnia Warsztaty fotograficzne dla dorosłych. Prowadzenie: Zbyszek Kordys

24 kwietnia Finisażowe spotkanie na wystawie z Agnieszką Szewczyk i Juliuszem Zamecznikiem

24 kwietnia Warsztaty rodzinne *W powiększeniu*. Prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

W piątek o piątej – wprowadzenia tematyczne

5 lutego, 22 kwietnia *Proces twórczy foto-grafika*. Prowadzenie: Marcin Matuszewski

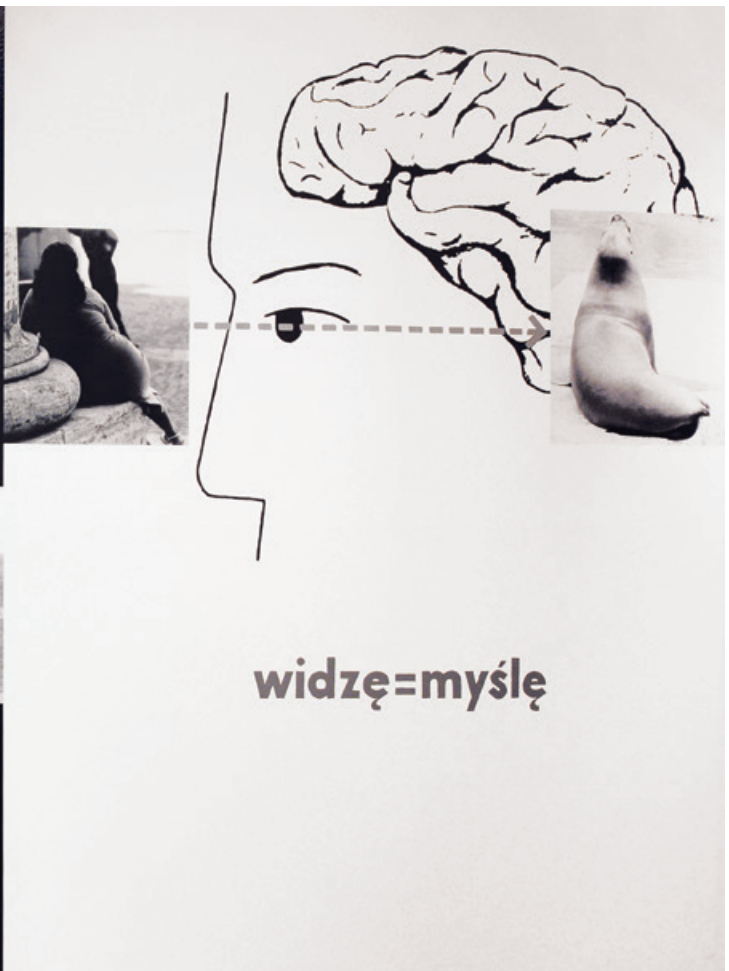
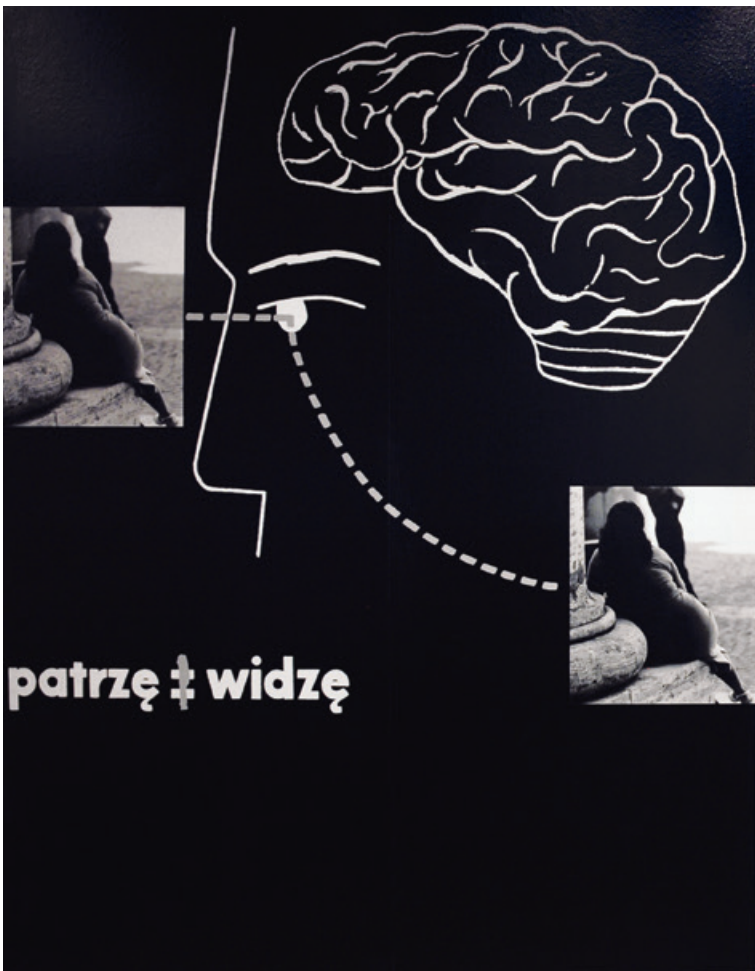
12 lutego, 15 kwietnia *Od obiektywu do subiektywu. Warsztat foto-grafika*. Prowadzenie: Paweł Freus

19 lutego, 18 marca *Ruch jako twórczy żywioł*. Prowadzenie: Magdalena Zięba

26 lutego, 25 marca *Fotografia: sposoby widzenia*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

3 marca, 1 kwietnia *Przestrzeń prywatna/przestrzeń publiczna*. Prowadzenie: Sara Herczyńska

11 marca, 8 kwietnia *Muzyka: inspiracja i interpretacja*. Prowadzenie: Marcin Matuszewski

Fot. Marek Krzyżanek

Fot. Marek Krzyżanek

30.01–13.03

Halka/Haiti: Z powrotem w Wilnie

artyści: C.T. Jasper, Joanna Malinowska

kuratorka: Magdalena Moskalewicz

organizatorzy: Centrum Sztuki Współczesnej w Wilnie,

Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki

koordynacja: Neringa Bumbliene [CAC], Joanna Waśko [Zachęta]

Wystawa w wileńskim Centrum Sztuki Współczesnej prezentowała projekt *Halka/Haiti*. $18^{\circ}48'05''N$ $72^{\circ}23'01''W$. To filmowa dokumentacja wystawienia opery *Halka* w Cazale dla miejscowych „Le Polone” — potomków polskich żołnierzy z legionów napoleońskich, którzy na początku XIX wieku walczyli o niepodległość Haiti.

Przygotowany dla Pawilonu Polskiego na 56 Międzynarodowej Wystawie Sztuki w Wenecji w 2015 roku projekt C.T. Jaspiera i Joanny Malinowskiej stawiał pytania o tożsamość narodową w kontekście postkolonialnym oraz o możliwość reprezentacji tej tożsamości dzisiaj przy użyciu XIX-wiecznych form artystycznych. Prezentacja projektu w Wilnie niejako pozwoliła wrócić do źródeł *Halki* — w tym mieście Moniuszko napisał muzykę i tu w 1848 roku miała miejsce premiera dwuaktowej wersji opery, którą kompozytor uznał za nieudaną (*Halka* została obwołana polską operą narodową dopiero 10 lat później, w Warszawie). Kontekst wileński — polsko-litewskiego miasta pod zaborem rosyjskim — jeszcze bardziej komplikuje obraz tożsamości narodowej, którą *Halka* miała wyrażać, i stawia pytania o niegdysiejszą polsko-litewską wspólnotę kulturową.

Film *Halka/Haiti*, który obecnie znajduje się w kolekcji Zachęty, w 2015 roku był pokazywany na Biennale Sztuki Współczesnej w Krasnojarsku, wystawie *Imagined Communités, Personal Imaginations* w Budapeszcie i Międzynarodowym Biennale Sztuki Współczesnej w Göteborgu (GIBCA). Wystawa w Wilnie była pierwszą samodzielną prezentacją projektu od jego premiery na Biennale w Wenecji.

Magdalena Więcek.

Działanie na oko

kuratorka: **Anna Maria Leśniewska**

współpraca ze strony Zachęty: **Julia Leopold**

projekt ekspozycji: **Robert Rumas**

realizacja: **Marek Janczewski i zespół**

identyfikacja wizualna: **Wojciech Fangor, Maciej Sikorzak**

program edukacyjny: **Karolina Iwańczyk**

KATALOG

pod redakcją **Anny Marii Leśniewskiej**
wstęp: **Hanna Wróblewska**
teksty: **Anna Maria Leśniewska, Gabriela Świtek, Dorota Szwarzman**
projekt graficzny: **Honza Zamojski**
redakcja: **Jolanta Pieńkos**
wersja językowa **polska**

Wystawa Magdaleny Więcek (1924–2008) to kolejna w Zachęcie monograficzna prezentacja twórczości polskiej rzeźbiarki XX wieku. Wystawy takich artystek jak Alina Szapocznikow, Alina Ślesieńska czy Barbara Zbrożyna ujawniały doniosłość ich poszukiwań i uniwersalność dzieł, a także proces budowania niezależności twórczej kobiet, w który wpisuje się również sztuka Więcek.

Dzieła artystki z lat sześćdziesiątych to bliskie żywym organizmom masywne formy, swoiste pomniki mocy natury. Artystka pracowała z różnymi materiałami, często łącząc metal, beton i kamień. W kontraście do nich powstawały formy sugerujące ruch, które zdają się niemal unosić w powietrzu. Realizacjami tworzonymi m.in. podczas dwóch edycji Biennale Form Przestrzennych w Elblągu (1965 i 1967) Więcek wyznaczyła nowe miejsce rzeźby w przestrzeni miejskiej, kładąc nacisk na jej relacje przestrzenne z otoczeniem. Monumentalny charakter jej dzieł szczególnie widoczny jest w cyklu *Sacrum* z lat siedemdziesiątych, nawiązującym do architektury sakralnej. W swoich pracach z lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych odsłoniła urodę stali, aluminium i brązu.

Na wystawie prezentowane były rzeźby oraz projekty realizacji przestrzennych. Ponadto pokazano obszerny wybór rysunków, szkiców i litografii. Integralną część ekspozycji stanowiły wielkoformatowe fotografie autorstwa Magdaleny Więcek i Marka Holzmana, który przeprowadził swoisty „wywiad fotograficzny” z dziełami rzeźbiarki. Ważną częścią wystawy była „zrekonstruowana” w postaci audiowizualnej instalacja *Nieskończoność*, pierwotnie prezentowana w warszawskiej Galerii Zapiecek w 1979 roku. Obok prac Więcek pojawiły się dwa obrazy Stefana Gierowskiego przywołujące wspólne wystawy obojga artystów. Materiał wizualny uzupełniał wybór cytatów będących komentarzem „z epoki” na temat twórczości Więcek, zaś w towarzyszącym wystawie katalogu znalazły się teksty ukazujące dokonania artystki ze współczesnej perspektywy.

W hołdzie dla Magdaleny Więcek w 2015 roku Wojciech Fangor zaprojektował plakat wystawy.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

21 lutego Oprowadzenie kuratorskie Anny Marii Leśniewskiej

23 lutego *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niesłyszących.* Prowadzenie: Paula Kaniewska

24 lutego *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych.* Prowadzenie: Paula Kaniewska, Karolina Żyniewicz

24 lutego Wykład Marcina Rychtera *Nieujarzmiane przedmioty. Dzieło sztuki w perspektywie spekulatywnego realizmu z cyklu Sztuka i filozofia*

26 lutego Spotkanie z cyklu *Patrząc/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy.* Prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

28 lutego Warsztaty rodzinne *Bardzo nowatorskie rzeźby.* Prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

13 marca Warsztaty rodzinne *Materia i rzeźba.* Prowadzenie: Kamil Niedziałek

16 marca Wykład dr Anny Marii Leśniewskiej *Od obiektu do fonofery w sztuce polskiej XX i XXI wieku*

18 marca Spotkanie z cyklu *Patrząc/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy.* Prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

19 marca Warsztaty Przestrzeń — bryła — światło z cyklu *Co robi artysta? dla rodzin z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.* Prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz, Dagmara Rusinek

31 marca Wykład dr Inés R. Artoli *Posłuchaj! O współczesnych związkach między sztuką a muzyką.*

W piątek o piątej — oprowadzania tematyczne

19 lutego, 18 marca *Ruch jako twórca żywiołu.* Prowadzenie: Magdalena Zięba

Fot. Marek Krzyżanek

Kontakt/Floralis, 1959/1.980. Fot. Marek Krzyżanek

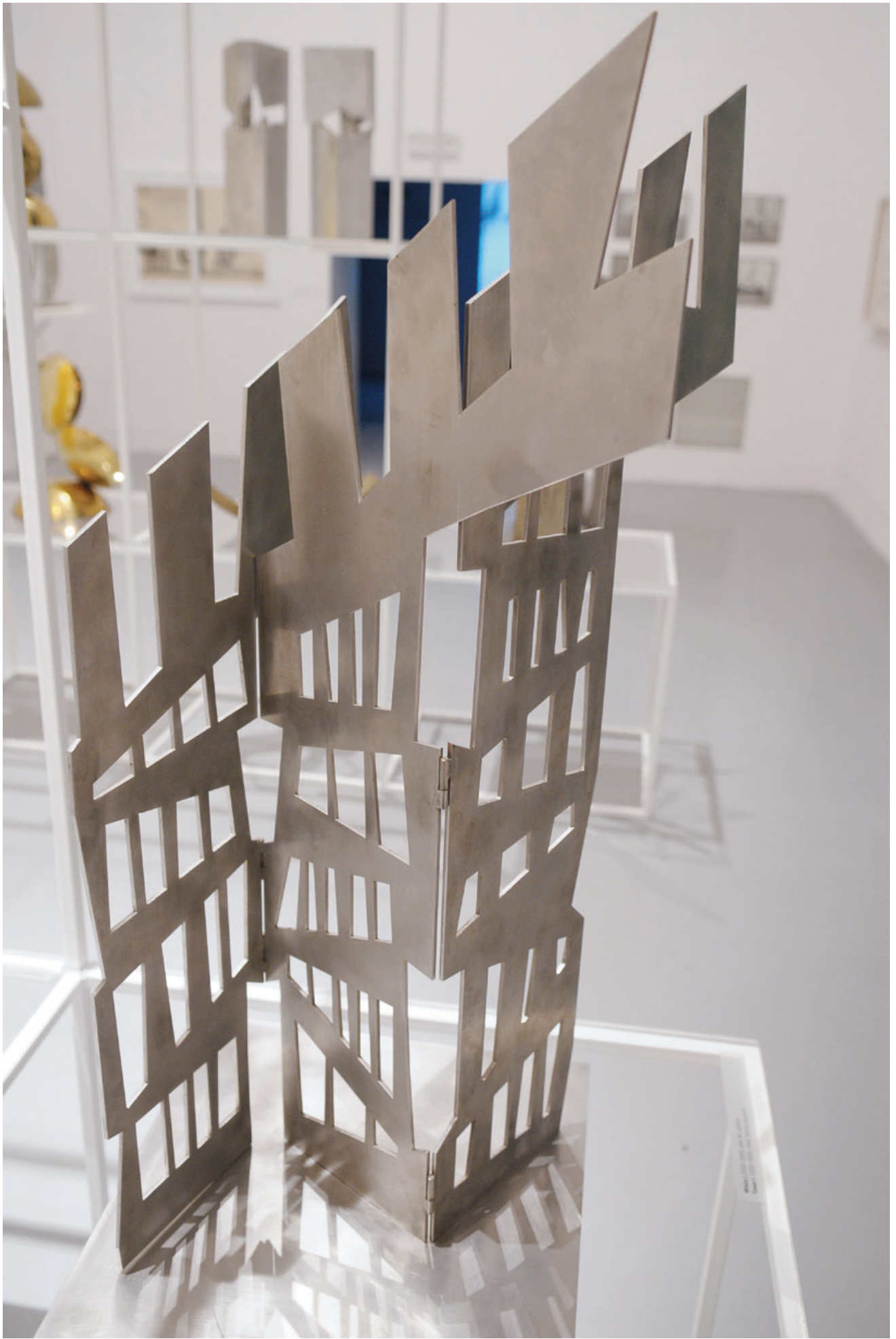

26 lutego, 25 marca *Fotografia:*
sposoby widzenia. Prowadzenie:
Paula Kaniewska

3 marca, 1 kwietnia *Przestrzeń*
prywatna/przestrzeń
publiczna. Prowadzenie:
Sara Herczyńska

11 marca, 8 kwietnia *Muzyka:*
inspiracja i interpretacja.
Prowadzenie: Marcin Matuszewski

Wieża / 2003-2005. Fot. Marek Krzyżanek

20.02–8.05

Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci

kuratorki: **Magda Kłos-Podsiadło, Ewa Solarz**

współpraca ze strony Zachęty: **Katarzyna Kołodziej, Jacek Świdziński**

projekt ekspozycji: **Lech Rowiński, Marta Rowińska / Beton**

realizacja: **Anna Muszyńska i zespół**

identyfikacja wizualna: **Anna Niemierko**

program edukacyjny: **Zofia Dubowska**

Od blisko dekady polska ilustracja jest w okresie wielkiego rozkwitu. Obserwujemy to szczególnie na rynku książki dla dzieci. Wielu utalentowanych twórców oraz ich pomysłowość wsparta odwagą wydawców sprawiają, że mamy do wyboru coraz więcej wyjątkowych książek.

Na wystawie zaprezentowano prace 14 ilustratorów i projektantów graficznych. Każdy z nich traktuje dziecko jak partnera, wrażliwego czytelnika ich wizualnego języka, każdy opowiada obrazem swoją historię. Dzięki nim powstają książki, które są dla dzieci pierwszym kontaktem ze sztuką.

Składająca się z trzech części wystawa angażowała najmłodszych widzów, pobudzała ich kreatywność, aby sami poczuli się jak artyści. W pierwszej części dzieci dowiadywały się, czym jest ilustracja oraz miały okazję sprawdzić się jako ilustratorzy. W drugiej — wchodziły w świat książki, w którym ilustracje stawały się scenografią interaktywnego labiryntu. Trzecia część była wielką czytelną, gdzie widzowie spotykali się oko w oko z ilustratorami i ich dziełami. Dzieci zwiedzające wystawę mogły skorzystać z kreatywnego zeszytu z zadaniami, dzięki którym utrwały wiedzę o ilustracji i odkrywały tajemnice wystawy.

Artyści: **Edgar Bąk, Maciek Błaźniak, Katarzyna Bogucka, Iwona Chmielewska, Agata Dudek, Emilia Dziubak, Małgorzata Gurowska, Monika Hanulak, Marta Ignerska, Agata Królak, Patryk Mogilnicki, Anna Niemierko, Ola Płocińska, Dawid Ryski**

Wystawa prezentowana była w Muzeum Regionalnym w Stalowej Woli, 22.05–9.10.

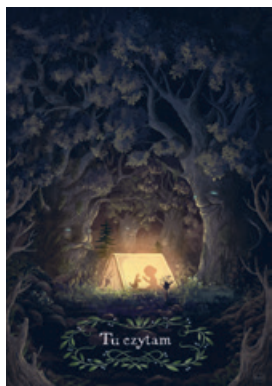

ZESZYT ZADAŃ

tekst: **Ewa Solarz, Magdalena Kłos-Podsiadło**

projekt graficzny: **Anna Niemierko**

wersja językowa **polska**

projekt graficzny: **Emilia Dziubak**

LIMITOWANA EDYCJA PLAKATÓW

projekty graficzne: **Edgar Bąk, Maciek Błaźniak, Katarzyna Bogucka, Iwona Chmielewska, Agata Dudek, Emilia Dziubak, Małgorzata Gurowska, Monika Hanulak, Marta Ignerska, Agata Królak, Patryk Mogilnicki, Anna Niemierko, Ola Płocińska, Dawid Ryski**

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

20 lutego Oprowadzenie kuratorskie Magdaleny Kłos-Podsiadło i Ewy Solarz. Pokaz ilustrowania na żywo: **Katarzyna Bogucka**

21 lutego Warsztaty rodzinne. Prowadzenie: **Katarzyna Bogucka**

5 marca Pokaz ilustrowania na żywo: **Monika Hanulak**

6 marca Warsztaty rodzinne *Jestem zwierzęciem*. Prowadzenie: **Monika Hanulak**

12 marca Pokaz ilustrowania na żywo: **Aleksandra Płocińska**

17 marca Wykład dla ilustratorów i ilustratorek **Magdy Kłos-Podsiadło**

19 marca Pokaz ilustrowania na żywo: **Anna Niemierko**

2 kwietnia Pokaz ilustrowania na żywo: **Agata Dudek**

3 kwietnia Warsztaty rodzinne *Ruchome książki*. Prowadzenie: **Anna Owsiany**

9 kwietnia Pokaz ilustrowania na żywo: **Agata Królak**

10 kwietnia Warsztaty rodzinne *Abstrakcja!*. Prowadzenie: **Agata Królak**

16 kwietnia Pokaz ilustrowania na żywo: **Emilia Dziubak**

17 kwietnia Warsztaty rodzinne *Przepis na ilustrację*. Prowadzenie: **Emilia Dziubak**

28 kwietnia *Tu dziecko, a tam my?* — dyskusja o współczesnej polskiej książce dla dzieci. Prelegenci: **Małgorzata Cackowska, Dorota Jarecka, Joanna Olech, Izabella Kaluta, prof. Maciej Buszewicz**; moderatorka: **Beata Jewiarz**

7 maja Pokaz ilustrowania na żywo: **Iwona Chmielewska**. Warsztaty dla rodziców *Jak czytać książki obrazkowe?* Prowadzenie: **Monika Obuchow**. Finisażowe oprowadzanie kuratorskie **Magdaleny Kłos-Podsiadło i Ewy Solarz**

8 maja Warsztaty rodzinne. Prowadzenie: **Iwona Chmielewska**

Fot. Marek Krzyżanek

Fot. Marek Krzyżanek

Fot. Marek Krzyżanek

Fot. Marek Krzyżanek

30.03–10.04

Irmina Staś. Przemiana materii

kuratorka: **Karolina Bielawska**

Projekt *Przemiana materii* stanowił konsekwentne rozwinięcie wcześniejszych prac Irminy Staś. Jej znakiem rozpoznawczym są niezwykle atrakcyjne wizualnie, malarskie formy organiczne. Artystka tworzy opowieści o życiu i śmierci, wykorzystując elementy zarówno czysto abstrakcyjne, jak i pochodzące ze świata natury.

Prace Irminy Staś stały się zaczynem dzieła tworzonego z udziałem widzów. W czasie kilkudniowej akcji malarskiej formy z obrazów wyszły poza ramy i opanowały przestrzeń galerii. Goście MPZ stali się współtwórcami dzieła; oprócz powielania zastanych na płótnach układów mogli także kreować własne kompozycje.

Na zakończenie akcji artystka i uczestnicy projektu przygotowali pokaz, którego efekty można było oglądać przez weekend.

Fot. Marek Krzyżanek

Fot. Marek Krzyżanek

15.04–12.06

Habima Fuchs.

Słona morska woda wchłonięta przez chmurę staje się słodka

kuratorka: **Magda Kardasz**

współpraca: **Karolina Bielawska, Markéta Nováčková, Adéla Součková**

projekt ekspozycji: **Habima Fuchs, Magda Kardasz**

realizacja: **Marek Janczewski i zespół**

FOLDER

tekst: **Magda Kardasz**

projekt graficzny: **Jakub Jezierski**

wersja językowa **polsko-angielska**

Habima Fuchs określa swoje wystawy jako otwarte pole, po którym widz odbyć może nieskończoną liczbę podróży. Podobnie było z ekspozycją przygotowaną do Miejsca Projektów Zachęty. Przestrzeń galerii została potraktowana jak kartka papieru, na której ręka autorki układała kolejne, graficzne bądź rzeźbiarskie elementy. Na scenografię wystawy składała się tkanina i przypominające meble postumenty, a nie klasyczny wystawienniczy etaż. Artystka stworzyła atmosferę poszczególnych sal poprzez staranne rozmieszczenie obiektów, światła, kolorów, zapachów. Jej metoda twórcza polega na otwarciu się na inspiracje pochodzące z rozmaitych źródeł — z przeszłości i teraźniejszości.

Czeska artystka tworzy synkretyczne treściowo i formalnie dzieła o ogromnym potencjale metaforycznym. Nie obawia się poruszać tematów egzystencjalnych lub filozoficznych lub metafizycznych. Analizuje motywy, symbole z różnych kultur, swobodnie łącząc ikonograficzne tropy z chrześcijaństwa i wątki opisujące drogi duchowego doskonalenia z religii Wschodu, szczególnie buddyzmu. Od kilku lat Fuchs eksperymentuje z ceramiką. Ważna jest dla niej pierwotność tej techniki. Ceramiczne rzeźby nieraz łączy lub zestawia z elementami naturalnymi — zasuszonymi roślinami, gałęziami, kawałkami bambusa.

Tytułowe zdanie zaczerpnięte zostało z *Królewskiej Pieśni* mistrza buddyjskiego Sarahy. Tytuł podpowiadał odbiorcy myśl przewodnią wystawy — przemianę jako siłę napędową świata i człowieka.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

3 czerwca Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*. Prowadzenie: Maria Kosińska

3 czerwca Wieczór poetycki z Renatą Senktas

Zmęczone kwiatem w ciszy uspiętnio góry wyciągnęły w górę ramiona, 2015. Fot. Sebastian Madajski

Fot. Marek Krzyżanek

6.05–17.07

Teresa Kazimiera Murak-Rembielińska

koncepcja wystawy, budowanie relacji
i tworzenie kontekstów: **Teresa Murak**

kuratorka: **Joanna Kordjak**

współpraca ze strony Zachęty: **Katarzyna Kołodziej**

współpraca: **Mateusz Rembieliński, Erik Fonkalsrud**

realizacja: **Marek Janczewski i zespół**

identyfikacja wizualna: **Jakub de Barbaro**

program edukacyjny: **Karolina Iwańczyk**

Performerka i rzeźbiarka Teresa Murak, prekursorka i najważniejsza przedstawicielka sztuki ziemi w Polsce, prowadzi działania artystyczne w przestrzeni publicznej. Od pierwszych realizacji jej znakiem rozpoznawczym jest wykorzystywanie biologicznych procesów: zasiewu, wzrostu, obumierania.

Na wystawie twórczość artystki prezentowana była zarówno poprzez wybrane prace powstałe w ciągu ostatnich kilku dekad, jak i najnowsze, w różny sposób odwołujące się do tych historycznych. Szczególnie ważne miejsce zajmowały dzieła, których tworzywem jest ziemia w rozmaitych postaciach, a także działania artystki z krajobrazem, w mikro- i makroskali — od wydeptywania ścieżek w pejzażu po rzeźby dla Ziemi, których parametry wyznaczało ciało ludzkie. Zrealizowana specjalnie na wystawę w Zachęcie rzeźba z węgla — monumentalny krzyż — była kontynuacją projektu rozpoczętego w 2006 roku. Powstawała przez kilka miesięcy jako rezultat spotkania i ścisłego współdziałania z ludźmi związanymi z kopalnią Halemba.

W proces tworzenia Murak wpisane jest nieustanne wędrowanie. Artystka daje się zatrzymać przez miejsca, w których potem realizuje swoje prace. Dostrzega i sięga po to, co przyziemne, niskie, pospolite — czynności lub przedmioty podnoszone do rangi sacrum. Zasięg tych wędrówek bywa różny: od lokalnego (spacer ulicami miasta) po niemal globalny. Kontynuacją podróży wzdłuż osi północ–południe, zapoczątkowanych w pierwszej połowie lat siedemdziesiątych, była prezentowana na wystawie praca *Lillehammer* (1987–2016).

Materię sztuki Teresy Murak stanowią czas i entropia, które określiły sposób pracy nad wystawą oraz funkcjonowanie w jej przestrzeni poszczególnych dzieł. Istotą był proces ich powstawania — performans rozpisany przez artystkę na wiele tygodni i miesięcy.

Podstawowym elementem artystycznej strategii Murak jest organizowanie przestrzeni. Zasięg i skalę działań, które stworzyły tę wystawę, wyznaczała z jednej strony odległość — koło podbiegunowe, z drugiej głębokość — 1000 metrów pod ziemią. Artystka wykorzystywała również dla potrzeb swojego dzieła i eksplorowała na wielu poziomach przestrzeń budynku galerii, ze szczególnym uwzględnieniem dachu, który stał się ważnym obszarem jej działania.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

8 maja Oprowadzanie kuratorskie
Joanny Kordjak

10 maja *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niesłyszących.* Prowadzenie: Karolina Żyniewicz

11 maja *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych.* Prowadzenie: Marcin Matuszewski, Karolina Żyniewicz

12 maja Spotkanie z Teresą Murak

15 maja Warsztaty rodzinne *Rzeźba/Nieba/Ziemia.* Prowadzenie: Anna Owsiany

20 maja Spotkanie z cyklu *Patrząc/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy.* Prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

22 maja Warsztaty rodzinne *Sztuka ziemi.* Prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

15 czerwca Warsztaty dla dorosłych *Papier/Kamień/Nożyce.* Prowadzenie: Monika Proniewska i Marta Szewczyk (Massif Zines)

19 czerwca Warsztaty rodzinne *Performance przyrody.* Prowadzenie: Kamil Niedziałek

28 czerwca *Rozczynianie.* Działanie na wystawie z Teresą Murak

14 lipca Warsztaty *String Gardens* z cyklu *Gry i zabawy ze sztuką.* Prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

17 lipca Warsztaty rodzinne *Zielona Interwencja.* Prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

W piątek o piątej – oprowadzania tematyczne

20 maja, 17 czerwca *Biurokracja, kapitalizm i rytm natury. O czasie.* Prowadzenie: Paula Kaniewska

Fot. Teresa Murek

27 maja, 24 czerwca *Obiekty podróżujące.* Prowadzenie: Marcin Matuszewski

10 czerwca *Tropem roślinności na dwóch wystawach.* Prowadzenie: Sara Herczyńska

1 lipca *Artyści i artystki w podróży.* Prowadzenie: Paweł Freus

15 lipca *Krajobraz.* Prowadzenie: Paula Kaniewska

Podróżnicy

kuratorka: **Magdalena Moskalewicz**

współpraca ze strony Zachęty: **Magdalena Komornicka**

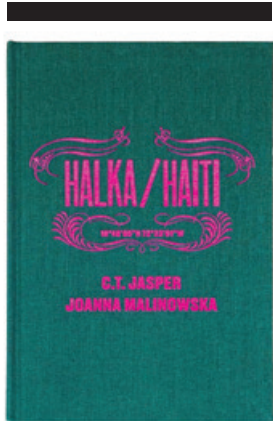
architektura wystawy: **Matosek/Niezgoda**

realizacja: **Anna Muszyńska i zespół**

identyfikacja wizualna: **Jakub Jezierski**

program edukacyjny: **Anna Zdzieborska, Paweł Cywiński**

program filmowy: **Magdalena Moskalewicz, Stanisław Welbel**

KSIĄŻKA

*Halka/Haiti 18°48'05"N
72°23'01"W C.T. Jasper i Joanna
Malinowska*

pod redakcją **Magdaleny
Moskalewicz**

wstęp: **Hanna Wróblewska**

teksty: **Wilso Annulyse, Géri Benoît,
Katarzyna Czeczot, Barbara Kaja
Kaniewska, Magdalena Moskalewicz,
Paweł Passini, Weronika Pelczyńska,
Colette Armenta Pérodi, Kacper
Pobłocki, Wasly Simon, Michel-
-Rolph Trouillot, Grzegorz Wierus,
Bernadette Stela Williams, wywiad
Trevora Smitha z artystami**
projekt graficzny: **Project Projects**
redakcja: **Jolanta Piętkos**
wersja językowa **polska**

Wystawa opowiadała o podróży w odniesieniu do historii i teraźniejszości regionu, w którym swoboda przemieszczania się była do niedawna luksusem dostępnym niewielu. Otwarcie na świat po rewolucji 1989 roku oraz włączenie w procesy globalizacyjne umożliwiły obywatelom byłego bloku wschodniego wyjazd i wymianę międzynarodową na zupełnie nową skalę. Ukształtowały one dzisiejszą tożsamość regionu w równym stopniu co nowy ustroj polityczny i gospodarczy.

Prace prezentowane na wystawie *Podróżnicy* opowiadały tak o wyjazdach wakacyjnych, dalekich wyprawach, jak i migracjach. Koncentrowały się na okresie od połowy XX wieku do dzisiaj — od zamkniętych granic podzielonej, zimnowojennej Europy do napędzanego przez kapitalizm przyspieszenia pierwszych dekad XXI wieku. Oferowały spojrzenie na kilka ostatnich dziesięcioleci w historii Europy Środkowo-Wschodniej oczami współczesnych artystów pochodzących z tego regionu — krajów byłego bloku wschodniego, dawnego Związku Radzieckiego i byłej Jugosławii — często migrantów w pierwszym i drugim pokoleniu.

Artyści (w liczbie 23, z 15 krajów) pokazali, jak pomiędzy naszą częścią Europy a innymi regionami świata przepływają osoby, towary oraz idee. Opowiadali o turystach, którzy w czasach zimnej wojny marzyli o dalekich podróżach i dla których swoboda przemieszczania się była synonimem wolności politycznej. O podróżnikach w dalekich wyprawach odkrywających zapomniane historie opuszczonych miejsc. O dawnych i współczesnych migrantach z tożsamością ukształtowaną na przecięciu języków i kultur. Ale również o przedmiotach, jakie wszyscy ci wędrowcy zabierają ze sobą. Obrazach mających przypominać o domu, które dla innych stają się źródłem wiedzy o świecie. Towarach w odległych krajach zmieniających się w ambasadorów kultury. Dziełach sztuki, których migracja poza miejsce pochodzenia staje się podstawą budowania kanonów. Artyści prezentowali różnorodne środki transportu, jak statki, pociągi i autobusy czy też wizy oraz pozwolenia — umożliwiające lub ograniczające osobistą mobilność. Odkrywając wzbogacającą wartość podróży, pokazywali jednocześnie napięcia nieuchronnie powstające pomiędzy poetyckością samego doświadczenia a sytuacją polityczną, która tę podróż uwarunkowała.

Podróżnik korzysta z daru wielu różnych punktów widzenia, jego perspektywa pozwala innym odkryć i zrozumieć wartość innych miejsc i narodów, ale również spojrzeć na siebie jak na obcego. Spojrzenie *Podróżników* na doświadczenie wędrowki w sztuce artystów z Europy Środkowo-Wschodniej było próbą rzucenia światła na współczesną tożsamość regionu.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

14 maja Wykład-performans Portera McCraya *O podróżujących wystawach*

15 maja Oprrowadzanie kuratorskie Magdaleny Moskalewicz

19 maja Spotkanie z Joanną Malinowską

21 maja Spacer ornitologiczny ze Stanisławem Łubieńskim *Ptasi wędrowcy w Ogradzie Saskim*

22 maja Premiera polskiej wersji językowej książki *Halka/Haiti. 18°48'05"N 72°23'01"W C.T. Jasper i Joanna Malinowska*. Uczestnicy: dr Katarzyna Czeczot, prof. Józef Kwatka, dr Magdalena Moskalewicz, dr Kacper Pobłocki. Prowadzenie: Tomasz Żałuski

24 maja *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niesłyszących*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

24 maja Pokaz filmu *Fitzcarraldo*, reż. Werner Herzog, 1982, RFN, 158 min. Wybór: Joanna Malinowska i C.T. Jasper

31 maja Spotkanie z Łukaszem Superganem i Kamilą Kielar *Doświadczenie podróży z cyklu Rozmowy podróżne*. Prowadzenie: Paweł Cywiński

1 czerwca Wykład dr Anny Szyjkowskiej-Piotrowskiej *Pragnienie przekraczania granic z cyklu Sztuka i filozofia*

1 czerwca *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych*. Prowadzenie: Paula Kaniewska, Marcin Matuszewski

2 czerwca Wykład-performans Portera McCraya *O podróżujących wystawach*

3 czerwca Spotkanie z Anną Alboth (autorka bloga *Rodzina bez Granic*) *Jak dziecko doświadcza podróży?*. Prowadzenie: Anna Kapińska-Struss

5 czerwca Warsztaty rodzinne *Portret podróżnika*. Prowadzenie: Anna Owsiany

6 czerwca Spotkanie z prof. Anną Wieczorkiewicz i dr hab. Anną Horelets *Śmierć podróżnika z cyklu*

Rozmowy podróżne. Prowadzenie:
Paweł Cywiński

7 czerwca Pokaz filmu *Wielka podróż* [*Le grand voyage*], reż. Ismaël Ferroukhi, 2004, Francja, 108 min.
Wybór: Joanna Malinowska i C.T. Jasper

9 czerwca Spotkanie z Radkiem Szlągą i Honzą Zamojskim.
Prowadzenie: Magdalena Komornicka

11 czerwca Warsztaty dla dorosłych
Warsztaty świadomego podróżowania
post-turysta.pl. Prowadzenie: Paweł
Cywiński, Marysia Zlonkiewicz

12 czerwca Warsztaty rodzinne
Podróż po planszy. Prowadzenie:
Kamil Niedziałek

14 czerwca Pokaz filmu *Kto tam śpiewa?* [*Ko ta tamo peva?*],
reż. Slobodan Šijan, 1980, Jugosławia,
86 min. Wybór: Vesna Pavlović

16 czerwca Spotkanie z dr Moniką
Sznajderman i Dariuszem Fedorem
O kondycji współczesnej literatury
podróżniczej z cyklu Rozmowy
podróżne. Prowadzenie: Paweł
Cywiński

17 czerwca *Patrząc/Zobaczyć. Sztuka*
współczesna i seniorzy. Prowadzenie:
Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

18 czerwca Warsztaty z cyklu
Co robi artysta? dla rodzin z dziećmi
z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
Prowadzenie: Michalina Izert, Anna
Owsiany

21 czerwca Pokaz filmu *Czyja to*
piosenka? [*Chia e tazi pesen?*], reż.
Adela Peeva, 2003, Stany Zjednoczone,
70 min. Wybór: Pravidoliub Ivanov

23 czerwca Wykład dr. hab.
Dariusza Brzostka *Niesłuchane!*
Pozafonograficzne zapisy sonosfery

25 czerwca Warsztaty dźwiękowe
i field recording dla dorosłych
Sluchokrąg podróżnika – miejskie
paczówki dźwiękowe. Prowadzenie:
Krzysztof Topolski

29 czerwca Mikrowyprawa do źródeł
Kanału Bródnowskiego. Prowadzenie:
Szczepan Żurek, Jan Mencwel
[Towarzystwo Krajoznawcze
„Krajobraz”]

3 lipca Warsztaty rodzinne *Obrazy do*
jedzenia. Prowadzenie: Anna Owsiany

5 lipca Pokaz filmu *Skradziony balon*
[*Ukradená vzducholoď*], reż. Karel
Zeman, 1967, Czechosłowacja,
90 min. Wybór: Roman Ondák

10 lipca Warsztaty rodzinne *Cienie*
i utopie. Prowadzenie: Kamil Niedziałek

10 lipca Kajakowa ekspedycja
w nieznaną z cyklu *Mikrowyprawy*.
Prowadzenie: Szczepan Żurek,
Jan Mencwel [Towarzystwo
Krajoznawcze „Krajobraz”]

12 lipca Pokaz filmu *Osiemdziesiąt*
listów [*Osmdesát dopisu*], reż. Václav
Kadrnka, 2011, Czechy, 75 min.
Wybór: Adéla Babanová

Na pierwszym planie: Pravidoliub Ivanov, *Loaded*, 2010; w tle: Dushko Petrovich, *El Oso Carmal*, 2013–2016. Fot. Marek Krzyżanek

Artyści: Adéla Babanová, Daniel Baker, Olga Czernyszewa, Wojciech Gilewicz, Pravdoliub Ivanov, C.T. Jasper i Joanna Malinowska, Irina Korina, Taus Makhacheva, Porter McCray, Alban Muja, Ilona Németh i Jonathan Ravasz, Roman Ondák, Tímea Anita Oravec, Adrian Paci, Vesna Pavlović, Dushko Petrovich, Janek Simon, Radek Szlaga i Honza Zamojski, Maja Vukoje, Sislej Xhafa

19 lipca Pokaz filmu *Jak się masz, Vera* [Szevasz, Vera!], reż. János Herskó, 1969, Węgry, 110 min.
Wybór: Anita Timea Oravec

24 lipca Warsztaty rodzinne *Ptasie podróże*. Prowadzenie: Kamil Niedziałek

26 lipca Pokaz filmu *Przypadek dla początkującego kata* [Pripad pro začínajícího kata], reż. Pavel Juráček, 1970, Czechosłowacja, 102 min. Wybór: Adéla Babanová

28 lipca Warsztaty *Egzotyczna ucztą z cyklu Gry i zabawy ze sztuką* nawiązujące do wystawy *Podróżnicy*. Prowadzenie: Kamil Niedziałek

4 sierpnia Spotkanie z Wojciechem Gilewiczem. Prowadzenie: Karolina Wyśata

7 sierpnia Warsztaty rodzinne *Podróż ze smakiem*. Prowadzenie: Kamil Niedziałek

11 sierpnia Wulkan Radiowo — ekspedycja rowerowa wokół magicznej góry z cyklu *Mikrowyprawy*. Prowadzenie: Szczepan Żurek [Towarzystwo Krajoznawcze „Krajobraz”], Paweł Cywiński [post-turysta.pl]

18 sierpnia Mikrowyprawa na południowy biegun Warszawy. Prowadzenie: Jan Mencwel, Szczepan Żurek [Towarzystwo Krajoznawcze „Krajobraz”]

18 sierpnia Pokaz filmu *Korona Warszawy: prawdziwa historia* i rozmowa z jego twórcami i bohaterami. Uczestnicy: Paweł Cywiński, Mateusz Luft, Jan Mencwel, Jarosław Ziółkowski, Szczepan Żurek. Prowadzenie: Grzegorz Chłasta

21 sierpnia Warsztaty rodzinne *Największa mapa świata*. Prowadzenie: Anna Owsiany

W piątek o piątej — oprowadzania tematyczne

20 maja, 17 czerwca *Biurokracja, kapitalizm i rytm natury. O czasie*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

27 maja, 24 czerwca, 22 lipca *Obiekty podróżujące*. Prowadzenie: Marcin Matuszewski

10 czerwca *Tropem roślinności na dwóch wystawach*. Prowadzenie: Sara Herczyńska

1 lipca, 5 sierpnia *Artyści i artystki w podróży*. Prowadzenie: Paweł Freus

15 lipca *Krajobraz*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

12 sierpnia *Od Napoleona do stulecia konceptualizmu. Podróż w czasie*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

19 sierpnia *Artystyczne futurologie*. Prowadzenie: Magdalena Zięba

21.05–4.09

Michał Frydrych. Morze tropikalne, T-mobile, sadza, szminka

kuratorka: **Magda Kardasz**

Kolejny projekt przygotowany dla TABAKALERY to postmalarska instalacja zajmująca całą salę project roomu. Punktem wyjścia były rozważania artysty nad znaczeniem pustej przestrzeni i niezrealizowany pomysł na obraz na płótnie. Kompozycję tworzyły otwarte pudła pomalowane na kontrastowe kolory — turkusowy, różowy, czarny i czerwony — zawieszane na ścianach i suficie pomieszczenia, wyglądające jak barwna mozaika. Tytuł wystawy metaforycznie określał kolory użyte do stworzenia przestrzennego obrazu i poszerzał możliwe pola jego interpretacji.

Wystawa w ramach projektu Spotkanie Project Roomów, będącego wymianą między Miejscem Projektów Zachęty a project roomem TABAKALERY. Przygotowana we współpracy z Instytutem Polskim w Madrycie.

28.05–27.11

Fair Building

kuratorka: **Dominika Janicka**

współpraca kuratorska: **Martyna Janicka, Michał Gdak**

identyfikacja wizualna: **Patryk Hardziej [Negation Studio]**

zastępca komisarza Pawilonu Polskiego: **Joanna Waśko**

komisarz Pawilonu Polskiego: **Hanna Wróblewska**

Wystawa w Pawilonie Polskim odpowiadała bezpośrednio na temat przewodni biennale, *Reporting from the Front*, poruszając kwestie etyczne związane z rolą najmniej docenianego uczestnika procesu architektonicznego — robotnika budowlanego. Złe warunki pracy, brak szacunku dla pracowników i wypadki na placu budowy są plagą w branży, lecz pod presją terminów, budżetów i społecznego zapotrzebowania na nową architekturę często się je bagatelizuje. Kuratorka Dominika Janicka we współpracy z Martyną Janicką i Michałem Gdakiem pokazała w Pawilonie Polskim plac budowy i postawiła pytanie: dlaczego budynki nie mają znaku „fair trade”?

Kuratorzy wystawy *Fair Building* uważają, że plac budowy to główny „front” architektury — jest on fizyczną manifestacją każdego realizowanego projektu i pomimo postępu technicznego budowa wciąż w dużej mierze opiera się na pracy fizycznej. Wkład robotników jest pomijany w dyskursie architektonicznym, a procesy budowlane pozostają nieprzewidywalne. Wystawa skupiła się na kwestiach etycznych związanych z branżą budowlaną i na poglądach ludzi bezpośrednio w nią zaangażowanych.

Pawilon został podzielony na dwie części. Główną przestrzeń zajmowała instalacja na bazie rusztowania modułowego, stanowiąca bezpośrednio nawiązanie do placu budowy. Jednocześnie wyświetlane były filmy wideo przedstawiające historie robotników budowlanych, każdy z nich poświęcony jednemu z kluczowych aspektów pracy budowlana i jej specyfiki. Drugą część wystawy, urządzonej tak, by przypominała salon wystawowy inwestora, wypełniały infografiki prezentujące statystyki na temat branży budowlanej oraz animowany film promocyjny.

Zamiast prezentować gotowe projekty czy propozycje, kuratorzy mieli nadzieję wywołać niezmiernie potrzebną debatę na temat najbardziej niedocenianego sektora branży — debatę, która zaangażuje zarówno architektów, inżynierów i deweloperów, jak i samych użytkowników architektury.

Polska odsłona projektu: Instytut Dizajnu w Kielcach, 9.12.16–17.02.17.

Otwarcie wystawy 27.05.16. Fot. Maciej Jeloniek

Otwarcie wystawy 27.05.16; na pierwszym planie, od lewej: Hanna Wdolewska, Komisarz Pawilonu Polskiego, Piotr Gliniski, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Fot. Maciej Jeloniek

Fot. Maciej Jeloniek

Rafał Bujnowski. Maj 2066

kuratorka: **Maria Brewińska**

projekt ekspozycji: **Rafał Bujnowski**

realizacja: **Marek Janczewski i zespół**

identyfikacja wizualna: **Grzegorz Laszuk**

program filmowy: **Stanisław Welbel**

KATALOG

pod redakcją **Marii Brewińskiej**
 teksty: **Maria Brewińska**
 rozmowa **Marii Brewińskiej**
 z **Rafałem Bujnowskim**
 projekt graficzny: **Michał Kaczyński**
 redakcja: **Małgorzata Jurkiewicz,**
Jolanta Pieńkos
 wydawcy: **Nero, Galeria Raster,**
Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki
 wersja językowa **polsko-angielska**

Wystawa Rafała Bujnowskiego to projekt inny od dotychczasowych realizacji artysty. Złożyły się na niego wyłącznie najnowsze, zróżnicowane prace: dokumentacja filmowa, której bohaterem jest spotkany przypadkowo w klubie fitness mężczyzna, serie obrazów namalowanych w ostatnich miesiącach oraz grafiki, jak również dwa obiekty — samochody vintage z lat osiemdziesiątych. Kluczowe dla koncepcji wystawy było zagadnienie czasu. Manifestowało się ono poprzez skoki zarówno w przyszłość, jak i w przeszłość. Tym samym wystawa oddawała względną odczuwanie czasu i myślenia o nim.

Film *Włodek* to zapis ćwiczeń wykonywanych przez siedemdziesięcioletniego Włodzimierza Zimowskiego, który dzięki aktywności sportowej zachowuje kondycję fizyczną równą tej sprzed dwudziestu lat. W perspektywie artystycznej ciało mężczyzny, z zawodu rzeźbiarza i konserwatora zabytków, dokonuje skoku czasowego wstecz, stając się żywą rzeźbą unaoczniającą chęć zatrzymania procesu starzenia, przemijania.

Na wystawie prezentowane były także monochromatyczne płótna — rocznik 2016: seria tond oraz panel z obrazami chmur. Obrazy zostały postarzone o około 50 lat w komorze do badania wytrzymałości materiałów na Politechnice Warszawskiej. Cechowała je szczególna ambiwalencja czasu — pochodziły z tu i teraz, ale wyglądały jak dzieła długo przechowywane w magazynie. W założeniu artysty miały symulować stan, w jakim byłyby w 2066 roku.

Skok czasowy w przeszłość na wystawie dokonywał się za pomocą dwóch obiektów znalezionych. To mazdy 323 1.3 z rocznika 1986 w idealnym stanie zachowania, które zdawały się przenosić widzów wystawy o trzydzieści lat wstecz.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

12 czerwca Oprowadzenie kuratorskie **Marii Brewińskiej**

14 czerwca *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niesłyszących.* Prowadzenie: **Marcin Matuszewski**

15 czerwca *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych.* Prowadzenie: **Marcin Matuszewski, Karolina Żyniewicz**

26 czerwca Warsztaty rodzinne *Chmury.* Prowadzenie: **Anna Owsiany**

28 czerwca *Patrzyć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy.* Prowadzenie: **Alicja Korpysz**

16 lipca Warsztaty graficzne dla dorosłych *Matryca, odbitka, nieskończoność.* Prowadzenie: **Paula Kaniewska**

2 sierpnia Pokaz filmu *Bandyci czasu,* reż. **Terry Gilliam, 1981,** Wielka Brytania, 116 min

9 sierpnia Pokaz filmu *Koniec czasu. Wszystko zaczyna się teraz,* reż. **Peter Mettler, 2012, Kanada/Szwajcaria, 109 min**

11 sierpnia Warsztaty *Kapsuły czasu z cyklu Gry i zabawy ze sztuką.* Prowadzenie: **Sara Herczyńska**

W piątek o piątej — oprowadzania tematyczne

24 czerwca, 22 lipca *Obiekty podróżujące.* Prowadzenie: **Marcin Matuszewski**

12 sierpnia *Od Napoleona do stulecia konceptualizmu. Podróż w czasie.* Prowadzenie: **Paula Kaniewska**

19 sierpnia *Artystyczne futurologie.* Prowadzenie: **Magdalena Zięba**

17.06–14.08

Złożone, rozłożone

kurator: **Romuald Demidenko**

współpraca ze strony MPZ: **Karolina Bielawska**

projekt ekspozycji: **Romuald Demidenko**

realizacja: **Marek Janczewski i zespół**

FOLDER

tekst: **Magda Kardasz**

projekt graficzny: **Jakub Jezierski**

wersja językowa **polsko-angielska**

Wystawa prezentowała projekty będące próbą refleksji nad sytuacją ludzi i przedmiotów w zglobalizowanym świecie i przestrzeni internetu, poruszała kwestie uelastycznienia produkcji, dystrybucji ekonomii, sztuki i wiedzy. W dynamicznej rzeczywistości obiekty i koncepcje oraz ich twórcy i podwykonawcy zaczęły w swobodny lub wymuszony sposób cyrkulować. Instytucje otwierające swoje filie w innych miejscach nie potrzebują skomplikowanej i kosztownej infrastruktury oraz personelu do jej obsługi, a ludzie dzięki automatyzacji mogą pracować bez konieczności związywania się z konkretnym przedsięwzięciem, podobnie jak artyści, którzy siedząc w kawiarniach, w skupieniu finalizują swoje projekty. Efekty ich pracy łatwo rozpakować i zainstalować w jednym miejscu, po czym przewieźć i zaprezentować w innym. Jak pisał kurator wystawy: „Żyjemy w czasach, gdy różnego rodzaju przemieszczenia odbywają się jednocześnie na wielu poziomach: dotyczą dystrybucji władzy, jej narzędzi oraz wykorzystywanej przez nią narracji, ale obserwujemy też przemieszczanie się ludzi, zmiany estetyki, której doświadczamy jako użytkownicy internetu oraz przesunięcia odpowiedzialności i roli artystów i projektantów”.

Artyści: **Brud, Michał Linow, Nomadic State, Noviki, Pakui Hardware, Polen Performance, Princ Polo, Katarzyna Przewańska, Gregor Różański**

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

17 czerwca Performatywny pokaz mody Polen Performance i koncert Vola Default podczas wernisażu

14 lipca Orowadzanie kuratorskie Romualda Demidenki

27 lipca Warsztaty performatywne *Maloka*. Prowadzenie: Agnieszka Wołodźko, Marek Wołodźko

21.07–30.10

COMMON AFFAIRS.

Revisiting the Views Award — Contemporary Art From Poland

kuratorzy: **Julia Kurz, Stanisław Welbel**

współpraca: **Karolina Iwańczyk, Zofia Ledzion [Zachęta],**

Sara Bernshausen, Svenja Gräfin von Reichenbach [DB KunstHalle],

Małgorzata Jędrzejczyk [Instytut Polski]

identyfikacja wizualna: **Tymek Borowski**

organizatorzy: **Deutsche Bank KunstHalle, Instytut Polski w Berlinie,**

Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki

KSIĄŻKA

koncepcja: **Julia Kurz, Stanisław Welbel**

wstęp: **Friedhelm Hütte, Katarzyna Wielga-Skolimowska, Hanna Wróblewska**

eseje: **Julia Kurz i Stanisław Welbel,**

Barbara Steiner, Ewa Majewska

opisy prac: **Katarzyna Kołodziej,**

Magdalena Komornicka

projekt graficzny: **Tymek Borowski,**

StudioKrimm, Berlin

redakcja: **Sara Bernshausen,**

Katrin Boskamp-Priever, Małgorzata

Jurkiewicz, Jolanta Pieńkos, Sarah

Trenker

wydawcy: **Deutsche Bank AG,**

Frankfurt, Polnisches Institut,

Berlin, Zachęta — Narodowa Galeria

Sztuki

wersja językowa **niemiecko-**

-angielsko-polska

Wystawa *COMMON AFFAIRS* prezentowała polskich artystów wybranych spośród grona finalistów konkursu *Spojrzenia*. Nagroda dla najlepszych młodych twórców, zainicjowana w 2003 roku przez dwie instytucje, Zachęta — Narodową Galerię Sztuki i Deutsche Bank, jest najważniejszym wyróżnieniem przyznawanym w obszarze sztuk wizualnych w Polsce.

Dwoje kuratorów z obu krajów — Stanisław Welbel z Polski i Julia Kurz z Niemiec — w wyniku współpracy, ale również dialogu z autorami i artystami, poszukiwało odpowiedzi na pytanie: czym dzisiaj jest wolność i wymiana idei w sytuacji, gdy sztuka finansowana jest zarówno z funduszy publicznych, jak i prywatnych? Wystawa w przestrzeniach Deutsche Bank KunstHalle i Instytutu Polskiego w Berlinie stała się rodzajem platformy dla różnych wypowiedzi artystycznych.

Zaproszeni artyści w swych pracach często odwołują się do historii — nawiązują do wydarzeń oraz procesów historycznych i społecznych (industrializacji, wojen, transformacji, zmian ustroju politycznego). Inną istotną kwestią, wokół której koncentrowała się wystawa, było zaangażowanie na polu mediacji, produkcji i dystrybucji sztuki — rozpoznawanie warunków panujących w instytucjach kultury i hierarchii w świecie sztuki. Sztuka spełniała tu funkcję swoistego sejsmografu zbierającego drgania i napięcia historii, teraźniejszości i przyszłości; artystów i ich dzieł dialogujących z rzeczywistością i upominających się o prawo głosu w kwestiach ważnych.

Niektóre prace powstały specjalnie z myślą o tej prezentacji i w Berlinie miały swoją premierę. Inne bezpośrednio nawiązywały i dyskutowały z pracami pokazywanymi już wcześniej w Zachęcie w ramach konkursu *Spojrzenia* — te starsze w zmienionym kontekście zyskały nowe znaczenia i otworzyły się na nowe interpretacje.

Rozmowy czy też, jak chcą kuratorzy, negocjacje wpisane zostały w proces tworzenia tej wystawy oraz towarzyszącej jej publikacji. Rozbrzmiewało tu wiele głosów, padały pytania i propozycje odpowiedzi, opinie i sądy. W polifonii głosów warto było przyjrzeć się nawet tym najbardziej nieoczekiwanym punktom widzenia — czasami niełatwym do przyjęcia, które jednak w formie i przekazie wciąż pozostają uniwersalne.

Wystawa przypadła na czas obchodów 25 rocznicy podpisania *Polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy*. Ale decyzja o jej zorganizowaniu nie wiązała się ani z promocją którejś z instytucji, ani z celebracją samej nagrody czy uczczeniem politycznych rocznic. Wynikała ze wspólnego przekonania, że sztuka polska jest ważna i godna uwagi, a współcześni artyści mają coś istotnego do powiedzenia — tu i teraz.

Wystawę odwiedziło ponad 20 tysięcy osób.

Artyści: Paweł Althamer, Azorro, Tymek Borowski, Karolina Breguła, Elżbieta Jabłońska, Rafał Jakubowicz, Łukasz Jastrubczak, Anna Molska, Anna Okrasko, Agnieszka Polska & Witek Orski, Karol Radziszewski, Janek Simon, Konrad Smoleński, Monika Sosnowska, Iza Tarasewicz, Piotr Wysocki

Z lewej: Karol Radziwiłowicz, *Wisielarnia*, 2016; z prawej: Anna Molicka, *Piętformy*, 2016; Tłoczek, 2009; w głębi: Monika Sosnowska, *Bez tytułu*, 2015; Fot. Maciej Landsberg

Agnieszka Polska & Witek Oleski, *Guns*, 2014; Iza Tarasiewicz, *Arco 2*, 2014-2015; Jarek Simon, *Real Poles*, 2016; Lukasz Jastrubczak, *Sprint to Coppenmud Toris*, 2016; Karol Radziwiłowicz, *Kisielon*, 2009-2016; Fot. Maciej Landsberg

19.08–16.10

Alicja Dobrucka.

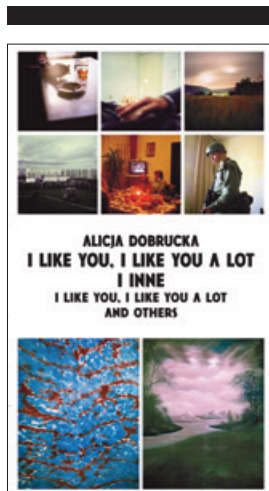
I like you, I like you a lot i inne

kuratorka: **Magda Kardasz**

współpraca: **Karolina Bielawska, Julia Harasimowicz**

projekt ekspozycji: **Alicja Dobrucka, Magda Kardasz**

realizacja: **Marek Janczewski i zespół**

FOLDER

tekst: **Magda Kardasz**

projekt graficzny: **Jakub Jezierski**

Wystawa Alicji Dobruckiej *I like you, I like you a lot i inne* to pierwsza indywidualna prezentacja artystki w Warszawie. Pochodząca z Kowar fotografka od lat mieszka i pracuje w Londynie. W jej twórczości odnajdziemy zarówno doświadczenie Polki, jak i „obywatelki świata” (jej cykle zdjęć powstały w Albanii, Kanadzie, Niemczech, Palestynie, Indiach).

Na wystawie w Miejscu Projektów Zachęty Dobrucka pokazała dwie serie fotograficzne. Pierwsza z nich — *I like you, I like you a lot* to projekt bardzo osobisty, realizowany od 2008 roku do dzisiaj. Impulsem do jego powstania była rodzinna tragedia — strata trzynastoletniego brata Maksa, który utopił się podczas wycieczki harcerskiej. Wraz z upływem czasu bohaterami cyklu stali się najbliżsi znajomi chłopca, którzy tak jak on zafascynowani byli ideałem bohatera propagowanym przez amerykańskie kino akcji. Opowieść o odejściu najbliższego człowieka i rodzinnym przeżywaniu straty porusza też kwestię bezkrytycznego czerpania z zachodnich wzorców popkulturowych.

Drugi z prezentowanych projektów Alicja Dobrucka zrealizowała w Bombaju. W serii *Tło* dokumentuje dekoracje używane przez indyjskich fotografów, dzięki czemu jej zdjęcia stają się swoistą formą „wykopaliska”, archeologii codzienności. Sam akt fotografowania tła fotograficznego zmienia jego kontekst i przenosi drugi plan na pierwszy. Tym samym projekt artystki nabiera cech autotematycznych i stawia pytanie o to, skąd bierze się potrzeba wypełniania przestrzeni wokół modelu fikcyjną sceną.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

19 sierpnia Koncert zespołu B000 podczas wernisażu

22 września Spotkanie z Alicją Dobrucką

26.08–23.10

Bogactwo

kuratorki: **Katarzyna Kołodziej, Magdalena Komornicka**

współpraca: **Małgorzata Bożyk**

projekt ekspozycji: **Katarzyna Kołodziej, Magdalena Komornicka**

realizacja: **Krystyna Sielska i zespół**

identyfikacja wizualna: **Kaja Kusztra, Witek Orski**

program edukacyjny: **Karolina Iwańczyk, Magda Szcześniak,**

Stanisław Welbel

program filmowy: **Stanisław Welbel**

Wystawa była próbą prześledzenia wizualnych reprezentacji bogactwa od lat dziewięćdziesiątych, czasów transformacji i zachłyśnięcia się wizją szybkiego wzbogacenia się, przez rozczarowanie neoliberalnymi ideami, do dzisiaj. Obecnie bogactwo niejednokrotnie okazuje się fantazją, iluzją czy złudzeniem, a „bieda jako nowe bogactwo” — doświadczeniem generacyjnym, w którym ironia pozwala oswajać tęsknoty i lęki, ale jest też narzędziem do kwestionowania rzeczywistości. W tytułowym „bogactwie” zawiera się więc cudzysłów, niedomówienie i dwuznaczność. Staje się ono hasłem, które nie oznacza dóbr materialnych, lecz bardziej ich brak.

Badania socjologiczne, podobnie jak rozmaite przekazy kulturowe poświadczają, że od XVIII wieku do dzisiaj afirmacja sukcesu ekonomicznego oraz kariery rozumiana jako cel życiowy jest w Polsce znikoma. Naszym celem było i jest szczęście rodzinne, a pieniądze — jak wiadomo — szczęścia nie dają. Nieustanna pogoń za dobrami materialnymi, konsumpcyjny hedonizm i zamiłowanie do luksusu są nieodłącznie związane z ostentacyjnym manifestowaniem zamożności wedle zasady „zastaw się, a postaw się”. Czy w tym myśleniu o bogactwie zaszły zmiany w wyniku transformacji ustrojowej i nadejścia wolnego rynku? Co przyniosły lata po 2000 roku i adaptacja wzorców zachodnich? Co #bogactwo oznacza dziś?

Wybrane przez kuratorki prace składały się na wiele równoległych historii i anegdot — od historycznych odniesień, zabaw stereotypami i symbolami, przez analizę polskich fantazji i wyobrażeń o bogactwie, po krytykę rynku i prywatne opowieści. Transformacyjne klisze czy doświadczenia kryzysu ekonomicznego w 2007 roku mieszały się z manifestowaniem radości posiadania, fascynacją luksusem i pięknem drogich przedmiotów, a także dywagacjami na temat realnej i symbolicznej wartości dzieł sztuki (notabene niezmiennie uznawanych za dobra luksusowe).

Szczególne miejsce na wystawie zajmowało wideo grupy Azorro *Propozycja* — „propozycja wzięcia udziału w prestiżowym projekcie bez budżetu”. Ironiczna wobec instytucji sztuki praca z 2002 roku zachowała aktualność i stała się inspiracją dla wystawy, która z trudnego i poważnego (także w świecie sztuki) tematu miała spuścić trochę powietrza.

Artyści: Azorro, Ewa Axelrad, Tymek Borowski, Rafał Dominik, Maurycy Gomulicki, Nicolas Groszperre, Łukasz Jastrubczak, Monika Kmita, Luxus, Mister D. i Krzysztof Skonieczny/głębokiOFF, Tomasz Mróz, Witek Orski, Zbigniew Rogalski, Gregor Różański, Jadwiga Sawicka, Janek Simon, Konrad Smoleński, Radek Szlaga, Paweł Śliwiński, Maria Tobała, Piotr Uklański

KSIĄŻKA

pod redakcją **Katarzyny Kołodziej** i **Magdaleny Komornickiej**
 wstęp: **Katarzyna Kołodziej, Magdalena Komornicka**
 teksty: **Ziemowit Szczerek, Jolanta Gładys-Jakóbk, Agata Zborowska, Jakub Socha, Urszula Jarecka, Katarzyna Kołodziej, Magdalena Komornicka, Hanna Wróblewska**
 rozmowa **Arkadiusza Gruszczyńskiego** z **Mateuszem Halawą**
 projekt graficzny: **Poważne Studio**
 redakcja: **Małgorzata Jurkiewicz, Jolanta Pierikos**
 wersja językowa **polska**

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

26 sierpnia akcja Grupy LUXUS
Strefo VIP podczas wernisażu

28 sierpnia Oprowadanie kuratorskie **Magdaleny Komornickiej** i **Katarzyny Kołodziej**

28 sierpnia Warsztaty rodzinne
Własna waluta. Prowadzenie: **Agnieszka Szostakiewicz**

17 września Warsztaty dla dorosłych
Marian, tu jest jakby luksusowo!. Prowadzenie: **Marcin Matuszewski, Zuzanna Zasacka**

18 września Warsztaty rodzinne
Bogactwo wewnętrzne. Prowadzenie: **Kamil Niedziałek**

25 września Warsztaty rodzinne
Złote góry, złote gwiazdy. Prowadzenie: **Kamil Niedziałek**

27 września *Sztuka dostępna*.
Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niesłyszących. Prowadzenie: **Marcin Matuszewski**

27 września Wykład dr **Magdy Szcześniak** *Piękni i bogaci*.
Pokazywanie bogactwa w czasach polskiej transformacji

29 września *Sztuka dostępna*.
Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych. Prowadzenie: **Paula Kaniewska i Marcin Matuszewski**

30 września Maraton z serialem *Tygrysy Europy*, reż. **Jerzy Gruza**, 1999, TVP1

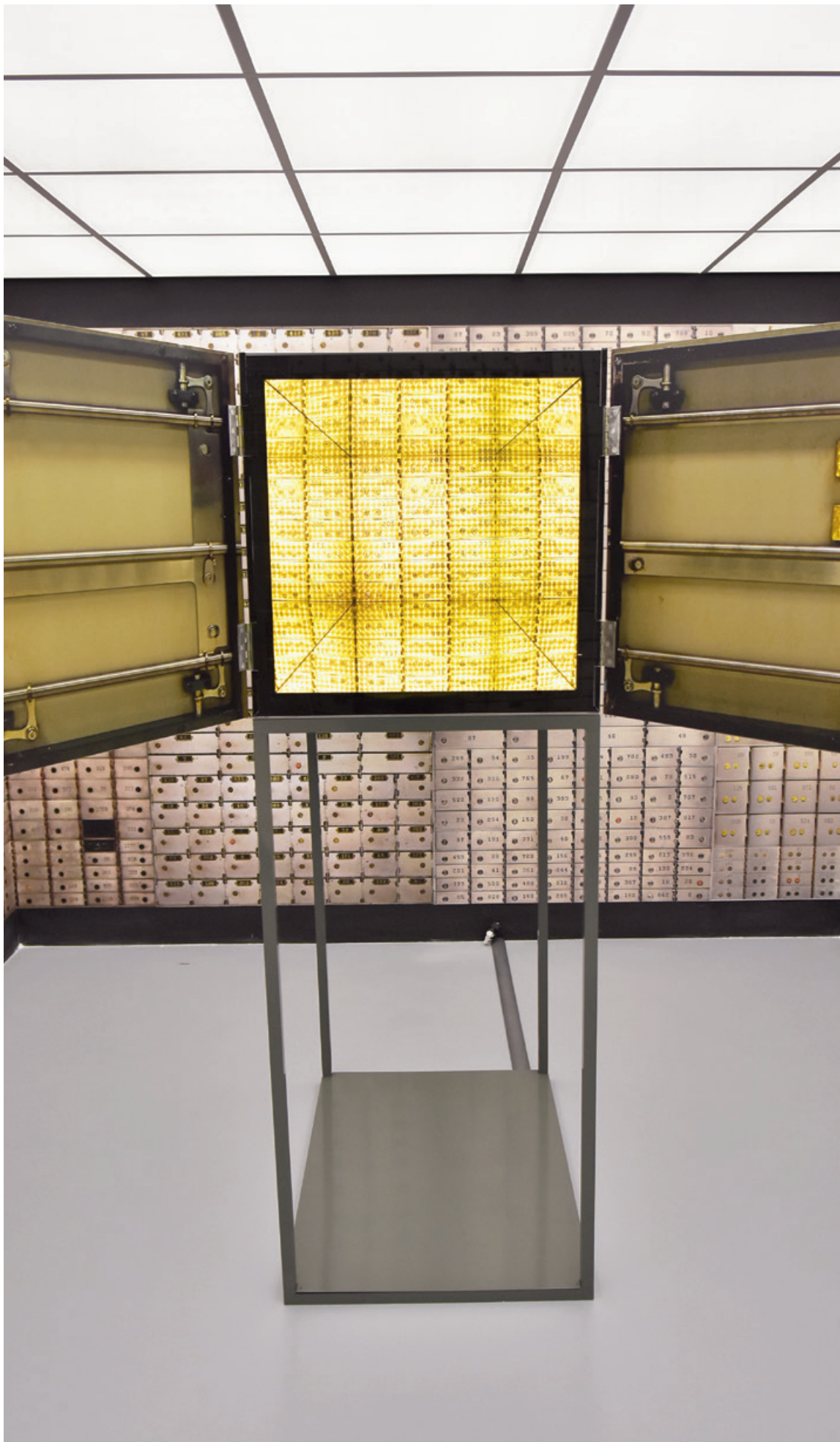
2 października Warsztaty rodzinne
Filantropia — dlaczego warto się dzielić. Prowadzenie: **Anna Owsiany**

4 października Wykład filmowy **Kai Klimek** *Show me the money!* *Ekranowe obrazy bogactwa i pieniędzy*

11 października Pokaz filmów:
Born Rich, reż. **Jamie Johnson**, 2003, Stany Zjednoczone, 75 min; *Nierówność dla wszystkich* [Inequality for All], reż. **Jacob Kornbluth**, 2013, Stany Zjednoczone, 89 min

DAJ MI WSZYSTKO

14 października *Patrzyć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy.* Prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

15 października Warsztaty *Luksus wyobraźni* z cyklu *Co robi artysta?* dla rodzin z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Prowadzenie: Magdalena Ołasińska

16 października Warsztaty rodzinne *Złoto, perły i drogie kamienie.* Prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

18 października Pokaz filmów: *Rublowka. Droga do szczęścia* (*Rubljovka — Straße zur Glücklichkeit*), reż. Irene Langemann, 2007, Niemcy, 94 min; *The One Percent*, reż. Jamie Johnson, 2006, Stany Zjednoczone, 80 min

25 października Pokaz filmu *Kids + Money*, reż. Lauren Greenfield, 2008, Stany Zjednoczone, 32 min

25 października Pokaz filmu *Królowa Wersalu* (*Queen of Versailles*), reż. Lauren Greenfield, 2012, Stany Zjednoczone/Holandia/Dania/Wielka Brytania, 100 min

26 października Wykład dr. hab. Michała Kozłowskiego *Sztuka a lud* z cyklu *Sztuka a filozofia*

W piątek o piątej — wprowadzenia tematyczne

9 września *Fetyszym, hazard i fałszerstwa. Pieniądz w obiegu artystycznym.* Prowadzenie: Małgorzata Bożyk

16 września, 7 października *Diamonds Are Forever. [Pop] kulturowe obrazy bogactwa.* Prowadzenie: Paula Kaniewska

23 września, 21 października *Luksus po polsku.* Prowadzenie: Marcin Matuszewski

30 września *Iluzja sztuki w obliczu neoliberalnej ekonomii zmysłów.* Prowadzenie: Magdalena Zięba

14 października *Prawda/fałsz. O balansowaniu na krawędzi.* Prowadzenie: Maria Szczycińska

31.08–2.10

Przed, po i pomiędzy. O decyzjach w konserwacji dzieł sztuki współczesnej

kuratorki: Małgorzata Bogdańska, Maria Świerżewska, Joanna Waśko
[dział zbiorów i inwentarzy]

współpraca merytoryczna: Magdalena Komornicka, Anna Kowalik, Michał Kożurno, Dorota Nowak, Karolina Puchała-Rojek [Fundacja Archeologii Fotografii], Dorota Rakowska, Monika Supruniuk, Wojciech Grzybała [Fundacja Andrzeja Wróblewskiego]

realizacja filmów: Barbara Kaja Kaniewska

projekt ekspozycji: Aleksandra Markowska

identyfikacja wizualna: Anna Piwowar

realizacja: Marek Janczewski i zespół

PRZED i PO jako hasło reklamowe salonów piękności przywodzi na myśl spektakularne metamorfozy, a fotografie im towarzyszące nie pozostawiają żadnych wątpliwości, z jakim etapem mamy do czynienia. Różnice PRZED i PO konserwacji dzieł sztuki mogą być widoczne, ale często są niezauważalne dla odbiorcy. Nieujawniany publiczności etap POMIĘDZY kryje skomplikowane procesy i działania, a także istotne decyzje konserwatorskie.

Działania te mogą mieć różnorodny charakter, począwszy od konserwacji prewencyjnej (zabezpieczenie obiektu przed czynnikami wpływającymi na niego negatywnie), po procesy bardziej intensywne, ingerujące w obiekt, gdzie konieczne są wzmocnienia, uzupełnienia czy retusze. Celem pokazu nie była prezentacja prostych porównań ukazujących, jak zmieniło się dzieło, a skupienie się na tym, co jest POMIĘDZY tymi działaniami, szczególnie w warstwie podejmowanych przez konserwatora badań i rozstrzygnięć, które warunkują efekt końcowy jego prac. Pokaz zbudowany był z prac poddanych ostatnio konserwacji w Zachęcie. Towarzyszyły im materiały audiowizualne pozwalające poznać decyzje, które doprowadziły do konkretnych działań na obiektach, a w efekcie do stanu PO. Pokazane były zarówno obiekty z kolekcji, jak i dzieła wypożyczane w związku z organizowanymi w galerii wystawami (w celach ekspozycyjnych i badawczych), m.in. fotografie Mikołaja Smoczyńskiego, które PO uzyskały zupełnie nową oprawę, oraz prace Andrzeja Wróblewskiego, które PRZED nigdy nie były prezentowane.

Artyści: Włodzimierz Pawlak, Mikołaj Smoczyński, Radek Szlaga, Andrzej Wróblewski, Wojciech Zamecznik

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

7 września Spotkanie z konserwatorką dzieł sztuki Joanną Zwinczak

11 września Oprowadzanie kuratorskie Małgorzaty Bogdańskiej i Marii Świerżewskiej

11 września Warsztaty rodzinne *Konserwator detektyw*. Prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

17 września Warsztaty *Zabawa w detektywa* z cyklu *Co robi artysta?* dla rodzin z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Prowadzenie: Anna Owsiany, Agnieszka Szostakiewicz

21 września Spotkanie z konserwatorką dzieł sztuki Zofią Kerneder-Giemborek *Piękno? Prawda? Dobro? O poszukiwaniach w konserwacji sztuki współczesnej*

28 września Spotkanie z konserwatorką dzieł sztuki Moniką Supruniuk

Jacek Malinowski.

Dwubiegunowo

kuratorka: **Marta Miś**

projekt ekspozycji: **Jacek Malinowski**

realizacja: **Anna Muszyńska i zespół**

identyfikacja wizualna: **Łukasz Paluch**

program edukacyjny: **Zofia Dubowska**

program filmowy: **Marta Miś**

Wystawa prezentowała wybór z filmografii artysty, który od 2000 roku realizuje filmy w formule fałszywego dokumentu. Przez kilkanaście lat Malinowski wypracował własną, rozpoznawalną stylistykę paradokumentalną, która jest ważnym elementem jego autorskiego „charakteru pisma”. Jednocześnie wystawa ukazywała coraz głębsze zanurzenie twórcy w kinie gatunków traktowanym przez niego jako pole eksperymentu oraz poszukiwań formalnych w obrębie medium filmowego. Tytuł ekspozycji w przewrotny sposób oddaje podwójność obecną w artystycznej działalności Malinowskiego (absolwenta rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, wywodzącego się z kręgu Kowalni), eksplorującej granice między kreacją i rzeczywistością, fabułą i dokumentem.

Wychodząc od teorii kino-oka Dżigi Wiertowa, która zakładała, że „oko” kamery jest obiektywnym i nieomylnym źródłem poznania rzeczywistości, wystawa stawiała pytania o granice prawdy i fikcji w medium filmowym, o wpływ wybranej przez reżysera formy na odbiór jego dzieła, w końcu o „czytanie” gatunkowej formuły przez widzów. Punktem wyjścia dla jej narracji była powstała w latach 2000–2008 trylogia *HalfAWoman (Półkobieta)*, która do dziś — mimo wzrastającej w kinie od lat dziewięćdziesiątych popularności mockumentu — budzi konsternację części publiczności wierzącej w prawdziwość przedstawionej przez Jacka Malinowskiego historii. W kolejnych prezentowanych filmach artysta bawi się formułą fałszywego dokumentu: w *Celebracji Erwina Koloczka* z przymrużeniem oka ukazuje celebryzację współczesnej kultury, a w *2039* tworzy wizję świata przyszłości, odwołując się dowcipnie do kina science fiction. Ostatnia z prac, *Nosferatu — Dyktator lęku*, to instalacja filmowa zainspirowana klasycznymi horrorami F. W. Murnaua (1922) i Wernera Herzoga (1979), która pokazuje autorskie podejście Malinowskiego do remake’u.

W ramach wystawy powstał najnowszy film artysty zatytułowany *Plama*, będący grą z wątkami kina katastroficznego.

KSIAŻKA

Półkobieta / HalfAWoman

pod redakcją **Marty Miś**

wstęp: **Hanna Wróblewska**

teksty: **Marta Miś, Andrzej Wajs**

projekt graficzny: **Łukasz Paluch,**

AnoMalia art studio

redakcja: **Jolanta Pienkos**

wersja językowa **polsko-angielska**

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

4 września Oprowadzanie kuratorskie Marty Miś i spotkanie wokół filmu *HalfAWoman (Półkobieta)* z Joan Fitzsimmons i Jackiem Malinowskim

6 września Pokaz filmu *Zelig*, reż. Woody Allen, 1983, USA, 79 min

13 września Pokaz filmu *AFR*, reż. Morten Hartz Kaplers, 2007, Dania, 85 min

20 września Pokaz filmu *Chłodnym okiem (Medium Cool)*, reż. Haskell Wexler, 1969, Stany Zjednoczone, 111 min

22 września Wykład dr Beaty Kosińskiej-Krippner *Mockumentary jako gra z widzem*

8 października Warsztaty dla dorosłych w języku angielskim *Jacek Malinowski. Bi-polar*. Prowadzenie: Isabel Rojo, Ján Solčáni

9 października Warsztaty rodzinne *Nocne stwory*. Prowadzenie: Kamil Niedziałek

11 października *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niesłyszących*. Prowadzenie: Marcin Matuszewski

12 października Spotkanie *Fikcja prawdy — prawda fikcji* z cyklu *Sztuka i filozofia* z udziałem artysty Jacka Malinowskiego i kuratorki Marty Miś. Prowadzenie: dr Monika Murawska, dr Mateusz Salwa, dr Piotr Schollenberger

12 października *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych*. Prowadzenie: Marcin Matuszewski

13 października Premiera filmu *Plama*, reż. Jacek Malinowski, 2016, Polska, 34 min

W piątek o piątej — oprowadzania tematyczne

30 września *Iluzja sztuki w obliczu neoliberalnej ekonomii zmysłów*. Prowadzenie: Magdalena Zięba

14 października *Prawda/fałsz. O balansowaniu na krawędzi*. Prowadzenie: Maria Szczyńska

Nosferatu, dyktator ligu, 2011. Fot. Marek Krzżanek

Half/Woman 2 [Półkobieta 2], 2005. Fot. Marek Krzżanek

10.09–11.12

Natalia Bażowska.

12 na minutę

kuratorka: **Magda Kardasz**

Projekt był rodzajem hołdu złożonego wodzie jako naszemu pierwotnemu domowi. Woda przynosi nam ukojenie, wycisza, jej szum uspokaja i daje wewnętrzną siłę. Częstotliwość fal oceanu — 12 cykli na minutę — odpowiada mniej więcej częstotliwości oddychania śpiącego człowieka, czyli mającego poczucie bezpieczeństwa. Wszyscy pochodzimy z oceanu, może dlatego woda od dawna pojawia się w rytuałach wielu różnych kultur. Ma moc oczyszczania, dodawania sił, przynosi zbawienie.

Pokaz w TABAKALERZE składał się z dwóch części. Instalacja *Koncha* dawała widzom wrażenie zanurzenia się w wodzie, ukrycia przed światem. Towarzyszył jej dźwięk oddechu artystki w rytmie 12 na minutę. Natomiast wideo *Fondness* to wizualny i dźwiękowy opis tęsknoty za wodą, ukojeniem, jakie daje. Dopełnieniem projektu były obrazy olejne na płótnie — zapis samotnej wędrówki artystki wzdłuż brzegu oceanu.

Wystawa w ramach projektu Spotkanie Project Roomów będącego wymianą między Miejscem Projektów Zachęty a project roomem TABAKALERY. Przygotowana we współpracy z Instytutem Polskim w Madrycie.

Natalia Gązowska wewnątrz instalacji Koncho, 2016, w czasie wernisażu, 9.09.16. Fot. dziłki uprzeczności TABAKALERY

Fot. dziłki uprzeczności TABAKALERY

5.10–27.11

Krzysztof Wodiczko i Jarosław Kozakiewicz. Rozbrojenie kultury. Projekt Instytutu Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen im. Józefa Rotblata

współpraca ze strony Zachęty: **Julia Leopold**
projekt ekspozycji: **Jarosław Kozakiewicz**
realizacja: **Anna Muszyńska i zespół**
identyfikacja wizualna: **Maciej Sikorzak**
program edukacyjny: **Stanisław Welbel, Julia Koszewska**

Celem projektu *Rozbrojenie kultury* było zainicjowanie debaty nad potrzebą przeformułowania sposobów myślenia o historii i pamięci. Krzysztof Wodiczko i Jarosław Kozakiewicz opracowali ideę Instytutu Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen im. Józefa Rotblata — miejsca stanowiącego symboliczne wyzwanie dla podtrzymywanej w zbiorowej pamięci kultury wojny.

Projekt obejmował zarówno wizję architektoniczną, jak i wielopłaszczyznową analizę tradycji zaangażowania sztuki w gloryfikację wojny. Punktem wyjścia było badanie ikonografii wojennych monumentów, pomników odzwierciedlających ideologie, wedle których historia postrzegana jest wyłącznie w kategoriach walk, zwycięstw i klęsk.

Instytut jest wschodnioeuropejskim odpowiednikiem projektu kształcenia Łuku Triumfalnego w Paryżu w Światowy Instytut na rzecz Obalenia Wojen (2010), przedstawionego przez Krzysztofa Wodiczkę w formie architektonicznej konstrukcji okalającej paryski monument. Projekt warszawski artyści usytuowali na Osi Saskiej — w sąsiedztwie Grobu Nieznanego Żołnierza jako miejsca kluczowego dla kształtowania zbiorowej pamięci Polaków.

Projekt Wodiczki i Kozakiewicza to pomnik niewojny, swoją strukturą przywołujący ideę otwartości i pluralizmu. Zamiast zamykać pamięć w symbolicznej formie artyści zaproponowali architektoniczną wizję miejsca służącego do przepracowywania przeszłości, przestrzeni dla dyskusji na temat narracji kulturowych i historycznych — tych zakorzenionych i tych obecnych.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

6 października Spotkanie z artystami i inaugurujący pokaz wykład dr. Jarosława Trybusia *Plac — wiele historii*

9 października Oprowadzanie autorskie

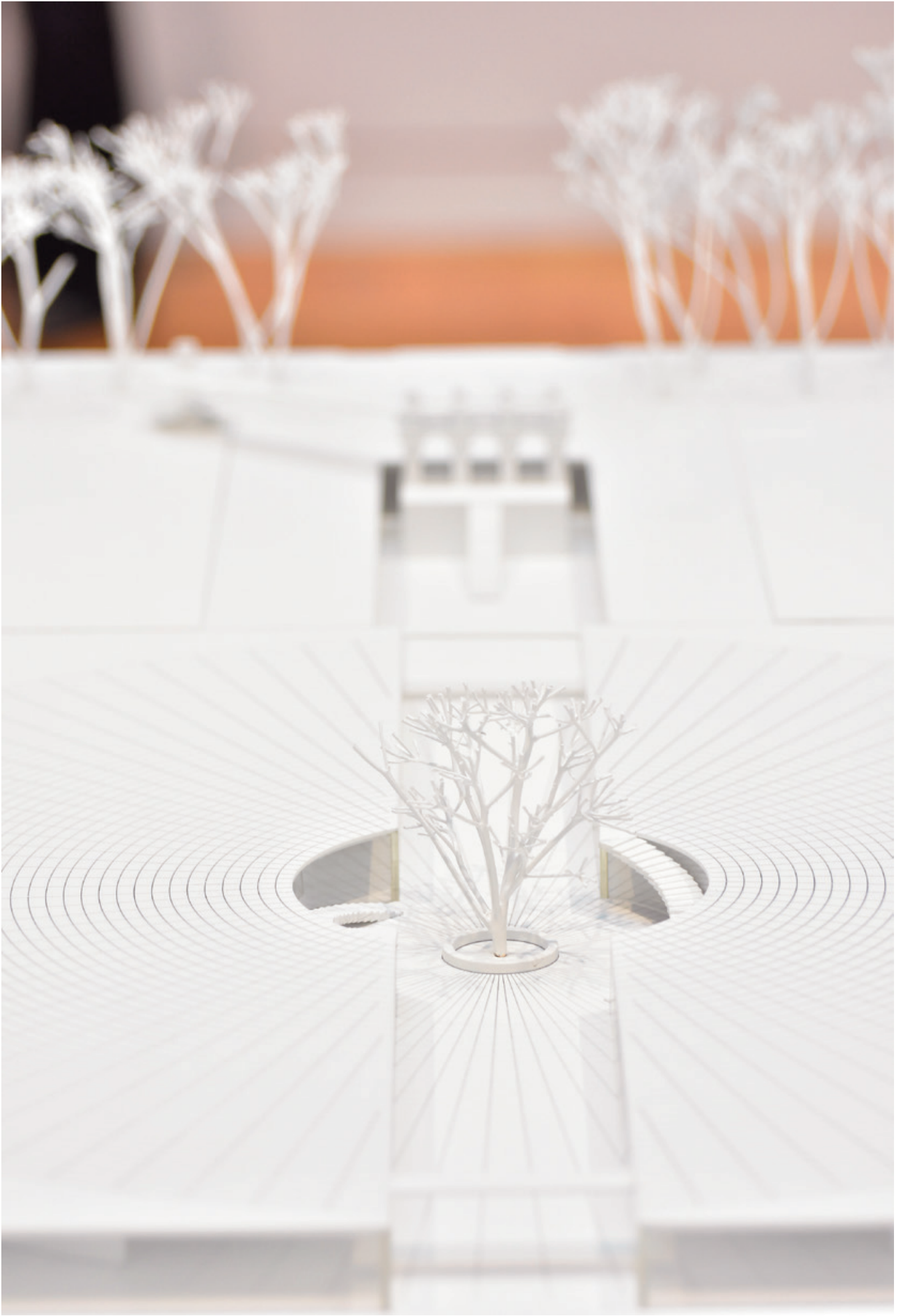
15 listopada *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niesłyszących.* Prowadzenie: Maria Szczycińska

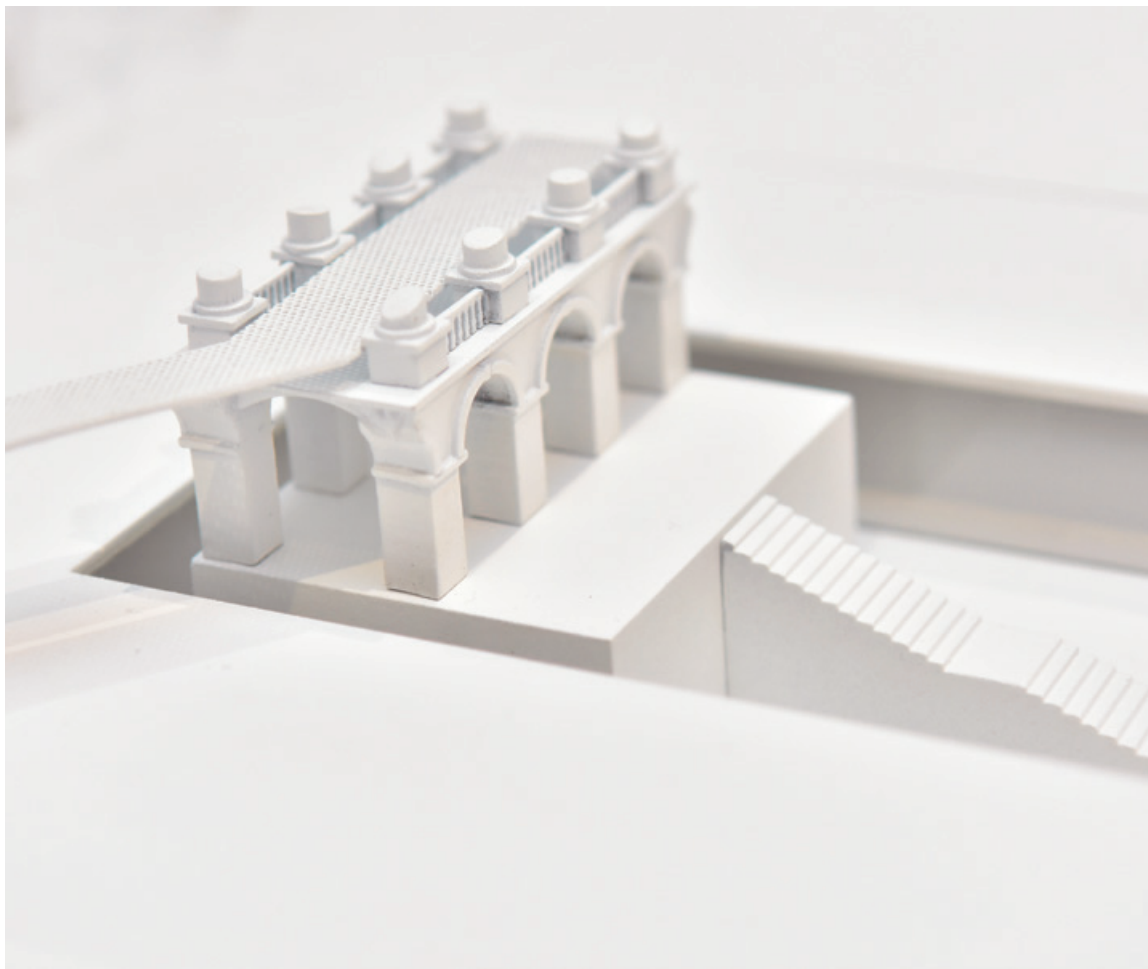
15 listopada Spotkanie z organizacjami działającymi na rzecz pokoju *Spółczesność rozbraja. Trzeci sektor na rzecz pokoju.* Uczestnicy: Caritas Polska, Ruch „Wolność i Pokój”, Instytut Lecha Wałęsy, Fundacja Józefa Rotblata, Inicjatywa „Stop Wojnie”, Jedzenie Zamiast Bomb, Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ, Komitet Solidarności Tatarów Krymskich. Prowadzenie: Julia Maria Koszewska

16 listopada *Sztuka dostępna. Spotkania ze sztuką współczesną dla osób niewidomych.* Prowadzenie: Maria Szczycińska i Karolina Żyniewicz

17 listopada Wykład Zuzanny Sękowskiej *451 stopni Fahrenheita, czyli temperatura, w której planie papier*

23 listopada Wykład dr Agnieszki Rejniak-Majewskiej *Architektura utopii i przestrzeń gry z cyklu Sztuka i filozofia*

Fot. Marek Krzyżanek

26 listopada Spotkanie i dyskusja z Krzysztofem Wodiczką, Jarosławem Kozakiewiczem, Andrzejem Lederem, Elżbietą Olzacką. Prowadzenie: Katarzyna Kasia

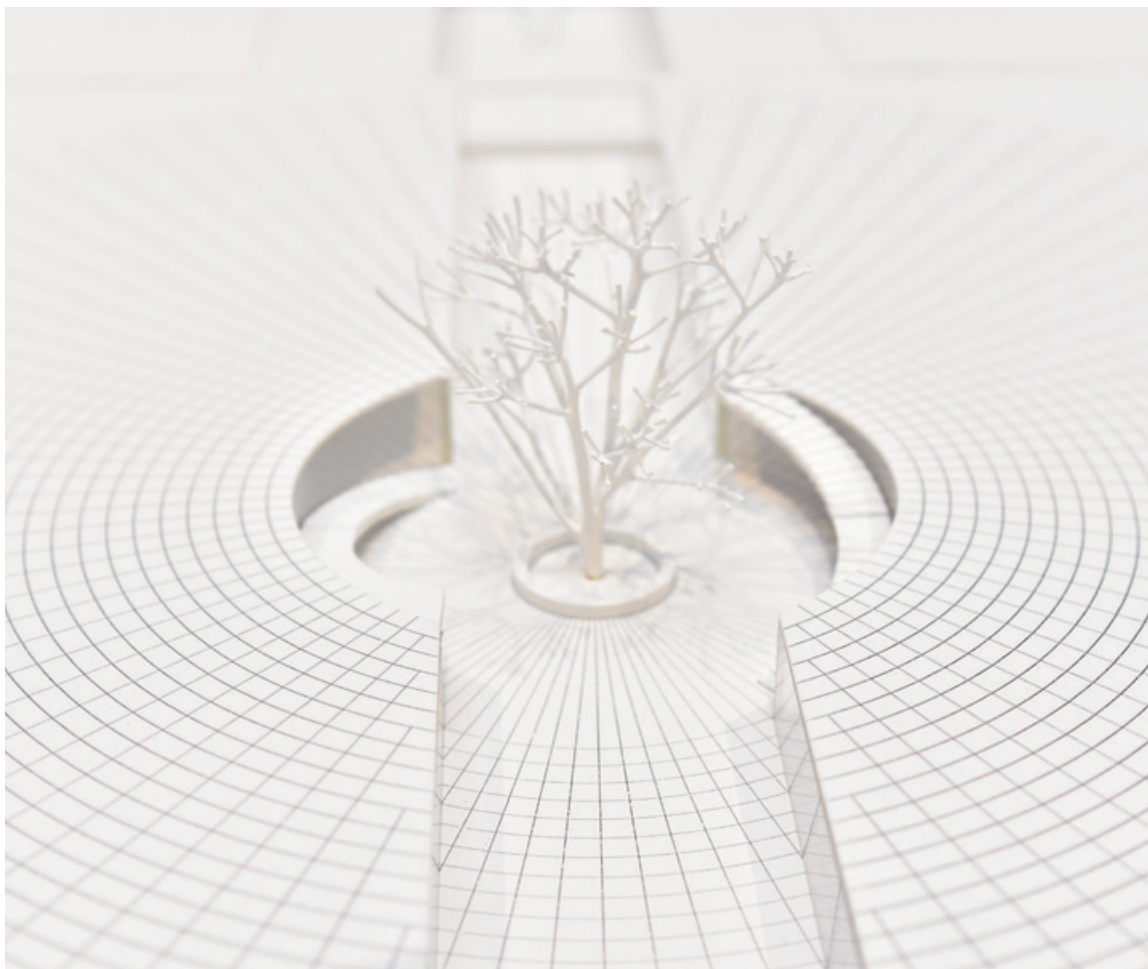
1 grudnia Wykład Pawła Zerki
Kolumbia — wojna i pokój

W piątek o piątej — o prowadzenia tematyczne

28 października *Kto konstruuje kulturę. Spojrzenie na dwie wystawy.*
Prowadzenie: Sara Herczyńska

18 listopada *Ruiny, odbudowa, pamięć: architektura wobec wojny.*
Prowadzenie: Paula Kaniewska

25 listopada *Utopijne aspekty sztuki — pomiędzy rozbrajaniem a uzbrajaniem kultury.* Prowadzenie: Magdalena Zięba

Fot. Marek Krzyżanek

14.10.16
-15.01.17

Polska — kraj folkloru?

kuratorka: **Joanna Kordjak**

współpraca: **Katarzyna Kołodziej** oraz **Michał Kubiak**, **Marcin Lewicki**,
Jacek Świdziński

projekt muzyczny w ramach wystawy: **Antoni Beksiak**

projekt ekspozycji: **Matosek/Niezgoda**

realizacja: **Krystyna Sielska i zespół**

identyfikacja wizualna: **Błażej Pindor**

program edukacyjny: **Zofia Dubowska**

program filmowy: **Filmoteka Narodowa**

KSIĄŻKA

pod redakcją **Joanny Kordjak**
wstęp: **Hanna Wróblewska**
teksty: **Joanna Kordjak**, **Błażej Brzostek**, **David Crowley**, **Piotr Korduba**, **Antoni Beksiak**, **Ewa Klekot**, **Monika Weychert Waluszko**, **Gabriela Świtek**, **Piotr Juszkiewicz**, **Joanna Kordjak**
projekt graficzny: **Błażej Pindor**
redakcja: **Jolanta Pierikos**
wersja językowa **polska**

Czym była ludowość i sztuka ludowa w pierwszych latach powojennych w Polsce oraz pierwszych dekadach PRL-u? Jak posługiwała się nią „ludowa” władza? W jaki sposób zmieniał się jej status wraz z wprowadzeniem jej do muzeów i galerii? Jakie miejsce w świecie sztuki zajmował twórca ludowy — „inny”? Wystawa odpowiadała na te i inne pytania, prezentując całą złożoność i niejednoznaczność tego kulturowego fenomenu. Ważny dla niej punkt odniesienia stanowiła historia wystaw, które odbywały się w CBWA (obecnej Zachęcie — Narodowej Galerii Sztuki) w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych, a wśród nich głośny pokaz *Inni* przygotowany przez Aleksandra Jackowskiego.

Jak pisała kuratorka Joanna Kordjak w książce towarzyszącej wystawie: „Sztuka ludowa stała się fundamentem jednolitej kultury ogólnonarodowej i odgrywała kluczową rolę propagandową w polityce unifikacji społeczeństwa polskiego. Ludowy mandat legitymizował ludową władzę, dla której podstawą było poparcie chłopów. W ten sposób doszło do mezaliansu młodopolskiej chłopomanii z socrealizmem. Folklor wykorzystywano ideologicznie i estetycznie. Neutralizując jego aspekty światopoglądowe (przede wszystkim sakralny), wrzęgano go w ekлекtyczny repertuar nowej świeckiej obrzędowości”.

Ekspozycja pokazywała wieś widzianą oczami etnografów, historyków sztuki, kolekcjonerów i artystów — sztukę ludową i ludowość jako reprezentację wsi w mieście. To w mieście bowiem decydowano, co jest ludowe, a co nie. Wystawa podejmowała temat instytucjonalizacji i centralizacji twórczości ludowej oraz jej propagandowego wykorzystania na niespotykaną przedtem skalę. Koncentrowała się na zjawisku kreowania eksportowego wizerunku Polski jako „kraj folkloru”.

Ludowość i sztuka ludowa usytuowane zostały jednak także w znacznie szerszym kontekście — jako jedna z fundamentalnych kategorii, do której odwoływali się artyści nowoczesni. Zainteresowanie sztuką ludową wiązało się bowiem z kluczowym dla modernizmu zwrotem do prymitywu jako źródła autentyczności, dziecięcej spontaniczności i fantazji.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

16 października Oprowadzenie kuratorskie **Joanny Kordjak**

16 października Pokaz filmu w kinie Iluzjon: *Konapielka*, reż. Witold Leszczyński, 1981, Polska, 88 min

19 października Pokaz filmu w kinie Iluzjon: *Jasne Łany*, reż. Eugeniusz Cękański, 1947, Polska, 104 min

20 października Pokaz filmów w kinie Iluzjon: *Pożegnanie z diabłem*, reż. Wanda Jakubowska, 1957, Polska, 87 min; *Tańczący jastrzęb*, reż. Grzegorz Królikiewicz, 1978, Polska, 98 min

21 października Pokaz filmu w kinie Iluzjon: *Żona dla Australijczyka*, reż. Stanisław Bareja, 1964, Polska, 96 min

23 października Pokaz filmu w kinie Iluzjon: *Jańcio Wadnik*, reż. Jan Jakub Kolski, 1994, Polska, 105 min

24 października Pokaz filmu w kinie Iluzjon: *Wesele*, reż. Wojciech Smarzowski, 2004, Polska, 105 min

24 października Pokaz filmu w kinie Iluzjon: *Z daleka widok jest piękny*, reż. Anka i Wilhelm Sasnalowie, 2011, Polska, 78 min

6 listopada Warsztaty rodzinne *Radość tworzenia*. Prowadzenie: **Kamil Niedziałek**

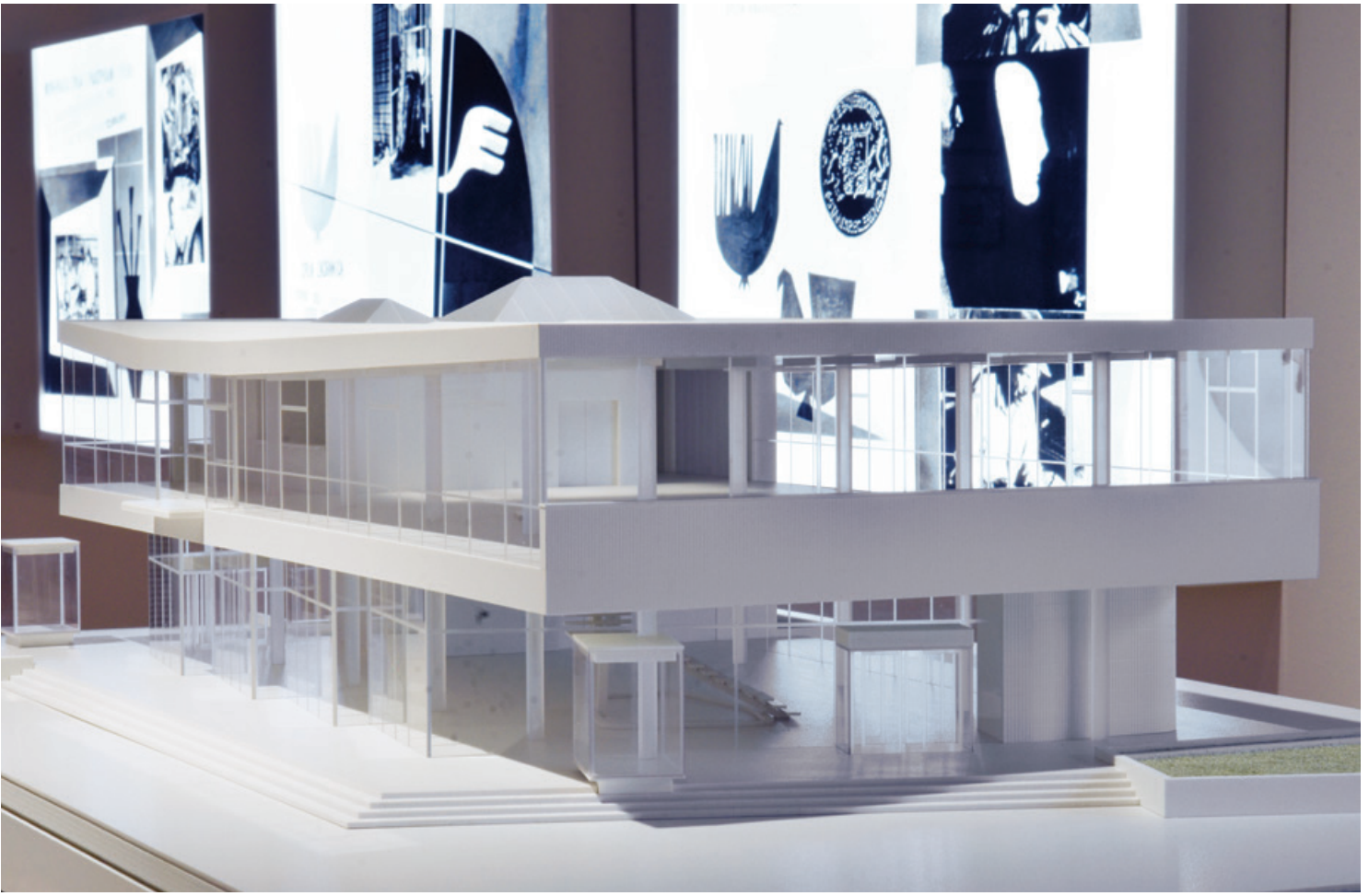
11 listopada Warsztaty rodzinne *Folklor na nowo*. Prowadzenie: **Agnieszka Szostakiewicz**

16 listopada Spotkanie z **Andrzejem Bieńkowskim** i **Piotrem Dahlingiem** *Zacieranie granic*. Prowadzenie: **Antoni Beksiak**

16 listopada Warsztaty *Ludowe — wesołe, kolorowe* z cyklu *Co robi artysta?* dla rodzin z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Prowadzenie: **Anna Owsiany**, **Michalina Izert**

19 listopada Zwiedzanie pracowni **Karola Tchorka**. Prowadzenie: **Katy Bentall**

Makieta pawilonu Capelli w Warszawie, proj. Zbigniew Szepiński, 1954-1966. Fot. Marek Krzyżanek

Antoni Kener i uczniowie Państwowego Liceum Sztuki Plastycznej w Zakopanem, dzbanki ceramiczne, 1948-1949. Fot. Marek Krzyżanek

20 listopada Warsztaty rodzinne
Wieś w mieście. Prowadzenie: Anna
Owsiany

25 listopada Spotkanie z cyklu
*Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka
współczesna i seniorzy*. Prowadzenie:
Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

2 grudnia Spotkanie
z dr. Sławomirem Wieczorkiem
*Nowy mazur. Folklorizm w polskiej
twórczości kompozytorskiej z okresu
socrealizmu*. Prowadzenie: Antoni
Beksiak

5 grudnia Pokaz filmu o twórczości
Leona Kudły w pracowni Karola
Tchorka. Prowadzenie: Katy Bentall

7 grudnia Wykład dr. Piotra Nowaka
*Smak kultury narodowej z cyklu
Sztuka i filozofia*

13 grudnia *Sztuka dostępna.*
Spotkania ze sztuką współczesną
dla osób niesłyszących. Prowadzenie:
Paula Kaniewska

14 grudnia *Sztuka dostępna.*
Spotkania ze sztuką współczesną
dla osób niewidomych. Prowadzenie:
Paula Kaniewska i Karolina Żyniewicz

15 grudnia Oporozdanie Ewy Klekot

17 grudnia Warsztaty dla dorosłych
*Namalujmy obrazek prymitywny,
ot tak!*. Prowadzenie: Justyna
Górecka

**W piątek o piątę – oprowadzania
tematyczne**

28 października *Kto konstruuje
kulturę. Spojrzenie na dwie wystawy*.
Prowadzenie: Sara Herczyńska

11 listopada *Ludowość w Polsce
ludowej*. Prowadzenie: Marcin
Matuszewski

18 listopada *Ruiny, odbudowa,
pamięć: architektura wobec wojny*.
Prowadzenie: Paula Kaniewska

25 listopada *Utopijne aspekty
sztuki – pomiędzy rozbrajaniem
a uzbrajaniem kultury*. Prowadzenie:
Magdalena Zięba

2 grudnia *Zakorzenie w tradycji.*
Spojrzenie z dwóch stron.
Prowadzenie: Sara Herczyńska

9 grudnia *Budowanie tożsamości.*
Prowadzenie: Marcin Matuszewski

16 grudnia *Architektura
zaangażowana*. Prowadzenie:
Paula Kaniewska

Rzeźby Leona Kudły z kolekcji Karola Tchoroka. Fot. Marek Krzyżanek

15.10

Festiwal The Artists. Koncerty i projekty dźwiękowe artystów sztuk wizualnych, 4 edycja

kuratorzy: **Katarzyna Kołodziej, Magdalena Komornicka,
Stanisław Welbel**

współpraca: **Karolina Iwańczyk**

The Artists to jednodniowy festiwal poświęcony muzycznym i dźwiękowym projektom realizowanym przez artystów sztuk wizualnych. Czwarta jego edycja tradycyjnie odbywała się poza Zachętą, różniła się jednak od poprzednich charakterem: w miejsce letniej, plenerowej formuły i następujących po sobie koncertów zaproponowano bardziej eksperymentalne projekty, performanse i projekcje odbywające się równoległe z występami scenicznymi. Artyści zaproszeni do udziału w tej edycji zostali wyłonieni w drodze otwartego międzynarodowego naboru.

Jesienna edycja festiwalu stanowiła także zamknięcie cyklu — planowane jest internetowe wydawnictwo z archiwalnymi nagraniami.

Wykonawcy: Anahita Alebouyeh, Brud, Michael Dudeck, Flora Quartet, The Flutes, Daniil Galkin, Marte Gunnufsen, Richard Grandmorin, Humaninstrumental, Nagrobki, Michał Sosiński, Krzysztof Topolski aka Arsyzyn, Wszystko, Kathryn Zazenski i Olga Mysłowska oraz Daniel Malone aka DJ LazZZY SuzZZN

PLAKAT
projekt graficzny:
Dagny i Daniel Szwed
[moonmadness.eu]

Michael Dudeck. Fot. Bartosz Górka

HumanInstrumental. Fot. Bartosz Górka

Fot. Bartosz Górka

Krzysztof Topolski/Ala Arszyn. Fot. Bartosz Górka

Iveta Pilařová. Biały.

Pokaz towarzyszący konferencji i warsztatom Kultura i Neuronauka

kuratorka: **Karolina Wiktor**

współpraca: **Julia Leopold, Marta Miś, Zofia Dubowska**

moderatorzy konferencji: **dr hab. Marcin Grynberg, Karolina Wiktor**

FOLDER

wstęp: **Karolina Wiktor**
projekt graficzny: **Maciej Sikorzak**
wersje językowe: **polska i angielska**

Kultura i Neuronauka (KiN) to akcja społeczna nastawiona na rozwój intelektualno-mentalny, niezależnie od stanu zdrowia i wykonywanego zawodu. Jej celem jest zbliżenie do siebie dwóch pozornie odległych światów — neuronauki i kultury, aby możliwe było wspólne działanie na rzecz pomocy ludziom chorym i niesprawnym neurologicznie oraz ich opiekunom. Ludzie ci powinni być równoważnym partnerem w każdej dyskusji i podejmowanych działaniach.

Podczas drugiej edycji konferencji mówiliśmy o stwardnieniu rozsianym (SM), a partnerami wydarzenia byli Fundacja NeuroPozytywni, Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego oraz Obywatele Nauki.

Jednym z założeń Kultury i Neuronauki jest przedstawienie twórczości osoby dotkniętej niesprawnością neurologiczną. Pierwsza edycja w 2014 roku poświęcona była afazji i w sposób naturalny jej bohaterką stała się pomysłodawczyni i kuratorka — Karolina Wiktor. W ubiegłym roku do współpracy zaprosiliśmy Ivetę Pilařovą — czeską artystkę chorującą na stwardnienie rozsiane od 18 roku życia.

Iveta Pilařová (ur. 1975) ukończyła Akademię Sztuki, Architektury i Projektowania (AAAD) w Pradze. Jest autorką rzeźb, instalacji, obrazów, filmów wideo. Główny temat jej sztuki stanowi ukazane w bardzo osobisty sposób życie ze stwardnieniem rozsianym. Artystka nie boi się bolesnych i trudnych tematów, choć często traktuje je z humorem. Zmagania z ciałem, narzucanymi przez chorobę ograniczeniami, ale i odwołania do świata dzieciństwa i młodości przyjmują różne formy: od ceramicznych figurek narciarzy i łyżwiarzy mających twarz Ivety, poprzez instalację z kolorowych lasek czy wideo, w którym widzimy nogi ludzi ćwiczących w basenie rehabilitacyjnym, po wyszywanki na płótnie pokazujące doświadczenia osoby cierpiącej na SM — te codzienne i te wynikające z różnych lęków. Prace Ivety Pilařovej są jednocześnie przejmujące i dowcipne. Ujmują swoją prostotą, szczerością, dystansem — do siebie i do świata.

21.10.16
-1.01.17

Eksperyment Łysogórski 50 lat później

kuratorzy: Anna Wiszniewska, Witold Mierzejewski

współpraca ze strony MPZ: Julia Harasimowicz

projekt ekspozycji: Anna Wiszniewska, Witold Mierzejewski

realizacja: Marek Janczewski i zespół

FOLDER

tekst: Magda Kardasz

projekt graficzny: Jakub Jezierski

Wystawa była głosem w dyskusji na temat losów i spuścizny artystycznej PRL-owskich zakładów produkcyjnych i manufaktur. Jej osiã stały się nieliczne zachowane prace Krzysztofa i Juliana Heniszów, uczestników i współtwórców jednego z najciekawszych zjawisk w polskiej sztuce użytkowej lat sześćdziesiątych, jakim był „eksperyment łysogórski”. Prowadzony w Łysej Górze w latach 1959–1968, z udziałem znakomitego ceramika i technologa Bolesława Książka oraz malarzy Krzysztofa Henisza, jego syna Juliana i Zygmunta Madejskiego, zaowocował powstaniem nowego rodzaju „malarzkiej” dekoracji architektonicznej złożonej z wielkoformatowych płyt ceramicznych. Dzięki tym monumentalnym barwnym dekoracjom, stosowanym zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz budynków, zmieniło się oblicze polskich miast lat sześćdziesiątych XX wieku.

Zachowane prace Heniszów (ceramiczne płyty architektoniczne, projekty) uzupełniały dzieła współczesnych artystów młodego i średniego pokolenia. W swoich pracach, zrealizowanych głównie w ceramice, próbują na nowo odczytać rolę koloru w przestrzeni prywatnej i publicznej, a także stawiają pytania o potrzebę artystycznej kreacji i obecność artysty oraz jego rolę jako kreatora nowych jakości.

Artyści: Agnieszka Brzeżańska, Julian i Krzysztof Henisz, Dominik Lejman, Paweł Olszczyński, Katarzyna Przezwańska, Marek Raczkowski, Małgorzata Szymankiewicz

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

12 listopada Wycieczka autokarowa szlakiem trzech wystaw. Organizator: Fundacja Ceramiki Polskiej XX wieku

18 listopada Koncert zespołu Havlovi

20 listopada Oprowadzenie kuratorskie Anny Wiszniewskiej

2 grudnia Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*. Prowadzenie: Maria Kosińska

18 grudnia Ceramiczne warsztaty rodzinne. Prowadzenie: Dorota Łasisz

7.11.16
–8.01.17

Jacek Damięcki.

Makroformy

kuratorzy: **Sarmen Beglarian, Małgorzata Kuciewicz**
współpraca ze strony Zachęty: **Katarzyna Kołodziej**
projekt ekspozycji: **Jacek Damięcki, Simone De Iacobi**
konserwacja archiwaliów: **Wojciech Chrościcki, Michał Koźurno,**
Małgorzata Kryńska, Sylwia Popławska, Sławomir Zielski
realizacja: **Marek Janczewski i zespół**
identyfikacja wizualna: **Tomasz Bersz**
program edukacyjny: **Anna Zdzieborska**

Wystawa prac Jacka Damięckiego to kolejna — po wystawach poświęconych Oskarowi Hansenowi (2005) i Adolfowi Szyszko-Bohuszowi (2014) — monograficzna prezentacja dorobku architekta w Zachęcie. Pokazywała twórczość jednego z najciekawszych warszawskich architektów, który przez całe życie konsekwentnie i bezkompromisowo opracowuje własną koncepcję przestrzeni.

Jacek Damięcki jest absolwentem Wydziału Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie oraz Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. W latach sześćdziesiątych w Zakładach Artystyczno-Badawczych Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie współpracował z Lechem Tomaszewskim i Jerzym Sołtanem. Synkretyczne, wypracowywane przez lata koncepcje Damięckiego wiążą w całość elementy pochodzące z różnych okresów jego twórczości oraz z odrębnych dyscyplin, jak sztuka, geometria czy sport. Cechuje je „twórcza moc” — rozmach przy jednoczesnym wycuciu sposobów formowania materii.

Tworzył koncepcje mieszkalnictwa ewoluującego zgodnie z rozwojem struktury rodziny (współpraca: Viola Damięcka), wraz z Janem Gootsem pracował też nad projektem *Ścisłego centrum Warszawy* (1991). Jest autorem koncepcji *Miasto binarne Warszawa–Łódź* z integrującym układ duopolis międzynarodowym portem lotniczym pośrodku. Jego działania w przestrzeni miasta miały za zadanie wpływać na kontakty międzyludzkie. W tym rozumieniu plac miejski nie istniał jako pusta przestrzeń, lecz miał znaczenie emocjonalne i duchowe. Projekty wystawiennicze w makroskali — „makroinstalacje” — stanowiły ujęcie, w którym człowiek występuje jako punkt.

Damięckiego interesuje rozszerzenie natury. Projektuje obiekty poświęcone doświadczaniu zjawisk przestrzennych czy atmosferycznych, np. odpowiadające na ruchliwość żywiołów. Jego *Basen topologiczny* z 1968 roku to pierwszy przykład zastosowania w architekturze zamkniętej powierzchni jednostronnej, która obejmując przestrzeń, jednocześnie jej nie wydziela.

Na wystawie w Zachęcie prezentowane były zarówno materiały archiwalne, jak i specjalnie zaprojektowana instalacja przestrzenna reinterpretująca pracę dyplomową wykonaną w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w 1961 roku.

Studia rzeźbiarsko-przestrzenne form geometrycznie zmiennych zrealizowano w ramach stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

8 listopada Spotkanie z Janem Gootsem

13 listopada Oprowadzanie kuratorskie Małgorzaty Kuciewicz i Sarmena Beglariana

30 listopada Wykład dr Joli Gali Kilka refleksji na temat topologicznej pasji Lecha Tomaszewskiego

4 grudnia Warsztaty rodzinne *Wielka konstrukcja*. Prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

6 grudnia Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*. Prowadzenie: Alicja Korpysz

8 grudnia Wykład Kai Schelker *Tymczasowa architektura — wizje nieulotne*

10 grudnia Warsztaty *Makroformy* z cyklu *Co rabi artysta?* dla rodzin z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Prowadzenie: Magdalena Olasińska, Agnieszka Szostakiewicz

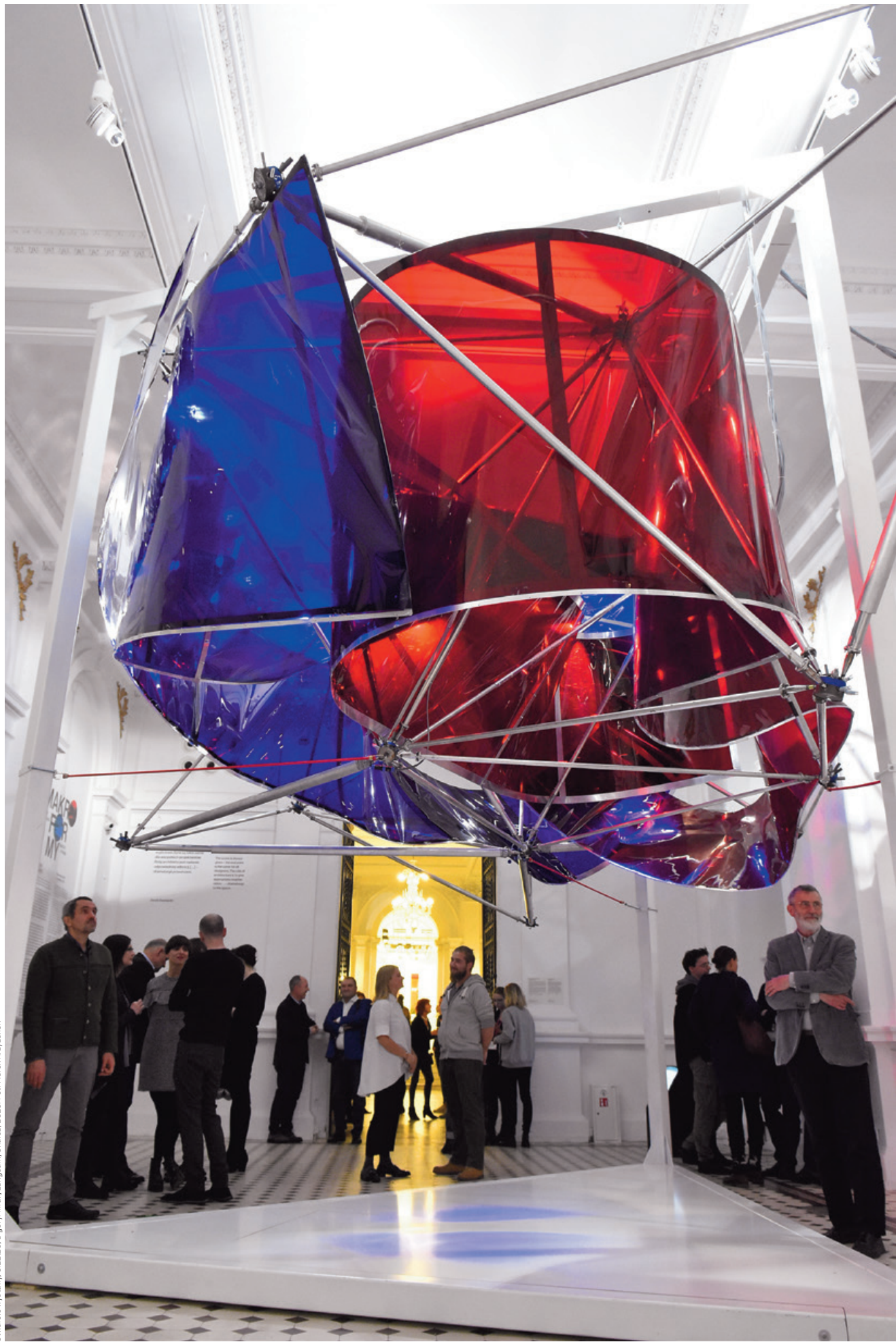
14 grudnia Warsztaty dla dorosłych *Ekspresja formy architektonicznej złożonej z elementów sztywnych i wiotkich*. Prowadzenie: Wiesław Słowik

W piątek o piątej — oprowadzania tematyczne

18 listopada *Ruiny, odbudowa, pamięć: architektura wobec wojny*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

16 grudnia *Architektura zaangażowana*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

Otwarcie wystawy 6.11.16; u góry... Tok/Langsam/Skurcz, 2016. Fot. Marek Krzyżanek

7.11.16
–15.01.17

Kaligrafie społeczne

kuratorka: **Magda Kardasz**
współpraca: **Magdalena Komornicka**
projekt ekspozycji: **Jacek Malinowski**
realizacja: **Anna Muszyńska i zespół**
identyfikacja wizualna: **Jakub Jezierski**
program edukacyjny: **Stanisław Welbel**

Wystawa prezentowała artystów średniego i młodego pokolenia pochodzących z krajów Bliskiego Wschodu, Afryki Północnej oraz Azji Środkowej. Zaproszeni twórcy żyją i pracują w kraju urodzenia, ale też w Europie czy Ameryce Północnej, lecz najczęściej pozostają w ciągłej podróży pomiędzy tymi światami (nazywani są czasem współczesnymi miejskimi nomadami). Niejednokrotnie wykształceni za granicą, wyjeżdżają na stypendia lub są w kontakcie ze światem za pośrednictwem globalnych środków przekazu.

Niektórzy twórcy starszych generacji z regionu o dominujących muzułmańskich wzorcach kulturowych, tradycyjnie odrzucających sztukę przedstawiającą, w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych importowali z ówczesnych stolic sztuki figurację czy abstrakcję. Młodzi współcześni artyści zdecydowanie wybierają nowe media, a internet jest dla nich naturalnym źródłem inspiracji oraz sposobem komunikacji o swojej twórczości. Starają się spojrzeć z dystansu na historię, kulturę, polityczne, społeczne czy ekonomiczne problemy rodzimych krajów i przedstawić je w szerszej perspektywie. Prace na wystawie dotyczyły problemu tożsamości, estetyki znikania, wojny i kultury, archeologii przyszłości (między lokalnymi legendami a science fiction), geometrii i architektury, a także pozycji kobiety (między tradycją a globalnymi marzeniami) oraz roli artysty.

Artyści: Lida Abdul, Adel Abidin, Sarah Abu Abdallah, Ziad Antar, Mohamed Bourouissa, Fahd Burki, Ramin Haerizadeh & Rokni Haerizadeh & Hesam Rahmanian, Nermin Hammam, Susan Hefuna, Nadia Kaabi-Linke, Taus Makhacheva, Mehreen Murtaza, Arwa Al Neami, Lydia Ourahmane, Anahita Razmi, Larissa Sansour & Søren Lind, Massinissa Selmani, Mounira Al Solh, Monira Al Qadiri

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

20 listopada Orowadzanie kuratorskie Magdy Kardasz

22 listopada Pokaz filmu *Where Do We Go Now?* [Dokąd teraz], reż. Nadine Labaki, 2011, Francja/Włochy/Liban/Egipt, 110 min

27 listopada Warsztaty rodzinne *Zrozumieć świat*. Prowadzenie: Kamil Niedziałek

29 listopada Pokaz filmu *Dziewczynka w trampkach* [Wadja], reż. Haifaa Al-Mansour, 2013, Arabia Saudyjska/Niemcy, 100 min

13 grudnia Pokaz filmów: *Sonita*, reż. Rokhsareh Ghaemmaghami, 2015, Iran/Niemcy/Szwajcaria, 90 min; *Kabul's Female Graffiti Master*, 2016, prod. Sebastian Ischer/The Creators Project, 6 min

16 grudnia Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*. Prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

20 grudnia Pokaz filmu *Malaria*, reż. Parviz Shahbazi, 2016, Iran, 90 min

W piątek o piątej — oprowadzania tematyczne

18 listopada *Ruiny, odbudowa, pamięć: architektura wobec wojny*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

2 grudnia *Zakorzenie w tradycji. Spojrzenie z dwóch stron*. Prowadzenie: Sara Herczyńska

9 grudnia *Budowanie tożsamości*. Prowadzenie: Marcin Matuszewski

16 grudnia *Architektura zaangażowana*. Prowadzenie: Paula Kaniewska

9.11–4.12

Dogodilo se sutra / Zdarzyło się jutro

kuratorka: **Una Popović**

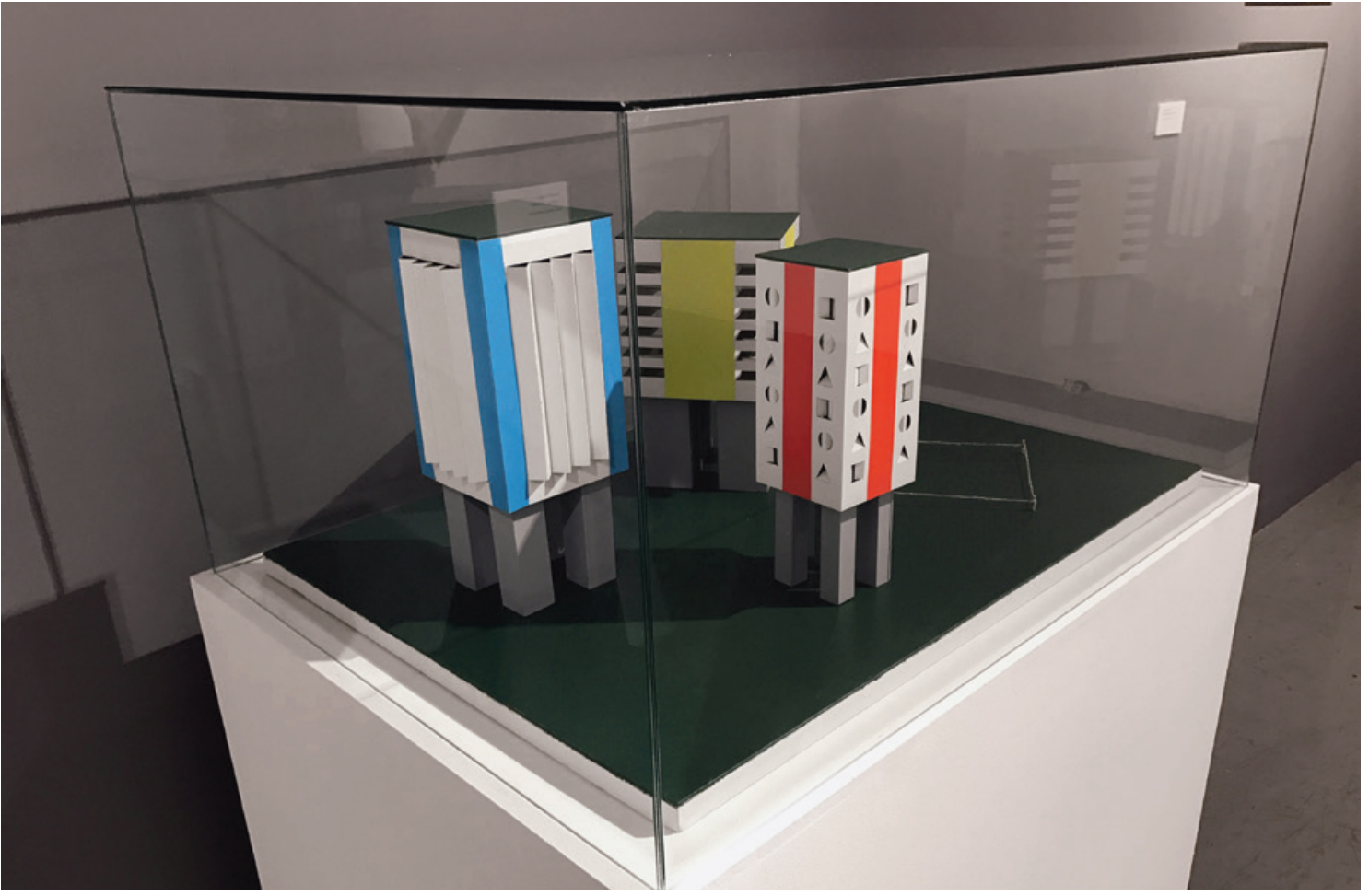
Międzynarodowy projekt jest wynikiem współpracy dwóch instytucji: Muzeum Sztuki Współczesnej w Belgradzie i Zachęty. W jego ramach powstały dwie różne ekspozycje — w Salonie MoCA w Belgradzie i MPZ w Warszawie. Oba przedsięwzięcia wystawiennicze koncentrowały się na kuratorskim przeglądzie zarówno samej sceny artystycznej, jak i poszukiwaniu jej szczególnych właściwości.

Wystawa *Zdarzyło się jutro* prezentowała fikcję artystyczną — o realistycznym wyglądzie i narracji, osnutą wokół możliwych zdarzeń. Wybór prac pozwalał interpretować ją w kategoriach opowieści o fałszywym dokumencie w sztuce. Twórczość polskich artystów — głównie prace wideo — układała się w rodzaj wielopoziomowej kompozycji z różnorodnych elementów pełnych rozmaitych znaczeń. Podobnie skonstruowane są filmy izraelskiego artysty mieszkającego w Niemczech Assafa Grubera. Zestawione z nimi zostały obiekty znanego serbskiego artysty wizualnego Dušana Otaševicia — z serii poświęconej fikcyjnej postaci Iliji Dimicia.

Artyści: Karolina Breguła, Jacek Malinowski, Agnieszka Polska, Assaf Gruber oraz Dušan Otašević

Wystawa w ramach projektu Wymiana Project Roomów: Salon MoCA Belgrad ↔ MPZ Warszawa.

Dušan Ostasëviç, Ilija Dimić — Images & Constructions Exhibition (fragments), 1990–2016. Fot. Jacek Malinowski

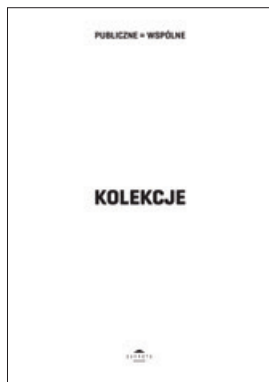
Dušan Ostasëviç, Ilija Dimić — Images & Constructions Exhibition (fragments), 1990–2016. Fot. Jacek Malinowski

5.12.16
–1.01.17

Kolekcje

kuratorzy: **Monika Szewczyk, Hanna Wróblewska, Robert Rumas**
współpraca: **Małgorzata Bogdańska, Maria Świerżewska**
projekt ekspozycji: **Robert Rumas**
realizacja: **Anna Muszyńska i zespół**
identyfikacja wizualna: **Dorota Karaszewska**

FOLDER

konceptcja: **Justyna Markiewicz**
wstęp: **Hanna Wróblewska**
projekt graficzny: **Dorota Karaszewska**
redakcja: **Jolanta Pierikos**
wersja językowa **polska**

Pokaz dedykowany był przede wszystkim fundatorom: tym, którzy bezpośrednio w akcji crowdfundingowej lub poza nią zdecydowali się wesprzeć rozwój kolekcji Zachęty. Ubiegłoroczne nabytki (m.in. filmy Anny Jermolaewej i Wojciecha Gilewicza, prace Karola Radziszewskiego, rzeźby Izy Tarasewicz i Moniki Zawadzki, a także fotografie Adama Rzepeckiego, Andrzeja Tobisa, książkę artystyczną grupy Luxus czy serię filmów Cezarego Koczwarskiego i Anny Senkary) zostały pokazane w kontekście innych — już historycznych dzieł kolekcji. Wybór ten obejmował zespół prac Edwarda Dwurnika oraz będący od lat pod opieką Zachęty depozyt Fundacji Egit, w którym znajdują się przede wszystkim dzieła z lat osiemdziesiątych, m.in. debiutującej w tym okresie najbardziej interesującej malarskiej formacji Grupa (Ryszard Grzyb, Paweł Kowalewski, Jarosław Modzelewski, Włodzimierz Pawlak, Marek Sobczyk, Roman Woźniak). Pokazowi „patronowała” praca Edwarda Krasińskiego (powstała niemal 20 lat temu na monograficzną wystawę artysty w Zachęcie), nawiązująca do pierwszej kolekcji Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych i jej ikonicznego dzieła, czyli *Bitwy pod Grunwaldem* Jana Matejki.

Do udziału w pokazie została zaproszona jedna z najciekawszych kolekcji regionalnych: Galerii Arsenał w Białymstoku. Obie kolekcje wiele łączy — w pewnym sensie są one odbiciem historii i programu instytucji. Zawierają dzieła, które czasem trudno jednoznacznie zakwalifikować do tradycyjnych mediów, są też w nich prace niematerialne — idee. Obie są niezwykle mobilne i wykorzystywane często w działalności edukacyjnej. Kolekcja Zachęty z racji historii skupiona jest jednak prawie wyłącznie na sztuce polskiej. Kolekcja białostocka obejmuje znaczącą reprezentację sztuki Europy Środkowo-Wschodniej, co wynika z programu Arsenалу i ożywionej współpracy z Ukrainą, Białorusią, Gruzją czy Mołdawią i stanowi o wyjątkowości tego zbioru na tle innych kolekcji regionalnych.

Artyści: Tymek Borowski, Vesna Bukovec, Wojtek Doroszuk, Edward Dwurnik, Wojciech Gilewicz, Ryszard Grzyb, Elżbieta Jabłońska, Anna Jermolaewa, Nikita Kadan, Tigran Khachatryan, Cezary Koczwarski, Paweł Kowalewski, Edward Krasiński, Luxus (Ewa Giepielewska, Bożena Grzyb-Jarodzka, Małgorzata Plata, Yola Ponton, Paweł Jarodzki, Stanisław Sielicki, Piotr Gusta, Artur Gołacki, Jerzy Kosalka, Zbigniew Libera), Marcin Maciejowski, Magisters (Hubert Czerepok, Zbigniew Rogalski), Jarosław Modzelewski, Witek Orski, Włodzimierz Pawlak, Karol Radziszewski, R.E.P. (Kseniya Gnylytska, Nikita Kadan, Zhanna Kadyrova, Olesia Khomenko, Volodymyr Kuznetsov, Lada Nakonechna), Adam Rzepecki, Anna Senkara, Iza Tarasewicz, Andrzej Tobis, Ryszard Woźniak, Julita Wójcik, Monika Zawadzki

WYDARZENIA TOWARZYSZĄCE

5 grudnia Oprowadzanie kuratorskie
Hanny Wróblewskiej

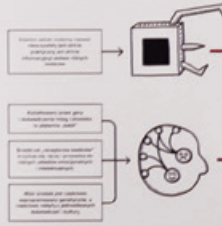
11 grudnia Warsztaty rodzinne
Choinki do kolekcji. Prowadzenie:
Anna Owsiany

18 grudnia Oprowadzanie
kuratorskie Moniki Szewczyk

SZTUKA, WYTŁUMACZONA PROŚCIEJ, NIŻ TO MOŻLIWE

PRZEWIDYWANY CZAS CZYTANIA: 6m. 30s.

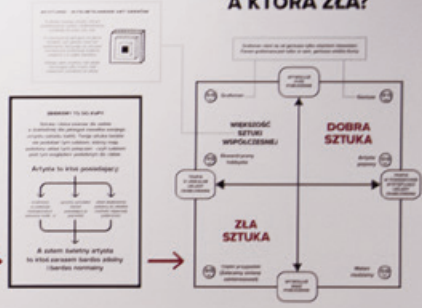
CO TO JEST SZTUKA?

JAK SIĘ JĄ ROBI?

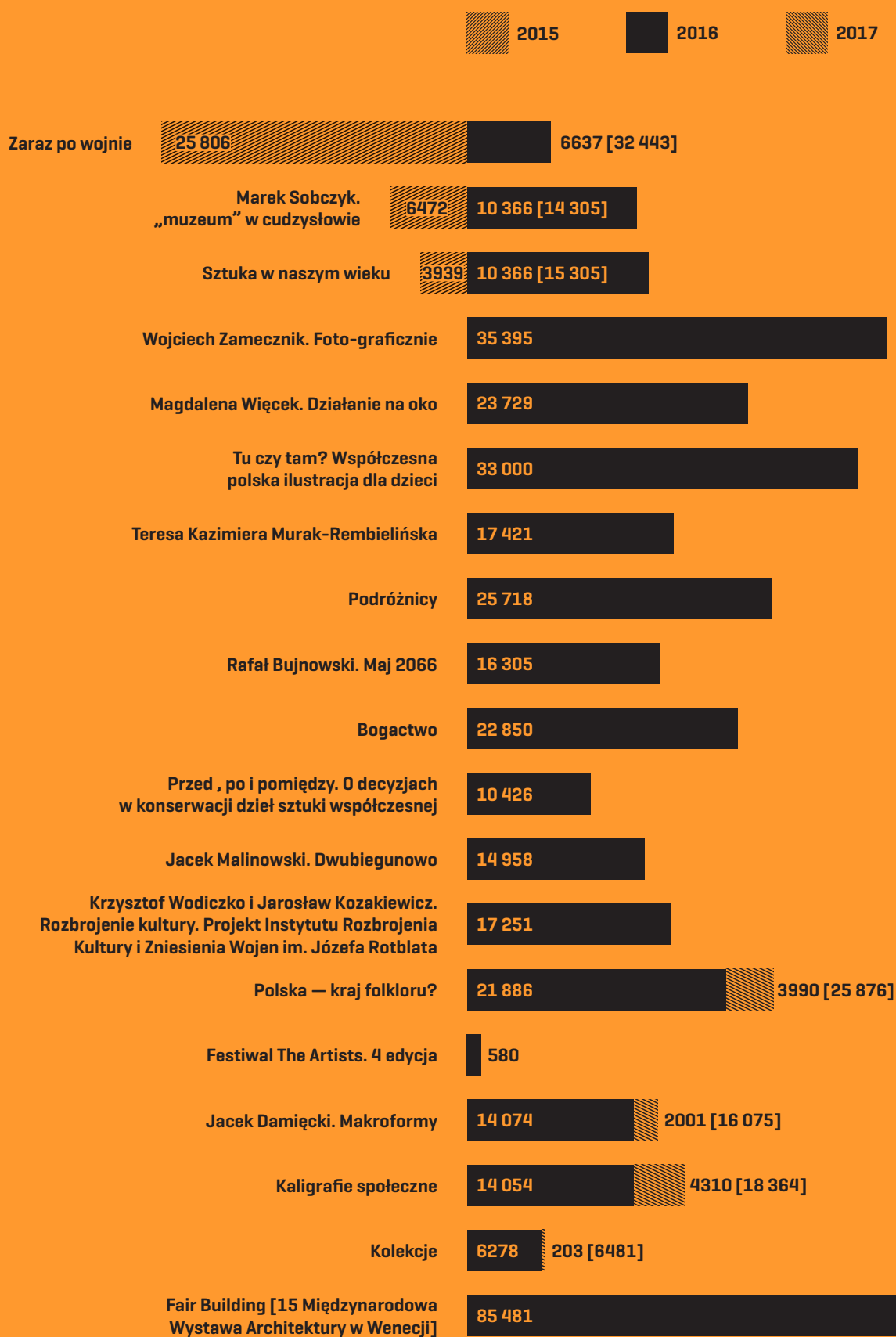
KTÓRA JEST DOBRA, A KTÓRA ZŁA?

WYJŚCIE
EWAKUACYJNE

Frekwencja na wystawach

POZOSTAŁE WYDARZENIA

- 8–9.01** Szkolenie dla nauczycieli *Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną 4*. Orowadzanie Marcina Matuszewskiego po wystawie *Marek Sobczyk. „muzeum” w cudzym świecie*. Ćwiczenia z interpretacji dzieł sztuki z elementami wykładu *Natura martwa czy żywa*, prowadzenie: Katarzyna Kucharska-Hornung, Aneta Grzeszykowska — *F jak Fotografia*, prowadzenie: Maria Kosińska [teoria], Zofia Hejke [praktyka]. Prezentacje uczestników szkolenia. Współorganizator: Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych [TZSP]
- 15.01** 15 urodziny Wikipedii. Współorganizator: Stowarzyszenie Wikimedia Polska
- 18.01** Szkolenie dla nauczycieli *Wokół wystaw i kolekcji Zachęty — przewodnik po polskiej sztuce współczesnej*; Kuba Dąbrowski. Prowadzenie: Maria Szczycińska, Zofia Hejke. Współorganizator: Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń [WCIES]
- 19.01** Promocja książki Anny Arno *Jaka szkoda. Krótkie życie Pauli Modersohn-Becker*, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2015
- 19–20.01** Otwarte próby performansu *Ściana, która łączy*, projektu artystyczno-edukacyjnego realizowanego przez Zachęte na 7 Międzynarodowy Karnawał Dzieci w Wenecji — La Biennale di Venezia. Autorzy: Justyna Czarnota, Monika Dąbrowska-Jarosz, Robert Jarosz, Magdalena Jędra, Adam Światała
- 22.01** Dyskusyjny Klub Książki: Marcin Wicha, *Jak przestałem kochać design*
- 25.01** Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej?: Wystawa: prezentacja czy interpretacja*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES
- 2.02** Promocja książki Wojciecha Szymańskiego *Argonauci. Postminimalizm i sztuka po nowoczesności*, Korporacja Ha!Art, Kraków 2016
- 19.02** Dyskusyjny Klub Książki: *Szwecja czyta. Polska czyta*, pod redakcją Katarzyny Tubylewicz i Agaty Diduszko-Zyglewskiej
- 22.02** Szkolenie dla nauczycieli *Wokół wystaw i kolekcji Zachęty — przewodnik po polskiej sztuce współczesnej*; Jerzy Treliński. Prowadzenie: Maria Szczycińska, Zofia Hejke. Współorganizator: WCIES
- 29.02** Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej*; *Artysta o sobie*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES

Dzień Wolnej Sztuki, 23.04.16. Fot. Katarzyna Nurowska

- 4–5.03** Szkolenie dla nauczycieli *Książki pisane obrazami*. Orowadzanie kuratorskie Magdy Kłos-Podsiadło po wystawie *Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci*. Warsztaty *Książki pisane obrazami. Rola książek obrazkowych i obrazowych w rozwijaniu kompetencji czytelnicych małego dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*, prowadzenie: Małgorzata Swędrowska. Współorganizator: WCIES
- 9.03** Wykład Sue Spaid *Dlaczego estetyka środowiskowa potrzebuje zarówno nauki i sztuki?* z cyklu *Sztuka i filozofia*. Współorganizator: Instytut Filozofii UW
- 14.03** Szkolenie dla nauczycieli *Wokół wystaw i kolekcji Zachęty — przewodnik po polskiej sztuce współczesnej*. Orowadzanie Marii Szczycińskiej po wystawie *Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie*. Warsztaty inspirowane twórczością Wojciecha Zamecznika, prowadzenie: Joanna Świerczyńska. Współorganizator: WCIES
- 14–15.03** XX Międzynarodowe Sympozjum Muzykologiczne *Beethoven i nowe drogi* w ramach Wielkanocnego Festiwalu Ludwiga van Beethovena. Organizator: Stowarzyszenie im. Ludwiga van Beethovena
- 18.03** Dyskusyjny Klub Książki: Angelika Kuźniak, *Stryjeńska. Diabli nadali*
- 18–19.03** Szkolenie dla nauczycieli *Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną 5: O edukacji w Zachęcie i otwartych zasobach edukacyjnych*, prowadzenie: Anna Zdzieborska, Maria Świerżewska. Warsztaty *Opowieść kolekcji*, prowadzenie: Magdalena Staroszczyk. Orowadzanie Marii Kosińskiej po wystawie *Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie*. Warsztaty inspirowane twórczością Wojciecha Zamecznika, prowadzenie: Zofia Hejke. Współorganizator: TZSP
- 19.03** Warsztaty prowadzone przez zespół projektowy ART w ramach olimpiady *Zwolnieni z teorii*. Prowadzenie: Patrycja Piłkowska, Magda Obrączka, Aleksandra Janik. Opieka merytoryczna ze strony Zachęty: Agnieszka Szostakiewicz

21.03 Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej: Mit artysty*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES

29.03 Warsztaty dla młodzieży *Kim jest artysta?* inspirowane książką *Bardzo nam się podoba. Współczesna. Sztuka. Pytania*. Prowadzenie: Małgorzata Minchberg

30.03 *Dlaczego warto pytać o wszystko, co widać* – spotkanie na temat dwóch książek o sztuce dla dzieci i młodzieży. Promocja książek *Bardzo nam się podoba. Współczesna. Sztuka. Pytania* [Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2015] i *Książka do zobaczenia* [Muzeum Sztuki w Łodzi, Łódź 2015]. Prowadzenie: Karolina Vyšata

2.04 Promocja książki fotograficznej Tomasza Wysockiego *Początki*, Migavka, Leica 6x7 Gallery, Warszawa 2015

6.04 Spotkanie *Czy artysta musi być kreatywny?* z cyklu *Sztuka i filozofia*. Prowadzenie: dr Monika Murawska, dr Mateusz Salwa, dr Piotr Schollenberger. Współorganizator: Instytut Filozofii UW

11.04 Uroczystość wręczenia Nagrody Krytyki Artystycznej im. Jerzego Stajudy. Laureatki: Joanna Kordjak i Agnieszka Szewczyk

11.04 Szkolenie dla nauczycieli *Wokół wystaw i kolekcji Zachęty – przewodnik po polskiej sztuce współczesnej: Krzysztof M. Bednarski*. Prowadzenie: Maria Szczycińska, Zofia Hejke. Współorganizator: WCIES

16.04 Księgarnia Artystyczna na targach *Niech żyje papier!*, edycja wiosenna

18.04 Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej: Jak działa obraz? [1]*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES

19–21.04 Warsztaty dla młodzieży niesłyszącej na wystawie *Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie* w ramach projektu *Encyklopedia sztuki w Polskim Języku Migowym*. Prowadzenie: Daniel Kotowski; tłumaczenie: Joanna Ciesielska

20.04 Wykład dr. Iwo Zmyślonego *Krytyka artystyczna okiem hermeneutyki* z cyklu *Sztuka i filozofia*. Współorganizator: Instytut Filozofii UW

22.04 Dyskusyjny Klub Książki: Ewa Toniak, *Prace rentowne*

22–23.04 Szkolenie dla nauczycieli *Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną 5*. Oprowadzanie kuratorskie Magdaleny Kłos-Podsiadło po wystawie *Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci*. Wykład Marii Kosińskiej o twórczości Pawła Jarodzkiego. Warsztaty inspirowane twórczością Pawła Jarodzkiego, prowadzenie: Zofia Hejke. Warsztaty o polskiej poezji konkretnej *Pisanie obrazem*, prowadzenie: Karolina Iwańczyk. Współorganizator: TZSP

23.04 Dzień Wolnej Sztuki 2016. Prowadzenie: Sara Herczyńska, Paula Kaniewska, Marcin Matuszewski, Zuza Zasacka, Magdalena Zięba

4.05 Wykład dr Małgorzaty Szyszkowskiej *Sztuka doświadczenia audialnego, czyli radykalizacja słuchania* z cyklu *Sztuka i filozofia*. Współorganizator: Instytut Filozofii UW

11.05 Dyskusja *Sztuka polska ≠ Polska sztuka*. Uczestnicy: Jerzy Sosnowski, Magdalena Moskalewicz. Prowadzenie: Sebastian Duda. Współorganizator: kwartalnik „Więź”

13–14.05 Szkolenie dla nauczycieli *Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną 5*. Oprowadzanie Marcina Matuszewskiego po wystawie *Teresa Kazimiera Murak–Rembielińska. Wilhelm Sasnal – M jak Malarstwo*, prowadzenie: Maria Kosińska [teoria], Zofia Hejke [praktyka]. *Figura artysty*, prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor i Paula Kaniewska. Współorganizator: TZSP

14.05 Noc Muzeów w Zachęcie: *Oprowadzamy po nowych wystawach!* Przewodnicy: Paweł Freus, Sara Herczyńska, Paula Kaniewska, Marcin Matuszewski

16.05 Szkolenie dla nauczycieli *Wokół wystaw i kolekcji Zachęty – przewodnik po polskiej sztuce współczesnej*. Oprowadzanie Joanny Świerczyńskiej po wystawie *Teresa Kazimiera Murak–Rembielińska* i warsztaty inspirowane twórczością artystki. Współorganizator: WCIES

17.05 Warsztaty dla młodzieży *O formach współczesnych dzieł sztuki* inspirowane książką *Bardzo nam się podoba. Współczesna. Sztuka. Pytania*. Prowadzenie: Małgorzata Minchberg

18.05 Wykład dr Ewy Bobrowskiej *Palec w oku. Sztuka Bruce’a Naumana* z cyklu *Sztuka i filozofia*. Współorganizator: Instytut Filozofii UW

19–22.05 Warszawskie Targi Książki: publikacje Zachęty na stoisku Świadomych Wydawców

22.05 Dyskusyjny Klub Książki: Marcin Rusinek, *Nic zwyczajnego. O Wisławie Szymborskiej*

22.05 Promocja książki *Halka/Haiti*, pod redakcją Magdaleny Moskalewicz, Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2016

23.05 Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej: Jak działa obraz? [2]*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES

31.05–3.06 Akcja *Wypoczynek na tarasie*, Miejsce Projektów Zachęty. Prowadzenie: Michał Mioduszewski

4.06 Promocja książki Mikołaja Gołachowskiego *Czochołatem antarktycznego ślonia i inne opowieści o zwierzątkach*, Wydawnictwo Marginesy, Warszawa 2016

4–5.06 Warszawski Weekend Księgarń Kameralnych

10–11.06 Szkolenie dla nauczycieli *Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną 5*. Oprowadzanie Marcina Matuszewskiego po wystawie *Podróżnicy*. Prezentacje uczestników szkolenia. *Jadwiga Sawicka — S jak Słowa*, prowadzenie: Maria Kosińska [teoria], Zofia Hejke [praktyka]. *Wystawa: prezentacja czy interpretacja?*, prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: TZSP

10–12.06 Big Book Festival: zabawa z artystycznymi monidłami w Księgarni Artystycznej

11.06 Koncert Make Like a Tree na letnim tarasie MPZ

13.06 Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej: Artysta, dzieło, sztuka? Próba podsumowania*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES

22.06 Warsztaty dla młodzieży niesłyszącej na wystawie *Podróżnicy* w ramach projektu *Encyklopedia sztuki w Polskim Języku Migowym*. Prowadzenie: Daniel Kotowski; tłumaczenie: Joanna Ciesielska

24.06 Dyskusyjny Klub Książki: Juhani Pallasmaa, *Oczy skóry*

1–2.07 Polyphonia Festival. Organizator: Fundacja Sztuka i Technologia

18.06 *Podróże w czasie i przestrzeni*, autorskie oprowadzania i warsztaty przygotowane przez wolontariuszki Zachęty. Prowadzenie: Anna Kamecka, Anna Szynekarczuk, Kinga Rejterada, Katarzyna Piskorz, Maria Wodzińska

21.07 *Gry i zabawy ze sztuką w Plażowej: Gry z kompozycją* — Henryk Stażewski. Prowadzenie: Paula Kaniewska, Zuzanna Zasacka

21.07 *Gry i zabawy ze sztuką na iBarce: Egzotyyczna uczta*. Prowadzenie: Kamil Niedziałek, Anna Owsiany

4.08 *Gry i zabawy ze sztuką w Plażowej: Gry z alfabetem* — Stanisław Dróżdż. Prowadzenie: Marcin Matuszewski, Sara Herczyńska

12.08 Performatywna aukcja kapeluszy *Hati Hati Hat* na letnim tarasie MPZ. Prowadzenie: Justyna Górowska, Adam Gruba, Bartosz Przybył-Ołowski. Organizator: Fundacja Razem Pamoja

18.08 *Gry i zabawy ze sztuką na iBarce: Gry losowe* — Ryszard Winiarski. Prowadzenie: Zuzanna Zasacka, Anna Owsiany

25.08 *Gry i zabawy ze sztuką na iBarce: Action painting*. Prowadzenie: Anna Owsiany, Kamil Niedziałek

27.08 Warsztaty z Magdą Bieleś *Alternatywne życie* w Miejscu Projektów Zachęty

5–6.09 Szkolenie z obsługi widza niepełnosprawnego. Prowadzenie: Fundacja Kultury bez Barier

14.09 Konferencja dla nauczycieli *Edukacja kulturalna w Warszawie w roku szkolnym 2016–2017*, oprowadzanie po aktualnych wystawach z elementami warsztatów. Współorganizator: WCIES

14.09 Promocja książki Małgorzaty Czyńskiej *Moje królestwo. Rozmowa z Edwardem Dwurnikiem*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2016

16.09 Dyskusyjny Klub Książki: Katarzyna Surmiak-Domańska, *Ku Klux Klan. Tu mieszka miłość*; Marcin Kącki, *Białystok. Biała siła, czarna pamięć*; Piotr Nesterowicz, *Każdy został człowiekiem*

24.09 Księgarnia Artystyczna na targach *Niech żyje papier!*, edycja jesienna

24.09 Warsztaty wokalne *W poszukiwaniu głosu* w ramach Małej Warszawskiej Jesieni. Prowadzenie: Joanna Freszel; akompaniament: Krystyna Raczyńska

3.10 Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej: Jak czytać architekturę?*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES

5.10 Promocja książki *Joanna Pętkowska. Akwarele*, Centrum Studiów Zaawansowanych Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2016

14–16.10 Księgarnia Artystyczna na Warszawskich Targach Sztuki

17.10 Szkolenie dla nauczycieli *Wokół wystaw i kolekcji Zachęty — przewodnik po polskiej sztuce współczesnej: Bogactwo*. Prowadzenie: Maria Szczycińska, Zofia Hejke. Współorganizator: WCIES

20.10 *Wymowność symboli. Wykład i dyskusja na temat dzieła Edgara Winda, spotkanie poświęcone 8 numerowi „Stanu Rzeczy”*

24.10 Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej: Miasto i urbanistyka*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES

28.10 Dyskusyjny Klub Książki: Olga Drenda, *Duchologia polska*

28–29.10 Szkolenie dla nauczycieli *Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną 6: O edukacji w Zachęcie i otwartych zasobach edukacyjnych*, prowadzenie: Anna Zdzieborska. Warsztaty *Opowieść kolekcji*, prowadzenie: Magdalena Staroszczyk. Wykład Marcina Matuszewskiego o twórczości Wojciecha Wodiczki oraz oprowadzanie po wystawie Krzysztofa Wodiczki i Jarosława Kozakiewicza *Rozbrojenie kultury. Projekt Instytutu Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen im. Józefa Rotblata*. Warsztaty inspirowane twórczością Krzysztofa Wodiczki, prowadzenie: Zofia Hejke. Współorganizator: TZSP

4.11 Spotkanie na temat wyników konkursu na projekt w Pawilonie Polskim na Biennale Sztuki 2017. Uczestnicy: prof. Joanna Sosnowska [przewodnicząca jury], Hanna Wróblewska [komisarz Pawilonu Polonia], Barbara Piwowarska [kuratorka zwycięskiego projektu]

4–5.11 Konferencja *Nowocześni edukatorzy — pasjonaci z wizją* z cyklu *Sztuka edukacji* w Instytucie Dizajnu w Kielcach. Organizatorzy cyklu *Sztuka edukacji*: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki. Organizatorzy konferencji 2016: Teatr Lalki i Aktora „Kubuś”, Instytut Dizajnu w Kielcach

8.11 Promocja książki Anny Szykowskiej-Piotrowskiej *Po-twarz. Przekraczanie widzialności w sztuce i filozofii*, słowo obraz/terytoria, Gdańsk 2016

14.11 Szkolenie dla nauczycieli *Wokół wystaw i kolekcji Zachęty — przewodnik po polskiej sztuce współczesnej: Krzysztof Wodiczko — Rozbrojenie kultury. Projekt Instytutu Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen im. Józefa Rotblata*. Prowadzenie: Maria Szczycińska, Zofia Hejke. Współorganizator: WCIES

18–20.11 Warszawski Weekend Książki Niedoroślej: warsztaty czytelnicze *Jak zachęcić dzieci do czytania i samemu się przy tym świetnie bawić*

21.11 Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej: Wizje miasta. Miasto w literaturze i sztuce*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES

25.11 Dyskusyjny Klub Książki: Małgorzata Czyńska, *Kobiety Witkacego. Metafizyczny harem*

25–26.11 Szkolenie dla nauczycieli *Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną 6*. Oprowadzanie Marcina Matuszewskiego po wystawie *Polska — kraj folkloru?*. Warsztaty *O budowaniu relacji z dziełem sztuki*, prowadzenie: Karolina Vyšata. Wykład Pauli Kaniewskiej *Magdalena Abakanowicz — T jak Tkanina*. Warsztaty inspirowane twórczością Magdaleny Abakanowicz, prowadzenie: Zofia Hejke. Współorganizator: TZSP

5.12 Dzień Otwarty w Zachęcie *Publiczne = wspólne*. Spotkanie poświęcone idei crowdfundingu, oprowadzania kuratorskie, warsztaty dla dzieci i młodzieży, II Aukcja Kuchni Konfliktu

12.12 Szkolenie dla nauczycieli *Wokół wystaw i kolekcji Zachęty — przewodnik po polskiej sztuce współczesnej: Magdalena Abakanowicz*. Prowadzenie: Maria Szczycińska, Zofia Hejke. Współorganizator: WCIES

15.12 Konferencja podsumowująca warsztaty *Udane Przedsięwzięcia/Success Stories* na 15. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji. Uczestnicy: Ewa P. Porębska, Maciej Siuda, Agata Twardoch, Beata Tylec, Michał Wiśniewski oraz studenci – uczestnicy warsztatów. Prowadzenie: Piotr Sarzyński. Współorganizator: Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie

16.12 Dyskusyjny Klub Książki: Tomasz M. Lerski, *Warszawa Antoniego Słonimskiego. Portret miasta w zwierciadle literatury*

16–17.12 Szkolenie dla nauczycieli *Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną 6*. Oprowadzanie Marcina Matuszewskiego po wystawie *Kolekcje* i wprowadzenie na temat twórczości Edwarda Krasińskiego. Wystawa: *prezentacja czy interpretacja?*, prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Warsztaty inspirowane twórczością Edwarda Krasińskiego, prowadzenie: Zofia Hejke. Oprowadzanie kuratorskie Małgorzaty Kuciewicz po wystawie *Jacek Damieński. Makroformy* i warsztaty *Gramatyka wystaw*.

19.12 Szkolenie dla nauczycieli *Kurs języka sztuki. Jak odczytywać dzieła sztuki dawnej i współczesnej*. Prowadzenie: Joanna Falkowska-Kaczor, Paula Kaniewska. Współorganizator: WCIES

Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie

29.01-24.04

ŚWIAT POZNAŁ Wojciecha Zamecznika jako wybitnego grafika, ale — jak mówi Karolina Puchała-Rojek — z jego archiwum, zawierającego tysiące negatywów, zdjęć, diapozytywów, wyłania się raczej postać fotografa kompulsywnie i obsesyjnie dokumentującego otoczenie. Po raz pierwszy wykorzystał fotografię w projekcie graficznym w 1949 roku. — Kiedy spojrzeć na jego drogę twórczą, widać, że na początku działa warsztatem bardzo konwencjonalnym, pędzelek jest najważniejszy — mówi Juliusz Zamecznik. — Potem jednak coraz więcej jest fotografii, która najpierw służy do portretowania rodziny i znajomych, ale stopniowo pojawia się w projektach artystycznych i zaczyna w nich dominować.

Miał ogromny głód obrazów i fotografował wszystko: ludzi, architekturę, zwierzęta, piękną żonę, synów, przyjaciół artystów i siebie samego. — Ale jednocześnie było widać, że fotografuje świadomie, powracają pewne tematy, rozwiązania — stwierdza Puchała-Rojek. — Zamecznik był bardzo otwarty na eksperymentowanie z fotografią, traktował ją jako materię do przetworzeń bez żadnych ograniczeń. Przemalowywanie, fotografowanie na slajdach, by przefotografować takie odbitki jeszcze raz, dużo technik graficznych, raster albo deformacje, które robił tak, że wyginał odbitki, przybijał gwoździkami i fotografował jeszcze raz. Jestem pewna, że byłby wielkim fanem współczesnych programów graficznych! Dzięki temu, że mamy wgląd w jego archiwum, możemy teraz te procesy prześledzić. Na wystawie w Zachęcie chcemy właśnie pokazać przede wszystkim to jego nowatorskie myślenie o fotografii i przez fotografię. I jak wykorzystywał to w projektowaniu graficznym.

Anna Sańczuk, *Parada pomysłów*, „Art & Business” 2015, nr 12

— **WOJCIECH ZAMECZNIK** jest znany głównie jako twórca plakatów. My chcemy pokazać go wielowymiarowo. Jako grafika, ale też pasjonata fotografii i filmu, które przenikały się z jego projektowaniem — mówi Karolina Ziębińska-Lewandowska, współzałożycielka Fundacji Archeologia Fotografii i jedna z kuratorek wystawy *Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie*, którą od dziś można oglądać w galerii Zachęta.

Wraz z Karoliną Puchałą-Rojek z FAF przejrzały i uporządkowały archiwum artysty, wybrały też obiekty, które trafiły na wystawę. Jest ich ponad 250, zajmują 800 m kw.

galerii. Kuratorki podkreślają, że to zaledwie ułamek tego, co warte jest pokazania. — Musiałyśmy się dyscyplinować, bo wciąż znajdowałyśmy kolejne tropy, zdjęcia, szkice. Zależało nam, by wystawa była czytelna, dlatego zdecydowałyśmy się podzielić ją na pięć rozdziałów. To nasza interpretacja archiwum Zamecznika — opowiada Ziębińska-Lewandowska. Na wystawę składają się filmy, plansze animacji, projekty graficzne, a przede wszystkim zdjęcia. — W trakcie porządkowania archiwum artysty okazało się, że postawienie prostej granicy między fotografią a resztą jego twórczości jest niemożliwe — mówi Puchała-Rojek.

Emilia Dłużewska, *Foto-grafik w Zachęcie*, „Gazeta Wyborcza — Stołeczna” 2016, nr 24

WYSTAWIE WOJCIECHA ZAMECZNIKA towarzyszy pewna trudność. Opiera się ona na rodzinnym archiwum, więc brakuje prac w wielkiej skali, monumentalnych dzieł, które by „zrobiły” przestrzeń. Poza tym to był właśnie zawodowy projektant, wiele prac miało służebny charakter: modelu, szkicu. Wiecznotrwałych dzieł w wielkiej skali nie tworzył. Ta wystawa składa się z dziesiątek, jeśli nie setek projektów, szkiców, makiet do plakatów, fotografii, rysunków, archiwalnych egzemplarzy broszur i pism. Dominują papier, klisza fotograficzna, znów papier.

Trzeba wyteńczyć wzrok. Fantastycznie są ukazane wędrówki motywów — z fotografii na plakat albo na okładkę pyty. Ukazano warsztat projektanta, babranie się w materii szczególnie porywające dzisiaj, kiedy pracuje się głównie na ekranie. Wystawie świetnie robią filmowe projekcje, wśród których nie znalazłam czołówki *Pegaza*. Jeśli nie ma jej tam rzeczywiście, wydaje się to pewną perwersją.

Dorota Jarecka, *Potęga dobrego designu*, „Gazeta Wyborcza” 2016, nr 28

POKAZ ZACZYNA SIĘ rodzinnie. Lata 40. XX wieku. Wojciech (jeszcze niedawno więzień Auschwitz-Birkenau, absolwent Wydziału Architektury Wnętrza w Wyższej Szkole Budownictwa, po wyzwoleniu zatrudniony jako grafik w Biurze Odbudowy Stolicy) właśnie się ożenił. Halinę kocha nieprzytomnie; ich szczęście dopełnia mieszkanie/pracownia na Mokotowie. Zamecznik rejestruje amatorską kamerą Halę w intymnych sytuacjach. Młoda kobieta budzi się ze snu, karmi synów, pierworodnego Juliusza i młodszego Pawła, biega z nimi na spacerze.

Najbliższą mu trójkę ludzi (nie licząc psa) pan Wojciech uwiecznia latami, głównie podczas wakacji. Dzieci ro-

sną, żona pięknieje, autor zmienia okulary. Ulotne scenki, bez roztkliwiania się. Jest dynamicznie, krótko, po męsku.

Z archiwalnych rejestracji zmontowany został kapitalny film *Dom na głowie* (w reżyserii Adama Palenty, rok 2013). Już w tych prywatnych kronikach, a także w zdjęciach robionych podczas zagranicznych podróży (jak na PRL-owskie czasy było ich całkiem sporo), ujawnia się szczególnie umiejętność Zamecznika: dbałość o symboliczną moc kadrów. Skłonność do uniwersalizowania sfotografowanego obrazu popchnie go do eksperymentu: jako jeden z pierwszych wykorzystuje zdjęcia w plakacie i ilustracji.

Monika Małkowska, *Artysta niezwykle kreatywny*, „Rzeczpospolita” 2016, nr 23

Magdalena Więcek. Działanie na oko

15.02–13.04

W PONIEDZIAŁEK w Zachęcie została otwarta wystawa wybitnej i chyba nieco zapomnianej (więcej niż niesłusznie!) rzeźbiarki Magdaleny Więcek. Niewielu wie o muzycznym epizodzie, jaki się jej przydarzył w 1970 roku. Ja też wcześniej nie wiedziałam, choć jej rzeźby pamiętałam z różnych wystaw i fotografii.

Jakiś czas temu odezwała się do mnie kuratorka tej wystawy Anna Maria Leśniewska i opowiedziała anegdotę o tym, jak sam Karlheinz Stockhausen odwiedził pracownię Magdaleny Więcek. Jej rzeźby bardzo przypadły mu do gustu, nawet próbował na nich „grac”, po czym oboje artyści stwierdzili, że chętnie zrobiliby coś razem. Nie zrobili, każdy poszedł w swoją stronę — cóż, życie. Ale p. Leśniewska poprosiła mnie o napisanie tekstu do katalogu wystawy, [...] wychodząc od tej historii, opowiedziałabym o próbach łączenia rzeźby z dźwiękiem, których w zbliżonym czasie, ale też później, trochę było.

Spotkałam się więc z jedynym żyjącym świadkiem powyższego wydarzenia — Danielem Wnukiem, synem artystki (dziś również rzeźbiarzem), który wówczas był nastolatkiem. Dopowiedział, że gości było kilku — zapewne byli to członkowie radiowej orkiestry z Kolonii (może też sam dyrygent Michael Gielen), która tego wieczoru na Warszawskiej Jesieni wykonywała utwór Stockhausena *Mixtur*. Był też ktoś z Polaków reprezentujących festiwal — podejrzewam, że musiał to być Józef Patkowski, legendarny szef Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia, odpowiedzialny wówczas na Jesieniach za nurt muzyki elektronicznej. Na jednej z rzeźb Magdaleny Więcek — Daniel Wnuk wskazał nawet której (miała to być ta, oczywiście w formie mniejszego modelu) — grał

nie tylko sam Stockhausen, ale też paru jego kolegów, tworząc bardzo spójną improwizację. „Wydawało się, że ta rzeźba została stworzona w tym celu” — mówi pan Daniel. [...]

Na wystawę w Zachęcie warto się udać. Jest na piętrze, w trzech salach. W pierwszej, największej, wyciemnionej, są wczesne rzeźby Więcek, zdjęcia dokumentujące jej prace nad dziełami, jest też parę obrazów zaprzyjaźnionego z nią Stefana Gierowskiego, no i jest instalacja holograficzno-dźwiękowa nawiązująca do instalacji *Nieskończoność* z warszawskiej Galerii Zapiecek z 1979 r. W drugiej sali mamy rzeźby i rysunki. Niezwykłej elegancji. Podśledzałam na wernisażu rozmowę młodych ludzi, którzy stwierdzili, że te rzeźby są jak robione dla hotelu. No, niektóre zapewne nieźle by się czuły np. w takim hotelu. W trzeciej, małej salce można obejrzeć fragmenty kronik filmowych i dokumentacji z epoki. A w katalogu, poza trzema tekstami, zdokumentowane są po raz pierwszy wszystkie dzieła Magdaleny Więcek.

Dorota Szwarzman, *Nieznana anegdota ze Stockhausenem w tle*, blog *Co w duszy gra*, 18.02.2016, szwarzman.blog.polityka.pl/2016/02/18/nieznana-anegdota-ze-stockhausenem-w-tle/ (dostęp 10.03.2017)

Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci

20.02–8.05

TŁUMY NA OTWARCIU wystawy *Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci* to najlepszy dowód, że takich wystaw jest u nas za mało. Zachęta stała się chyba najbardziej obleganym w kraju placem zabaw, a punktem wyjścia są prace 14 ilustratorów, m.in. Katarzyny Boguckiej, Anny Niemierko, Marty Ignerskiej. Jedna sala jest wielką tablicą, na której dzieci mogą kontynuować znane z książek ilustracje, kolejna to labirynt interaktywnych stanowisk, odwołujących się do książek, które powstały w czasie ostatniej dekady. Są też pokazy animacji i plakatów, jest czytelnia. Najlepszym recenzentem tej wystawy są tłumy bawiących się dzieci.

Joanna Ruszczyk, *Zachęta czyta dzieciom*, „Newsweek Polska” 2016, nr 13

CHOĆ DO WYSTAWY zaproszono ponad dziesięciu artystów, a temat sam w sobie zawiera ziarno wizualnej kakofonii, chaos jest ostatnim skojarzeniem, jakie można mieć podczas odwiedzin w Zachęcie. Każdy z ilustratorów ma charakterystyczną kreskę i wyrobiony styl. Ta różnorodność ciekawi, zamiast

przytłaczać. Wytrawniejszym dorosłym widzom miło będzie również odnaleźć nawiązania do polskiej szkoły plakatu w realizacjach Edgara Bąka lub retroklimat w rysunkach Katarzyny Boguckiej do wiersza Brzechwy *O Panu Tralalińskim*.

Można się zachwycać artystycznymi odniesieniami prezentowanych ilustracji, ale kluczowe pozostaje pytanie o atrakcyjność tych koncepcji dla samych dzieci. Twórcami dzisiejszych ilustracji są trzydziesto- i czterdziestolatkowie, a więc osoby wychowane na specyficznej kulturze wizualnej. Ich realizacje są zatem siłą rzeczy odzwierciedleniem ich własnych gustów. Gusta dzisiejszych dzieci kształtują się w dużo większym stopniu na grafice i animacji komputerowej niż publikacjach papierowych. Dlatego zjawisko polskiej ilustracji książek dla dzieci — nawet jeśli przeżywa dziś rozkwit — pozostaje zagadnieniem niszowym. Świetnie, że wystawa w Zachęcie została pomyślana tak, by zwiedzanie były zabawą. Dzieci się bawią, rodzice także. Byłoby wspaniale, gdyby zwiedzający także inne wystawy w Zachęcie potrafili tak spontanicznie przeżywać sztukę.

Anna Diduch, *Czytanie przez oglądanie*, „Dziennik Gazeta Prawna” 2016, nr 39

Irmína Staś. Przemiana materii [pokaz w MPZ]

30.03–10.04

Pomysł na współpracę z odbiorcami sztuki jest wynikiem dialogu artystki Irmíny Staś z kuratorką wystawy Karoliną Bielawską. Inicjatywa przekroczenia obrazu wyszła od artystki, kuratorka dodała do niej udział publiczności, czyniąc z wystawy działanie z pogranicza performansu i happeningu. Konwencja ta podkreśla otwartość tej sztuki, zaciera granice dzieła. Taka forma nie jest niczym nowym, natomiast każdorazowy efekt to niespodzianka. Tutaj jest on subtelny, ale pełen wyrazu. Całe ściany, wraz z sufitem, zostały szczelnie zamalowane. Do organicznych form Staś malarze amatorzy dopisali swój ciąg dalszy. Ich prace na pierwszy rzut oka są nie do odróżnienia od prac artystki. Dopiero po dłuższym poszukiwaniu można dojrzeć granice pomiędzy obrazami a ich kontynuacją. [...] To bardzo udany eksperyment, w którym wzięły udział przypadkowe osoby, ale i studenci I roku Wydziału Sztuki Mediów Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, dla których Staś prowadzi kurs rysunku i malarstwa.

Anna Miller, *Wyjście z siebie*, „Magazyn Szum”, 28.04.2016, <http://magazynszum.pl/krytyka>

[/wyjście-z-siebie-irmina-stas-w-miejscu-projektow-zachety](#) (dostęp 10.03.2017)

Habima Fuchs. Słona morska woda wchłonięta przez chmurę staje się słodka [MPZ]

15.04–12.06

PODRÓŻ — nie zawsze nazwana — jest tematem kilku ostatnich działań Zachęty. Wystawa Habimy Fuchs w Miejscu Projektów, zatytułowana *Słona morska woda wchłonięta przez chmurę staje się słodka*, jest o wędrownicy wszystkiego, nie tylko człowieka, jako o ciągłej przemianie. „Fuchs — objaśnia kuratorka Magda Kardasz — określa swoje wystawy jako otwarte pole, po którym widz odbyć może nieskończoną liczbę podróży...”. Rzeczywiście, perspektywa otwarta przed nami na niewielkiej wystawie jest niezwykle rozległa, angażuje pejzaże i symbole wielu kultur i miejsc. Przedmioty gatunkowo skrajnie różne, jak naczynia i ludzkie postaci, góry i chmury. Co to znaczy? Że wszyscy jesteśmy jednym w różnorodności, która przekształca się z niematerii w materię, z materii pozornie nieożywionej w materię i energię ludzką i boską? Tak mi się zdaje, ale każdy będzie miał tutaj własne zdanie.

Jarosław Mikołajewski, *Zachwyty w Zachęcie: Wyprawa na łódce z butów*, „Gazeta Wyborcza”, dod. „Co Jest Grane” 2016, nr 117

Teresa Kazimiera Murak-Rembielińska

6.05–17.07

REALIZACJE MURAK łatwo posądzić o ekologiczny sentymentalizm, a może nawet egzaltację. Nic bardziej mylnego. To przejmujące metafory ciągłego cyklu wzrostu i obumierania, nieustannych przekształceń życia i postępującej entropii. W tym kontekście ciągłej zmienności oraz nietrwałości trudno byłoby zrobić Murak typową wystawę retrospektywną, która nie grzęzłaby w tonach materiałów archiwalnych. Na szczęście ani kuratorka, ani artystka nie mają takiego zamiaru. — To nie będzie retrospektywa — przegląd jej całego dorobku — ale wystawa jej aktualnych realizacji w kontekście prac historycznych. Są wśród nich prace ikoniczne — zaprezentowane w nowym kontekście lub pokazane poprzez materiał archiwalny, który z tej okazji został przez artystkę potraktowany w całkiem nowy sposób — tłumaczy Kordjak. Czy w dzisiejszej rzeczywistości politycznej, która — nie da się ukryć — jest niezwykle przychylna katolickiej religijności, sztuka Murak zanurzona w ikonografii judeochrześcijańskiej może liczyć na szczególne zainteresowanie? Kordjak uważa, że niekoniecznie: — Na pewno nie grozi jej uznanie za artystkę oficjalną,

bo nie jest ani konserwatywna, ani łatwa do zaszufładowania. To, co proponuje, zupełnie nie wpisuje się w odgórne oczekiwania wobec sztuki.

Można by dodać, że nie wpisuje się choćby dlatego, że Murak pozwala sobie na zbyt wiele niedopowiedzeń i niejednoznaczności, ceniąc sobie przede wszystkim — jak kiedyś stwierdziła — „krótki moment bycia z tajemnicą”.

Marcin Krasny, *Zasiewy*, „Art & Business” 2016, nr 4

W 1974 ROKU „ubrana” w rzeźuchę przeszła ulicami Warszawy. To tylko jedna z przeprowadzonych przez Teresę Murak akcji, do których artystka wykorzystwała roślinę. Rzeźucha stała się dla niej symbolem nowego życia i ulubionym narzędziem. Początkowo wysiewała nią koszule, peleryny i suknie. Ale eksperymentowała też z innymi „żywymi materiałami” — mułem rzeczonym, rozczynem żytnim, lnem, chabrami i makami. Poprzez swoją sztukę Murak stara się zrozumieć cykl i rytm natury, a także efemeryczność życia. Dorobek artystki uznawanej za jedyną polską przedstawicielkę nurtu sztuki ziemi wreszcie w całości pokazany zostanie w stołecznej Zachęcie. Obok zapisów i dokumentacji performance’ów Murak szykuje też nową pracę *Zobaczenie uniesienie*, która swoją premierę będzie miała właśnie w warszawskiej galerii.

Ubrana w rzeźuchę. Teresa Murak, „K Mag” 2016, nr 5

Podróżnicy

13.05–21.08

NIE MA WAKACJI od sztuki, ale jest sztuka w wakacje. Najlepiej zacząć je w Warszawie na wystawie, która otwiera dobrą perspektywę na dalsze podróże. Odbywa się w Zachęcie i nazywa nomen omen *Podróżnicy*. Tytułowymi podróżnikami jesteśmy my — mieszkańcy Europy Środkowej i Wschodniej. Wystawa poświęcona jest zmianie, jaką w naszej świadomości spowodował rok 1989: upadek żelaznej kurtyny, wydanie wszystkim paszportów i otwarcie granic. Do tego momentu podróżnikami byli nieliczni, teraz podróżnikiem może być potencjalnie każdy. W Zachęcie 23 artystów z 15 wschodnioeuropejskich krajów opowiada o podróżach wielkich i małych: o wyjazdach wakacyjnych, dalekich ekspedycjach, ekstremalnych wyprawach, a także wojażach o bardziej ekstremalnym charakterze, czyli o emigracji. Wystawa jest tym ciekawsza, że epoka, o której opowiada, być może niespodziewanie dobiega końca. Kiedy wraz z innymi wschodnimi Europejczykami ru-

szyliśmy w świat przez otwarte granice, wyobrażaliśmy sobie, że pozostaną takie już na zawsze. Dziś w obliczu kryzysu migracyjnego nie jest to już tak oczywiste.

Stach Szablowski, *Wakacyjny przewodnik kulturalny*, „Zwierciadło” 2016, nr 7

PRACE ARTYSTÓW, których łączy środkowo- i wschodnioeuropejski rodowód, a także skupienie na temacie wędrówki, wyrażają monotonię i barwność, kompleks i wyzwolenie. Mają lekkość swobody, to znowu ciężar wykluczenia. Poetykę ograniczenia i zakazu — jak tabliczki na wystawie Daniela Bakera, brytyjskiego Cygana, które nie pozwalają wchodzić albo podróżować. Albo w ogóle zabraniają istnieć, skoro „No Travelers” odmawia wstępu zarówno wędrowcom, jak i Cyganom.

Kto nie widział, powinien rozgościć się przed półkolistym ekranem, na którym wyświetlana jest dokumentacja wystawienia arcywłoskiej *Halki* Stanisława Moniuszki w haitańskim Cazale, gdzie mieszkają potomkowie polskich legionistów sprzed dwustu lat. Ale największe wrażenie robi na mnie *Barka* Sisleya Xhafy. Duża łódź skonstruowana z butów znalezionych przez artystę na wyspie Lampedusa. Część z nich należała zapewne do tych, którzy nie przeżyli przeprawy z Libii do Europy.

Lecz o sile wrażenia stanowi przede wszystkim organiczność pracy Xhafy. Po wejściu do sali nie tylko widać ubrudzone buty, lecz również czuć ich zapach, pozostawiony w nich gumowy pot. Zapach sali gimnastycznej, stołówki ośrodka dla uchodźców, szpitala. To praca, którą odbiera się oczami, nosem, wyobraźnią, rozumem.

Jarosław Mikołajewski, *Zachwyty w Zachęcie: Wyprawa na łódce z butów*, „Gazeta Wyborcza”, dod. „Co Jest Grane” 2016, nr 17

Fair Building [15 Międzynarodowa Wystawa Architektury w Wenecji]

28.05–27.11

WYDAJE SIĘ jednak, że warunki na polskich budowach są dalekie od tych na Bliskim Wschodzie. Czego dowiedzieli się kuratorzy? — Warunki pracy budowlańców nie są zgodne z podstawowymi zasadami zatrudnienia, a często wręcz sprzeczne z nimi, uwłaczające — relacjonuje Janicka. — Robotnicy bardzo rzadko mają umowę o pracę, często pracują na czarno. Tylko w górnictwie zdarza się więcej wypadków. Do tego wypadki nie są zawsze zgłaszane.

Problem niewątpliwie istnieje, ale czy taki obraz polskiej budowy, zmieniającej się przecież w modernizacji kraju, nie jest nieco przesadny? Marlena Happach, architektka, szefowa stowarzyszenia na rzecz poprawy środowiska mieszkalnego Odblokuj, członkini jury konkursu na polski pawilon w Wenecji, przyznaje, że takie zastrzeżenia pojawiły się przy ocenie projektu. — Polskie budowy nie odbiegają od standardów europejskich i dalekie są od drastycznych warunków realizacji na Bliskim Wschodzie czy w Chinach. Krzysztof Mycielski uważa jednak, że pomysł na pawilon jest sensowny i pasuje do hasła tegorocznego biennale. — Jako architekt miesiam podobne refleksje. Zawsze robią na mnie wrażenie twardzi ludzie na budowie, którzy noszą pręty przy 15 stopniach mrozu. Pamiętam moją wizytę na jakiejś budowie na początku lat dwutysięcznych, gdzie robotnicy chodzili w spodniach przewiązanych kablami i mieszkali w barakach — wspomina.

Agnieszka Rasmus-Zgorzelska, *Za fasadą*, „Art & Business” 2016, nr 5

JAK BĘDZIE wyglądał polski pawilon?

— To ok. 200 m kw., niewielka przestrzeń, która zostanie podzielona na dwie nierówne części. Pierwsza będzie czymś w rodzaju placu budowy otoczonego rusztowaniami, na których zawieszono ekrany do prezentowania pięciu projekcji filmowych — są raportem z budowy, z frontu. Te pięć filmów obrazuje pięć różnych etapów powstania budynku: od kopania ziemi, wylewania fundamentów po prace wykończeniowe. Kręcono je w Polsce na autentycznych budowach, ale w ten sposób, że robotnicy mieli przytwierdzoną do kasków kamerę, która rejestrowała obraz z ich punktu widzenia. Pod obraz podłożone są rozmowy, które kuratorzy przeprowadzili z tymi robotnikami.

A druga część wystawy?

— Pokazuje efekt: fikcyjne osiedle deweloperskie. Ustawione są dwie wygodne kanapy, z których można oglądać prezentację takiego osiedla na 170 mieszkań, a po drugiej stronie ustawiona jest infografika, zestaw wykresów, które pokazują, ilu pracowało przy nim architektów, kierowników budowy, kierowników nadzoru — a ilu robotników. Tych ostatnich jest oczywiście najwięcej i to oni pracują w najcięższych warunkach, bez ubezpieczenia i praw pracowniczych, są zagrożeni wypadkami, zatrudniani na czarno, dostają wypłaty z opóźnieniem. Z nagranych rozmów wynika, że mimo to wciąż są dumni z tego, co robią, czują się współtwórcami projektu. A jednak w całym tym procesie są najmniej docenionym ogniwem.

Historia tego projektu wzięła się stąd, że jakieś dwa lata temu Zaha Hadid, zmarła niedawno architektka, pytana o to, czy zdaje sobie sprawę, co się dzieje na budowach według jej projektów w Abu Zabi czy Emiratach Arabskich — że ludzie tam pracują na czarno, giną albo ulegają wypadkom — odpowiedziała ostro, że to nie jest problem architektów, tylko wykonawców. W projekcie *Fair Building* młodzi polscy architekci mówią, że współczesny projektant musi nie tylko brać pod uwagę otoczenie i potrzeby klienta, ale też liczyć się z wykonawcami. To pojęcie analogiczne do „fair trade” — coraz częściej zastanawiamy się nad tym, kto produkuje nasze ubrania, żywność, kosmetyki, czym się to dzieje kosztem, czy nie jest to efekt wyzysku.

Anna S. Dębowska, *Czy wiesz, kto zbudował ci mieszkanie. Rozmowa z Hanną Wróblewską*, „Gazeta Wyborcza” 2016, nr 122

POLAND EYES a front line that implicates us all, turning the focus of its pavilion to the construction industry and the making of buildings. Following hot on the heels of controversies surrounding labor conditions on high-profile projects including the Guggenheim Abu Dhabi Museum, the pavilion's theme, “Is Fair Building Possible?” investigates the human cost of architecture.

Hettie Judah, *Six Not-to-Miss Shows at the Venice Architecture Biennale*, „The New York Times Style Magazine”, 25.05.2016, <https://www.nytimes.com/2016/05/23/t-magazine/venice-architecture-biennale-guide> (dostęp 10.03.2017)

THIS PAVILION highlights the dirty little secret of architecture: The workers who build (and sometimes die) in construction. Architecture is social in construction, reception, and use, yet those who actually construct buildings are invisible to most architects. This pavilion, appropriately installed inside a grid of scaffolds, calls for “Fair Trade” buildings that recognize the value of construction labor.

William Menking, Matt Shaw, Matthew Messner, *AN Lions: 20 must-see things at the 2016 Venice Biennale*, „The Architects Newspaper”, 9.06.2016, <https://archpaper.com/2016/06/venice-must-see-lions/> (dostęp 10.03.2017)

Rafał Bujnowski. Maj 2066

10.06–21.08

JEGO DZISIEJSZE spojrzenie na malarstwo jest wypadkową prób i eksperymentów podejmowanych na przestrzeni lat. —

Gdy się tak długo pracuje z malarstwem, to zwykła ciekawość prowadzi do eksperymentów. Mnie doprowadziła do punktu, w którym obraz jest bardziej obiektem niż zamalowanym płótnem — mówi artysta. [...] Rzadko chodzi też na wystawy, sztuka nie wzbudza w nim specjalnych emocji. Może dlatego najbliższa wystawa w Zachęcie będzie wyglądać tak, jakby sztuki było na niej niewiele. Na pewno nie sztuka będzie tu głównym bohaterem.

— Ta wystawa jest efektem trzech zdarzeń — spotkania z Włodkiem, rzeźbiarzem i kulturystą, kupna dwóch samochodów oraz próby wyrzucenia kilku starych obrazów — opowiada Bujnowski. W zamyśle artysty ekspozycja jest jedną pracą złożoną z trzech elementów. — Choć Bujnowski dał się poznać jako jeden z najciekawszych polskich malarzy, tym razem obrazy są tylko rekwizytami, nie interesujemy się nimi specjalnie — mówi Brewińska. Liczą się za to procesy, którym poddane zostają płótna oraz inne przedmioty, starzejące się, nabierające szlachetności w czasie. To czas potrafi najlepiej zmienić nasz stosunek do przedmiotów, także do dzieł sztuki. I o tym przede wszystkim chce opowiedzieć nam Bujnowski. [...]

Na wystawie *Maj 2066* pojawi się jeszcze czwarta praca — kartka z krótkim zdaniem: „Te obrazy zostały namalowane na stulecie konceptualizmu”. [...] Bujnowski żongluje cyframi i datami, wprowadza nas w wir czasu. Włodek kończy w 2016 roku 75 lat — chociaż wcale tego po nim nie widać. Kupione przez Bujnowskiego mazdy mają po 30 lat — a mimo to wciąż są jak nowe. A obrazy na wystawie już teraz wyglądają, jakbyśmy mieli rok 2066, chociaż zostały namalowane przed chwilą. Wygląda na to, że swoją przeszłością Bujnowski niespecjalnie się już interesuje, ale na pewno ciekawi go upływający czas. Trudno się dziwić — czas to świetny temat dla każdego konceptualisty.

Alek Hudzik, *Zmęczony malarstwem*, „Art & Business” 2016, nr 5

Common Affairs. Revisiting the Views Award — Contemporary Art from Poland [Deutsche Bank KunstHalle, Instytut Polski w Berlinie]

21.07–30.10

WYSTAWA *Common Affairs* z pewnością wywoła dyskusje. Niektórzy odbierać będą tu Polskę jako kraj otwarty, tolerancyjny, z poczuciem humoru, w którym homofobia jest złości-

wą przyganą, a typ „prawdziwego Polaka” został uzupełniony przewrotnym komentarzem. Ale może będą też tacy, którzy przyjmą tę ekspozycję jako naśmiewanie się z symboli narodowych, religii, dopisywania ideologii do zwykłych zdarzeń. Nie deprecjonując żadnej z tych opinii, warto zauważyć, że *Common Affairs* to pretekst do dyskusji nie tylko o kondycji polskiej sztuki współczesnej, ale również o granicach sztuki w ogóle.

Jan Bończa-Szabłowski, *Ostre spojrzenie na rzeczywistość*, „Rzeczpospolita” 2016, nr 174

Alicja Dobrucka. I like you, I like you a lot i inne [MPZ]

19.08–16.10

PO OBEJRZENIU drugiej części wystawy, a więc kluczowego cyklu *I like you, I like you a lot*, który stanowi zarówno fotograficzną autorefleksję nad śmiercią brata artystki, jak i namysł nad działaniem mechanizmów popkultury, przechodząc z powrotem przez salę z fotografiami eksponującymi *puste* fotograficzne tła, wypełniałam je także wizerunkami postaci zarysowanymi obiektywem Dobruckiej w trudnym czasie żałoby. To, co łączy oba cykle, to również świetne wizualne operowanie *pustką i brakiem*: nie tylko *pustymi* tłami zakupionymi w Indiach, lecz również widokami wnętrza czy zupełnie melancholijnych pejzaży, pozbawionych sztafażu, jawiących się jako miejsca, z których ktoś odszedł. Tytułowe „i inne” jest więc dla mnie suplementem, który zmienia postrzeganie tego, co kluczowe.

Marta Smolińska, *Tło jako figura*, „Magazyn O.pl”, 20.09.2016, <http://magazyn.o.pl/2016/marta-smolinska-tlo-jako-figura/#/> (dostęp 10.03.2017)

Bogactwo

26.08–23.10

NA SAM POCZĄTEK sezonu mocny akcent przygotowała Zachęta, gdzie jeszcze przed końcem wakacji otworzy się wystawa *Bogactwo*. Kuratorki Katarzyna Kołodziej i Magdalena Komornicka wpisują się w popularny „duchologiczny” trend, sięgając do czasów transformacji i kształtującej się wtedy nowej odsłony tytułowego zjawiska. Ekspozycja nie ma być jednak sentymentalnym grzebaniem w „szczękach”, a próbą przyjrzenia się temu, jak wizualne reprezentacje bogactwa zmieniły się w ciągu ostatnich trzech dekad. Jak zapowiadają kuratorki, w Zachęcie będzie miejsce i na dziki kapitalizm lat 90.,

i na kryzys ekonomiczny z 2007 r., i na współczesną sytuację rynkową. Wreszcie — na przyjemność wynikającą z posiadania, równie powszechną, co wstydliwą. *Bogactwo* zapowiada się nie tylko ciekawie, ale też efektownie, bo temat pieniędzy podejmuje m.in. Piotr Uklański, Tymek Borowski, Maurycy Gomulicki, Ewa Axelrad czy muzyczne wcielenie Doroty Maślowskiej — Mister D.

Emilia Dłużewska, *Porcelana, złoto i domy*, „Gazeta Wyborcza — Stołeczna” 2016, nr 183

BOGACTWO TO NOWA wystawa Narodowej Galerii Sztuki. Równie ważny jak eksponaty jest kontekst, w jakim powstały. Osobiste historie artystów, mitycznych krezusów marnotrawiących publiczne pieniądze na dziwactwa, czyli sztukę współczesną.

Wystawa jest wizualizacją hasła „bogactwo” z perspektywy jej kuratorek Katarzyny Kołodziej i Magdaleny Komornickiej urodzonych — tak jak ja — w połowie lat 80. Wolna Polska, kapitalizm, otwarte granice. I... pokoleniowe hasło „bieda jako nowe bogactwo”. Umowa-zlecenie, marzenie o kredycie na zakup mieszkania czy możliwość zdobycia bezcennych doświadczeń w prestiżowym projekcie bez budżetu — jak brzmi treść *Propozycji* w pracy wideo Grupy Azorro. Złożono ją w roku 2002, a wciąż dźwięczy tak znajomo.

Artyści zonglują symbolami: logotypy znanych marek, wizerunki umieszczone na banknotach, waluta (kiedyś dolar, dziś euro) jako marka luksusowa. Wszystko w nawiasie. Tak jak piosenka *Hajs* Doroty Maślowskiej, a raczej Mister D., bo tak brzmi jej muzyczny pseudonim. Teledysk, w którym sama zagrała, wypełniają kiczowato przetransformowane synonimy dobrobytu lat 90. [...]

Świetny jest też tryptyk Witka Orskiego — zdjęcia ironicznie komentujące zachłanne wynaturzenia. [...] W małej wnęce połyskuje *Amber kebab*. Na prawdziwym opiekaczu, który stanowi dziś nieodłączny element nadmorskiego pejzażu, praży się bryła „bałtyckiego złota”. Słowo bursztyn w języku niemieckim brzmi „bernstein” i oznacza „płonący kamień” — właśnie tę dwuznaczność wykorzystwała w swojej rzeźbie Monika Toboła. Jeszcze więcej asocjacji budzi złoty ząb. Pokazany na dużej fotografii, następnie przetopiony według pomysłu Ewy Axelrad. Inwestycja w siebie? Symbol przeszłości? Synonim okrucieństwa?

Kamila Łapicka, *Asocjacje*, „wSieci” 2016, nr 36

Jacek Malinowski. Dwubiegunowo

2.09–16.10

KILKA LAT temu obejrzałam pierwszą część trylogii *Półkobieta*. Poruszyła mnie historia Joan cierpiącej na rzadki zespół degeneracji miednicy. Zastanawiałam się, jak to możliwe, że połowa człowieka żyje?! Nie przyszło mi do głowy, że to fake. Na wystawie w Zachęcie można teraz obejrzeć trzy części *Półkobiety* (2000–2008) i inne filmy Jacka Malinowskiego, m.in. *Celebrację Erwina Koloczka* czy *Nosferatu — Dyktator lęku*. Artysta robi mockumenty, obnaża konwencję, ironizuje. Budzi emocje, bo czy OK jest robić fałszywy dokument o chorobie, cierpieniu, niepełnosprawności? A może to lepiej, że bohaterka nie istnieje? Jak odebrać portret górników, którzy mówią dialogami z hollywoodzkich filmów? Czy to podważenie uznania dla ich pracy, czy szydera z Hollywood? W *Nosferatu* Malinowski z kolei odnosi się do postaci Eichmanna i Holocaustu. Jego wampir jest nazi-monstrum, które w pierwszej części błąka się po terenie pomnika Holocaustu w Berlinie, a w drugiej mieszka w Warszawie. Rzecz porusza kwestię banalności zła, ludzkiej słabości, przemocy wpływającej z lęków. Tytuł wystawy Malinowskiego — *Dwubiegunowo* — świetnie tu pasuje. Poważne i śmieszne. Niby fałszywe, a prawdziwe. Uczą czujności wobec telewizji, kina, obrazu.

Joanna Ruszczyk, *Prawda czy fałsz?*, „Newsweek Polska” 2016, nr 40

JACEK MALINOWSKI od 2000 roku wypracowuje i pogłębia autorski język filmowy. Artysta wykorzystuje formułę mockumentu i kina gatunków, badając granice pomiędzy rzeczywistością a filmową fikcją. Świat przedstawiony u Malinowskiego to skrajnie zsubiektywizowana symulacja codzienności. [...] Artysta, tworząc igrające z dokumentalną konwencją filmy, stara się zgłębić sposoby budowania obrazu świata w przekazach medialnych. Bez wahania potrafi również zburzyć kreowaną moźolnie fikcję i obnażyć narzędzia leżące u jej podstaw. Często posługuje się groteską i absurdem, które w zderzeniu z paradokumentalnym obrazem wzbudzają skrajne reakcje.

Kino w galerii: Dwubiegunowo, Jacek Malinowski, „Kino” 2016, nr 10

Krzysztof Wodiczko i Jarosław Kozakiewicz. Rozbrojenie kultury. Projekt Instytutu Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen im. Józefa Rotblata [pokaz]

5.10–27.11

W CZASIE, gdy polityka historyczna znów jest w Polsce gorącym tematem, wokół zawartości i nazwy Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku toczy się spór, a w modzie ulicznej częste są wojenne symbole, dwaj polscy artyści — Krzysztof Wodiczko i Jarosław Kozakiewicz — proponują budowę instytucji programowo antywojennej. Konceptyjny projekt prezentowany od 6 października do 27 listopada w warszawskiej Zachęcie to pomysł całkowitego przekształcenia sąsiadującego z galerią placu Piłsudskiego. Wielka pusta przestrzeń jednego z najważniejszych miejsc w stolicy miałyby pomieścić Instytut Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen.

Siedziba Instytutu byłaby ulokowana pod płytą placu, przeciętą w pół szczeliną — pasażem. Zwiedzający schodziliby do galerii po szerokich zielonych rampach. Według projektantów pasaż mógłby być zasłaniany wysuwanymi hydraulicznie płytami, jak na nowoczesnych stadionach. W centrum ulokowali platan, a wokół niego koncentrycznie zgrupowane pomieszczenia Instytutu oraz zielone przestrzenie. Drzewo, symbol życia, staje się w tej wizji nowym sercem placu, zmieniając przebieg dotychczasowej osi łączącej Grób Nieznanego Żołnierza i papieski krzyż. Symboliczny grób, wyeksponowany na wysokim cokole, zostaje przekształcony w muzealny eksponat. Widziany z poziomu Instytutu, góruje na szczycie ciągu schodów. Sam też staje się punktem widokowym przez dodanie schodów i tarasu nad kolumnadą. Pomnik zostaje „rozbrojony”. Artyści zwracają uwagę, że ten pozornie obrazoburczy zabieg przywodzi na myśl stan z dwudziestolecia międzywojennego. Przed drugą wojną pomnik zajmował tylko niewielką część pałacu Saskiego. Przestrzenny i programowy związek z jednym z najważniejszych miejsc pamięci w Polsce ma podkreślać pokojową misję Instytutu.

Pokojowa prowokacja, „Architektura-Murator” 2016, nr 12

Polska — kraj folkloru?

14.10.16–15.01.17

TO NIE SZTUKA ludowa wpływa na miasto, ale miasto kreuje sztukę ludową podług własnego gustu — zdaje się mówić

kuratorka otwieranej w sobotę w Zachęcie wystawy *Polska — kraj folkloru?*.

Galerie sztuki w Warszawie skupiły ostatnio uwagę na sztuce nieprofesjonalnej. Wiosną w MSN można było oglądać twórczość współczesnych artystycznych outsiderów, w sierpniu w Muzeum Etnograficznym — prezentację twórców art brut, teraz w ten nurt włącza się Zachęta. Od soboty można w niej oglądać wystawę *Polska — kraj folkloru?* poświęconą sztuce ludowej pierwszych dekad PRL.

Kuratorce Joannie Kordjak udało podejść się do tematu w sposób krytyczny. Bardziej niż o sztuce tworzonej przez artystów ludowych jest to wystawa o fantazji na temat ludowości kreowanej przez władze PRL. I marzeniu, by prawdziwie oddolna sztuka odpowiadała na potrzeby państwa.

Nie ma więc na wystawie prac tych, którzy temu marzeniu się wymknęli — górników Teolifa Ociepki, Ewalda Gawlika i ich kolegów z Grupy Janowskiej czy łemkowskiego malarza Nikifora. Mamy za to propagandowe plakaty zachęcające do przyjazdu do Polski jako kraju folkloru czy zdjęcia ze sklepów Cepelii, w których handlowano sztuką ludową robioną na zamówienie. [...]

Uwagę na wystawie przykuwają dywany tworzone w latach 50. przez tkaczki z Sokółki na Podlasiu według wzorów wymyślanych przez wykształconą w Paryżu artystkę Eleonorę Plutyńską. Uznała ona, że jej projekty najlepiej trafią w gust złaźnionego „ludowizny” mieszczanina. W efekcie słowo „ludowe” przez mieszkańców Sokółki zaczęło być używane na określenie produktów przeznaczonych na eksport do miasta, przedstawiających sceny z życia PRL. Wzorzyste dywany, których nie mieli szans zobaczyć klienci Cepelii, określali mianem swoich.

Paweł Gawlik, *Folklor według mieszczucha*, „Gazeta Wyborcza — Stołeczna” 2016, nr 242

OBRAZ TZW. KULTURY ludowej, który wyłania się z wystawy w Zachęcie, jest niezwykle: trochę modernistyczny, trochę psychodeliczny. Uroczystości państwowe z udziałem ubranych w bajecznie barwne kostiumy delegatów wsi, profesjonalne, perfekcyjnie wyszkolone zespoły pieśni i tańca w rodzaju Mazowsza czy Śląska, rozchwytywany przez wielkomięjską klientelę wiejski design. Ludowość jest świetnym towarem eksportowym, ale kreacja *Polski — kraju folkloru?* to przede wszystkim operacja na lokalnej, polskiej świadomości kulturowej. Równoległe z rozwijaniem ludowego fantazmatu przebiega bowiem inny, realny proces społeczny, zakrojony na

gigantyczną skalę. Za czasów PRL-u Polska, kraj tradycyjnie rolniczy i chłopski, w radykalnie krótkim czasie przeobraża się w państwo zurbanizowane i przemysłowe. Miliony ludzi migrują ze wsi do miast, zmieniając sposób życia, a także tożsamość. To modernizacja totalna i nowe rozdanie społecznych ról. Druga wojna światowa zniszczyła większą część dawnych elit. Zpełnej zagładzie uległa społeczność żydowska, z której rekrutował się ogromny odsetek przedwojennego mieszczaństwa. Mieszkańcy wsi muszą zająć ich miejsce, podjąć ich zadania, wyszkolić się w ich zawodach. Muszą nauczyć się nowych ról. I zapomnieć stare.

Stach Szablowski, *Zamiast Cepelii*, „Zwierciadło” 2016, nr 12

Eksperyment łysogórski 50 lat później [MPZ]

21.10.16–1.01.17

„DZIĘKI TEJ CERAMICE w latach 60. zmienił się wygląd polskich miast. Pośród szarych przestrzeni pojawił się kolor — zaznaczyła w rozmowie z PAP Anna Wiszniewska, kuratorka wystawy. — Dziś już prawie nie ma tych ceramik; niszczą, są demontowane, nikt ich nie restauruje, ponieważ bywają uznawane za relikty estetyki peerelowskiej. Dwa lata temu było dość głośno wokół sprawy rozbieranych ceramik w Domu Handlowym Merkury w Warszawie. Podobnie usunięto ceramikę podczas remontu w dawnej kawiarni, a obecnym pubie Zielona Gęś. W dobrym stanie zachowały się jedynie w dawnym Domu Mody Ewa, gdzie obecnie mieści się prywatna firma” — dodała kuratorka.

Organizatorzy wystawy zdecydowali się w pewien sposób powtórzyć eksperyment łysogórski. I latem tego roku zaprosili na plener do Łysej Góry młodych artystów. „Dawna manufaktura nie istnieje, upadła dziesięć lat temu, jak niemal wszystkie cepeliowskie manufaktury — opowiada Wiszniewska. — Jednak na potrzeby naszego pleneru artystycznego uruchomiono dawne warsztaty szkolne, zakupiliśmy glinę, udało się uruchomić piec”.

Wszystkie prace, jakie powstały na plenerze minionego lata, miały — jak zaznacza kuratorka — odnosić się do ceramiki jako tworzywa, do sytuacji upadłej manufaktury i zubożalego w związku z tym miasteczka, do perspektyw rozwoju ceramiki artystycznej.

Dzięki tej ceramice w latach 60. zmienił się wygląd polskich miast, „Propertydesign.pl”, 28.10.2016, http://www.propertydesign.pl/design/185/dzieki_te_j_ceramice_w_latach_60_zmienil_sie_wyglad_polskich_miast,10195.html (dostęp 10.03.2017)

Jacek Damięcki. Makroformy

7.11.16–8.01.17

JACEK DAMIĘCKI jest absolwentem Wydziału Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie oraz Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. W latach 60. w Zakładach Artystyczno-Badawczych ASP w Warszawie współpracował z Lechem Tomaszewskim i Jerzym Sołtanem. Od lat 70. wykonuje cykle projektowe z zakresu architektury, wystawiennictwa, instalacji przestrzennych i malarstwa. Wypracowane przez lata koncepcje Damięckiego wiążą w całość elementy z różnych okresów jego twórczości i z odrębnych dyscyplin, takich jak sztuka, geometria czy sport. „Architektura to dyrygowanie kosmosem, a nie rozstawianie dupereli/mebli w krajobrazie”, mawia autor. Wystawa w Zachęcie prezentuje zarówno materiały archiwalne, jaki i specjalnie zaprojektowaną instalację — rzeźbę kinetyczną.

Jacek Damięcki. Makroformy, „Przegląd” 2016, nr 45

SCHRONIŁAM SIĘ w Zachęcie, gdzie powitała mnie cisza i elegancka *Konstrukcja wisząca* Katarzyny Kobro z 1922 r. poetycko wprowadzająca na wystawę *Makroformy* Jacka Damięckiego, architekta, mistrza wzornictwa i instalacji przestrzennych „nieużytecznych” w sensie praktycznym. Wyśmienity projekt zabudowy wokół Pałacu Kultury, który Damięcki we współpracy z Janem Gootsem przedstawił w 1991 roku, budzi żal, że takie „niepraktyczne” projekty nie stały się natchnieniem do lepszego zagospodarowania miejskiej przestrzeni. Plan odzyskujący gęstą sieć ulic i oddech zieleni jest kluczowy szczególnie w centrum, które nadal rozrasta się na dziko, przekształcając w przedziwne „osiedle” wielkich biurowców, pod dyktando międzynarodowych spekulantów, równie obce tkanice miejskiej jak Pałac-agresor w latach 50.

Grażyna Drabik, *Rytm nowojorskie — kosmos w naszych dłoniach*, „Nowy Dziennik. Polish Daily News” 27.01.2017, <http://www.dziennik.com/publicystyka/artku/rytm-nowojorskie-kosmos-w-naszach-dloniach> (dostęp 10.03.2017)

Kaligrafie społeczne

7.11.16–15.01.17

Z KOLEI WYSTAWA *Kaligrafie społeczne* dała przegląd prac artystów młodszego pokolenia pochodzących z Bliskiego Wschodu i północnej Afryki, regionu o dominujących muzulmańskich wzorcach. Biografie większości z nich wymykają się

z szufladek narodowych przynależności. Urodzeni w Algierii, Arabii Saudyjskiej, Tunisie, Egipcie, Kabulu; kształceni w Libanie, Berlinie, Paryżu, Helsinkach; poruszają się w świecie skomplikowanej kulturowo geografii — nomadów, uchodźców i emigrantów, ludzi o podwójnych lojalnościach, z dystansem do odziedziczonej tradycji, lecz i nie całkiem przynależnych w nowym miejscu.

W wielu pracach słyhać wspólną nutę, zwłaszcza wśród artystek: potrzeba przestrzeni dla indywidualnego, własnego głosu, gest samoobrony i buntu wobec naporu z jednej strony surowej tradycji, z drugiej — międzynarodowych „zapotrzebowani”. Lydia Ourahmane (urodzona w Algierii, mieszkająca w Oranie i Londynie) zbudowała instalację *Trzeci chór* ze starych beczek po ropie Naftal, telefonów komórkowych i przekaźnika radiowego. Beczki stały się instrumentem organowym, rezonatorem powielającym brzęczenie komórek umieszczonych na ich dnie. Dobia do nas „chór wielu głosów” — niejasny i odległy, jak wołanie na puszczy. Mounira Al Solh (wychowana w Syrii, mieszkająca w Bejrucie i Amsterdamie) prezentuje dobitnie, punkt po punkcie swoje credo w wideo *Pieśń Rawane*: 1. Nie mam nic do powiedzenia na temat wojny. 2. Nie jestem typową Libanką. 3. Nie jestem typową Arabką. 4. Nie mam nic wspólnego z Fenicjanami. 5. Nie jestem gotowa umrzeć za sprawę palestyńską. 6. Nie znam się na polityce...

Instalacja Adela Abidina (urodzony w Bagdadzie, mieszkający w Helsinkach, pracujący w Kuwejcie, Oslo, Ammanie, Ottawie...) dodaje nutę humoru do tych protestów. Jego wideo *Zakryj się!* odwołuje się do słynnej sceny z filmu Billy’ego Wildera *Słomiany wdowiec*, gdzie Marilyn Monroe walczy ze zwiewną sukienką, unoszącą się od podmuchów z kolejki podziemnej. Zamiast zażenowanej i nieco zalotnej aktorki mamy postawnego mężczyznę w białej galabii. Spod fałd wyłaniają się owłosione łydki, uda, skrawek kałesonków. Obraz jest podobnie niewinny jak ten z 1955 roku, lecz wykrzyknik w tytule i kontekst polityki XXI wieku dodają mu groźnej dwuznaczności, podpowiadając rewizjonistyczną interpretację ideałów piękna i tolerancji.

Grażyna Drabik, *Rytmy nowojorskie — kosmos w naszych dłoniach*, „Nowy Dziennik. Polish Daily News” 27.01.2017, <http://www.dziennik.com/publicystyka/artykul/rytmy-nowojorskie-kosmos-w-naszyc-dloniach> (dostęp 10.03.2017)

Kolekcje (pokaz)

5.12.16–1.01.17

W PONIEDZIAŁEK Zachęta organizuje dzień otwarty. W tym roku będzie on połączony z wernisażem wystawy *Kolekcje*, na której będzie można zobaczyć m.in. prace zakupione z pieniędzy zebranych w prowadzonej wiosną akcji crowdfundingowej. Nowe nabytki Zachęty zostaną pokazane w kontekście prac znajdujących się od lat w kolekcji galerii (m.in. cykl portretów autorstwa Edwarda Dwurnika), depozytu Fundacji Egit, koncentrującej się na sztuce lat 80., oraz wybranych prac z kolekcji białostockiej Galerii Arsenał.

Kultura w skrócie: Zachęta pokazuje kolekcje, „Gazeta Wyborcza — Stołeczna” 2016, nr 283

EDUKACJA

W 2016 ROKU dział edukacji opracował program wydarzeń towarzyszących wszystkim wystawom w Zachęcie. Na szczególną uwagę zasługują wydarzenia towarzyszące ekspozycjom Wojciech Zamecznik. *Foto-graficznie; Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci; Podróżnicy* oraz pokazowi Krzysztof Wodiczko i Jarosław Kozakiewicz. *Rozbrojenie kultury. Projekt Instytutu Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen im. Józefa Rotblata.*

Przy okazji wystawy Wojciecha Zamecznika publiczność Zachęty miała możliwość uczestniczyć w spotkaniach przybliżających twórczość artysty, która łączyła różne dziedziny: projektowanie graficzne (spotkanie z dr Agatą Szydłowską), fotografię (oprowadzanie Moniki Supruniuk i warsztaty fotograficzne Zbigniewa Kordysa) i wystawiennictwo (spotkanie z Katarzyną Jeżowską i warsztaty

dla dorosłych z Grupą Centrala). Konferencja *Wojciech Zamecznik — konteksty fotograficzne*, współorganizowana przez Culture.pl, Fundację Archeologia Fotografii i Zachęte, przywołała szeroki, międzynarodowy kontekst twórczości polskiego projektanta. Wzięli w niej udział specjaliści zajmujący się historią fotografii, m.in. Florian Ebner z Museum Folkwang w Essen i Matthew S. Witkowsky z Art Institute of Chicago. Kuratorka wystawy w Zachęcie Karolina Ziębińska-Lewandowska przedstawiła historię opracowywania archiwum Wojciecha Zamecznik, a Anne Lacoste opowiedziała o planowanej wystawie artysty w Musée de l'Élysée w Lozannie.

Wystawa *Podróżnicy* stawiała pytania: Czym jest podróż? W jaki sposób jej doświadczamy? Kim jest współczesny podróżnik i czy na pewno jeszcze istnieje? Jaka jest kon-

dycja współczesnej literatury podróżniczej? Pomocny w poszukiwaniu odpowiedzi na nie był przygotowany przez Pawła Cywińskiego autorski cykl spotkań *Rozmowy podróżne*. Do udziału w dyskusjach zaproszeni zostali antropolodzy, socjolog, wydawcy książek i czasopism o podróżach i sami podróżnicy. Wystawa była także okazją do rozmowy o tym, jak podróżować świadomie (warsztaty Post-turysta.pl), w jaki sposób dziecko doświadcza podróży (spotkanie z Anną Alboth, autorką bloga Rodzina bez granic) i czym jest świadoma turystyka dźwiękowa (wykład Dariusza Brzostka). O podróżach związanych z realizacją prac prezentowanych na wystawie oraz bohaterach tych prac — wędrowcach i migrantach — opowiadali sami artyści. Oni też wybrali filmy drogi i filmy o podróżowaniu pokazane w ramach programu filmowego *Artysta*

Mikrowyprawa do źródeł Kanału Bródnowskiego, 29.06.16. Fot. Dominik Cudny

EDUKACJA W LICZBACH

PROGRAM
DLA PUBLICZNOŚCI**382** [12 752]

wydarzenia edukacyjne uczestników

w tym m.in.:

27 [2115]

wykładów

6 [390]

dyskusji

30 [1580]

spotkań

1 [60]

konferencja naukowa

17 [640]

oprowadzań kuratorskich i autorskich

37 [709]

oprowadzań weekendowych po wystawach

46 [407]oprowadzań tematycznych z cyklu
*W piątek o piątek***14** [290]

warsztatów dla dorosłych

27 [1645]

pokazów filmowych

18 [631]spotkań z cyklu *Patrzyć/Zobaczyć.*
*Sztuka współczesna i seniorzy***20** [80]spotkań z cyklu *Sztuka dostępna***28** [877]spotkań i szkoleń w ramach programu
*Zachęta dla nauczycieli***72** [1531]

warsztaty rodzinne w Zachęcie

8 [440]warsztatów rodzinne
prowadzonych przez artystów**10** [106]warsztatów rodzinnych
z cyklu *Co robi artysta?*
dla rodzin z dziećmi
z zaburzeniami ze spektrum autyzmu**7** [126]spotkań z cyklu
*Gry i zabawy ze sztuką***7** [209]

wycieczek

6 [275]

innych

PROGRAM DLA GRUP
ZORGANIZOWANYCH**384** [9183]

wydarzenia edukacyjne uczestników

w tym m.in.:

49 [1231]

warsztatów dla przedszkoli

157 [4198]

warsztatów dla szkół podstawowych

28 [581]

warsztatów dla gimnazjów

39 [941]

warsztatów dla szkół ponadgimnazjalnych

44 [842]

oprowadzania dla grup zorganizowanych

14 [182]warsztatów dla grup dzieci
i młodzieży z niepełnosprawnościami**14** [235]zajęć w ramach projektu
*Muzyczne obrazy***3** [300]warsztaty dla Dziecięcego Uniwersytetu
Ciekawej Historii**34** [672]

warsztaty urodzinowe

Pokaz ilustrowania na żywo: Iwona Chmielewska, 7.05.16. Fot. Katarzyna Nuruwska

przedstawia, zorganizowanego wspólnie z Klubem Jadalnią Eufemia. Projekcje odbywały się w plenerze, na terenie Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Wspólnie z Towarzystwem Krajoznawczym „Krajobraz” wyruszyliśmy na mikrowyprawę — penetrowaliśmy pieszo, rowerem i kajakiem najbardziej niedostępne rejonny Warszawy, próbując spojrzeć na nasze miasto okiem podróżnika. Program edukacyjny towarzyszący wystawie *Podróżnicy* był współfinansowany przez miasto stołeczne Warszawa w ramach programu *Zachęta na lato*.

Wystawa *Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci* cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem najmłodszej publiczności. W ciągu tygodnia Zachętę odwiedzały zorganizowane grupy przedszkolne i szkolne, natomiast w weekendy odbywały się pokazy rysowania na żywo. Tekst czytany był przez aktorów (Joannę Turkowską i Tomasza Sólcha), a ilustracje tworzyły graficzki biorące udział w wystawie, m.in. Katarzyna Bogucka, Monika Hanulak, Emilia Dziubak i Iwona Chmielewska. Artystki prowadziły też warsztaty rodzinne. Dla dorosłych przygotowaliśmy spotkania i debaty o czytelnictwie, a także o sytuacji wydawnictw.

Przy okazji pokazu *Krzysztof Wodiczko i Jarosław Kozakiewicz. Rozbrojenie kultury. Projekt Instytutu Rozbrojenia Kultury i Zniesienia Wojen im. Józefa Rotblata* zorganizowano spotkanie z przedstawicielami

organizacji zajmującymi się działaniem na rzecz pokoju. Miało ono charakter forum, na którym zaproszone organizacje mogły nie tylko przedstawić swój program, ale również poznać się nawzajem, nawiązać dialog i być może współpracę.

Wystawie *Bogactwo* towarzyszył program projekcji, w którym znalazły się filmy dotyczące ekstremalnych różnic w zamożności i rozwarstwieniu społeczeństwa w Stanach Zjednoczonych i Rosji. Odbył się również wykład filmowy dr Magdy Szcześniak analizujący ukazywanie dostatku w czasach polskiej transformacji; temu zagadnieniu był też poświęcony maraton z serialem *Tygrisy Europy*.

W 2016 roku kontynuowaliśmy cykl oprowadzań tematycznych *W piątek o piątek*, jednak w zmienionej formule. Co tydzień przewodnicy proponowali inną ścieżkę zwiedzania i nowe zagadnienia, wybierając wątki powtarzające się na różnych wystawach. Na wystawach Wojciecha Zamecznika i Magdaleny Więcek mówiono o fotografii, przestrzeni, ruchu i muzyce. Na wystawach *Podróżnicy*, *Teresa Kazimiera Murak-Rembielińska* i *Rafał Bujnowski. Maj 2066* przedmiotem zainteresowania były *wątki podróży w czasie i przestrzeni* — nie tylko artystów, ale i obiektów. Wystawy *Rozbrojenie kultury* i *Jacek Damiecki. Makroformy* stały się okazją do rozmów o architekturze, a w kontekście wystaw *Polska — kraj folkloru?* i *Kaligrafie społeczne* nawiązywaliśmy do kwestii zakorzenienia w tradycji i budowania tożsamości.

Dział edukacji prowadzi również program praktyk i wolontariatu w Zachęcie, w którym w 2016 roku uczestniczyło około 40 studentów i licealistów. Praktykanci wspierali działania edukacyjne, a także współpracowali z innymi działami oraz bezpośrednio z zespołem kuratorskim przy organizacji wystaw. W ramach programu Erasmus Plus gościliśmy studentów z Belgii, Hiszpanii i Słowacji.

DOKUMENTACJA I BIBLIOTEKA

DOKUMENTACJĘ WYSTAW oraz innych wydarzeń prezentowanych w galeriach Zachęta i Miejsce Projektów Zachęty, a także informacje o twórczości artystów polskich działających po 1945 roku gromadzi dział dokumentacji. Do końca 2016 roku zbiór dokumentujący polskie życie artystyczne powiększono o 664 nazwiska artystów młodszego pokolenia. Dział archiwizuje dokumentację fotograficzną i filmową wystaw, plakaty, katalogi, zaproszenia i inne druki ulotne, recenzje prasowe; opracowuje informacje dotyczące projektów ekspozycji (plany z zaznaczonym rozmieszczeniem dzieł, listy dzieł prezentowanych na wystawach). Materiały opracowane przez Sebastiana Madejskiego, Inez Piechucką i Karolinę Zychowicz są udostępniane w bibliotece Zachęty, prowadzonej przez Aldonę Głowalę i Julię Koszewską. W czytelnicy można skorzystać również z publikacji poświęconych sztuce nowoczesnej i współczesnej.

Od wielu lat przygotowujemy dla Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego noty biograficzne i informacje o działalności artystów, którzy w danym roku obchodzą jubileusz pracy twórczej. W grudniu 2016 roku przekazano listy i noty o kilkudziesięciu artystach, których jubileusz przypadał w roku 2017.

Podobnie jak w minionych latach w dziale odbyły się zajęcia z dokumentacji sztuki współczesnej dla studentów krytyki artystycznej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (prowadzenie: Karolina Zychowicz).

Jak co roku pracowników działu dokumentacji i biblioteki pomocą wspierali stażystki i wolontariusze, którym składamy serdeczne podziękowania za ich pracę, zapał i zaangażowanie w zgłębianie naszych archiwów.

Od września 2014 roku część zespołu działu dokumentacji oraz zespołu Zachęty — Narodowej Galerii Sztuki realizuje we współpracy z Instytutem Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego badania w ramach grantu

Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2014–2017, nr 0086/NPRH3/H11/82/2014). Zespół wykonawców grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki zatytułowanego *Historia wystaw w Zachęcie — Centralnym Biurze Wystaw Artystycznych w latach 1949–1970* tworzą: dr hab. Gabriela Świątek (kierownik projektu, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik działu dokumentacji Zachęty), dr hab. Andrzej Pieńkos, prof. UW (Instytut Historii Sztuki UW), dr hab. Iwona Luba (Instytut Historii Sztuki UW), dr Marek Czapelski (Instytut Historii Sztuki UW), dr Karolina Zychowicz (dział dokumentacji Zachęty), mgr Joanna Egit-Pużyńska (dział zbiorów i inwentarzy Zachęty), mgr Weronika Kobylińska-Bunsch (doktorantka w Instytucie Historii Sztuki UW), mgr Stanisław Welbel (dział edukacji Zachęty, doktorant w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk).

Celem projektu badawczego jest naukowe opracowanie historii instytucji jako historii wybranych wystaw oraz udostępnienie na stronie internetowej Zachęty części zbioru dokumentów życia społecznego, w tym plakatów i katalogów. Kilka pilotażowych opracowań wystaw przygotowanych przez Marka Czapelskiego, Joannę Egit-Pużyńską i Karolinę Zychowicz jest już dostępnych na stronie (zakładka: Dokumentacja i Biblioteka, Projekt Badawczy). W 2016 roku dzięki uprzejmości i pomocy Muzeum Historii Fotografii w Krakowie zeskanowano i opracowano zbiór plakatów do wystaw w gmachu Zachęty z lat 1950–1970 — zbiór zostanie udostępniony w 2017 roku. Dostępny będzie również zbiór katalogów do wystaw w Zachęcie z lat 1950–1970; w 2016 roku zeskanowano i opracowano ponad 100 publikacji (część z nich jest już dostępna na stronie internetowej Zachęty).

W ramach projektu badawczego i serii wydawniczej Archiwum Zachęty (redakcja naukowa: Gabriela Świątek) opublikowano

książkę Marka Czapelskiego *Architektura polskiego socrealizmu w Zachęcie. Pierwszy Ogólnopolski Pokaz Projektów Architektury (1951) i Pierwsza Powszechna Wystawa Architektury Polski Ludowej (1953)*. Część badań — poświęconych wystawom *Inni. Od Nikifora do Głowackiej (1965)* oraz *Realizacja i propozycje (1968)* — opublikowano w katalogach wystaw zorganizowanych w Zachęcie w 2016 roku (Gabriela Świątek, „*Inni*” w *kanonie nowoczesności*, w: *Polska — kraj folkloru?*, red. Joanna Kordjak; eadem, *Gdzie stawiać formy? Rzeźby Magdaleny Więcek wobec architektury*, w: *Magdalena Więcek. Działanie na oko*, red. Anna Maria Leśniewska). Do druku podano numer tematyczny „Ikonotheiki” (2016, nr 26, red. Gabriela Świątek), czasopisma naukowego Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego, w którym zamieszczono artykuły pięciu wykonawców grantu poświęcone wystawom zorganizowanym w Centralnym Biurze Wystaw Artystycznych w latach 1950–1970: Marek Czapelski, *Towards a Socialist Architecture: Architectural Exhibitions at the Zachęta in the Years 1950–1955*; Weronika Kobylińska-Bunsch, *The Post-War History of Pictorialism as Exemplified by Exhibitions at the Zachęta and the Kordegarda (1953–1970)*; Iwona Luba, *Kobro and Strzeмиński: Łódź — Warsaw — Paris (1956–1957)*; Stanisław Welbel, *Käthe Kollwitz and Otto Nagel: Two Exhibitions of ‘Progressive Artists’ at the Zachęta in the Framework of Cultural Cooperation with the German Democratic Republic*; Karolina Zychowicz, *The Exhibition-Organising Activity of the Committee for Cultural Cooperation with Foreign Countries (1950–1956) Based on the Example of Selected Exhibitions at the Zachęta Central Bureau of Art Exhibitions*. Efekty badań nad wystawami w CBWA w 2016 roku Karolina Zychowicz zaprezentowała na wykładzie *Wystawa współczesnej plastyki francuskiej w warszawskiej Zachęcie*

(1952), w ramach programu towarzyszącego wystawie *Daleko od Moskwy. Gérard Singer i sztuka zaangażowana* (Muzeum Narodowe w Szczecinie, 8 czerwca 2016).

KOLEKCJA

W ZBIORACH ZACHĘTY znajdują się prace mistrzów XX wieku oraz wybitnych artystów współczesnych. Obiekty dokumentują szereg ważnych zjawisk w sztuce polskiej od końca lat czterdziestych do czasów najnowszych. Szczególnie reprezentatywne są zbiory malarstwa z lat siedemdziesiątych, osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych oraz zapoczątkowana w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych kolekcja sztuki wideo. Obecnie zasada poszerzania kolekcji jest wyraźnie określona — przede wszystkim trafiają do niej dzieła polskich twórców współczesnych biorących udział w wystawach w galerii oraz prace produkowane przez Zachętę w związku z projektami realizowanymi zarówno w gmachu Zachęty, jak i poza nim (np. do Pawilonu Polskiego na Biennale w Wenecji).

Opiekę nad kolekcją oraz wszystkimi dziełami sztuki, które są eksponowane w galerii, sprawuje dział zbiorów i inwentarzy, który pracuje także nad pozyskiwaniem nowych prac do zbiorów Zachęty, lecz przede wszystkim nad ich jak najszerszym udostępnianiem.

Rok 2016 był wyjątkowy pod względem nabytków do kolekcji, udało się bowiem poszerzyć ją aż o 44 prace, zaś kwota zakupów wynosząca 230 485 zł była też znacznie wyższa niż w latach poprzednich.

Było to możliwe między innymi dzięki akcji crowdfundingowej *Buduj z nami kolekcję Zachęty*. Przy tej okazji Zachęta otrzymała również pojedyncze większe wpłaty przeznaczone na zakup konkretnych dzieł od instytucji zainspirowanych tym projektem. Wsparcie zaoferowało Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych, Jankilevitch Foundation oraz stały partner kolekcji — Fundacja Sztuki Polskiej ING, która przeznaczyła w tym roku wyższą darowiznę. Dzięki zbiorce publicznej zakupione zostały wszystkie wybrane prace: filmy wideo Anny Jermolaewej *Aleksandra Wyso-*

Iza Tarasewicz, *Warkocz*, 2010. Fot. archiwum Zachęty

kińska. *20 lat później* (2009) i Wojciecha Gilewicza *Rockaway* (2015); obiekty Moniki Zawadzki, *Autoportret 1, 2* (*Dyptyk*) (2014, i Izy Tarasewicz, *Warkocz* (2010); dwie prace fotograficzne Karola Radziszewskiego — *Scotch Pink* (*Siusiu w torcik*) (2009/2015) i *Scotch Pink* (2007/2015); cztery fotografie Adama Rzepckiego: *Pokój*, z serii *Badanie obiektywności fotografii* (1979), *Falochron* (*Wciąż konsekwentnie udaję artystę*) (1981), *Jak Buba Bobu tak Boba Bubie* (1983), *Nos rozplaszczony na Wielkiej Szybie Duchampa* (1986).

Zachęta uzyskała także kwotę 75 000 zł w ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Kolekcje — Regionalne kolekcje sztuki współczesnej*. To dofinansowanie pozwoliło galerii kupić 19 prac: książkę artystyczną grupy *Luxus Magazyn Luxus o chorobach* (2013); siedem filmów Anny Senkary i Cezarego Koczwarskiego *Transfer* (2013); zbiór sześciu prac Adama Rzepckiego, w tym: *Motorem mojej sztuki jest SHLka* (1983), *Kiedy myślę o Andy Warholu* (1982), oraz cztery fotografie: *Motorem mojej sztuki jest SHLka* (1983), *Od dzisiaj udaję artystę* (9.9.81) (1981),

U ciebie nie muszę udawać artysty i *U siebie nie muszę udawać artysty* (obie prace ok. 1982); 11 fotografii Andrzeja Tobisa z cyklu *A–Z (Gabloty edukacyjne)*: *Dodawanie* (2009), *Gotyk* (2009), *Kierownica* (2011), *Kłos* (2009), *Kula stalowa* (2010); *Mapa konturowa* (2011), *Parasol słoneczny* (2010); *Pomnik* (2007); *Technika wspinania* (2009); *Tramwaj* (2010); *Zaszczytny garnitur górnika* (2007).

Dzięki darowiznom pozyskaliśmy do zbiorów 14 obiektów: obraz Edwarda Dwurnika *Nasze ciotki* (1997); dwie rzeźby Jerzego Jarnuszkiewicza wykonane w metalu: *Bez tytułu* (1971–1972) oraz *Przedmioty* (1972), pokazywane w 2017 roku na wystawie *Jerzy Jarnuszkiewicz. Notatki z przestrzeni*; wyprodukowaną do Pawilonu Polskiego w Wenecji wideoinstalację Joanny Malinowskiej i C.T. Jaspersa *Halka/Haiti 18°48'05"N 72°23'01"W* (2015) oraz zbiór dziesięciu kolaży Konrada Smoleńskiego *All for Money/Money for Nothing* (2016) prezentowanych na wystawie *Bogactwo*.

Podsumowaniem tego wyjątkowego dla kolekcji Zachęty roku był zorganizowany w grudniu pokaz *Kolekcje*, na którym zna-

Andrzej Tobis, *Dodawanie*, z cyklu A-Z [*Gabloty edukacyjne*], 2009. Fot. archiwum Zachęty

laży się wszystkie zakupione prace. W 2016 działał zbiórów i inwentarzy przygotował również pokaz *Przed, po i pomiędzy. O decyzjach w konserwacji dzieł sztuki współczesnej*.

Prace z naszych zbiorów są prezentowane na organizowanych przez Zachęte ekspozycjach, ale jednym z ważniejszych sposobów udostępniania kolekcji jest wypożyczanie dzieł galeriom i muzeom na wystawy w Polsce i za granicą.

W 2016 roku zostało wypożyczonych 75 prac z kolekcji i depozytu na wystawy do innych instytucji, m.in. instalacja Konrada Smoleńskiego *Dizzy Spells* (2014), która prezentowana była podczas festiwalu Rocolectiv w MNAC w Bukareszcie, oraz obiekt przestrzenny Edwarda Krasińskiego *Dzida* (1965) na retrospektywną wystawę artysty w Tate Liverpool. Współpracowaliśmy także z Fundacją Dziedzictwa Kulturowego przy organizacji wystawy *Poszukując wolności. Polskie malarstwo współczesne* w Muzeum Narodowym im. Tarasa Szewczenki w Kijowie. Zaprezentowa-

nych zostało tam sześć obrazów z kolekcji Zachęty: Wojciecha Fangora *SM 33* (1974), Henryka Stażewskiego *Bez tytułu* (1985) i *Nr 81* (1976), Ryszarda Winiarskiego *Dziesiąta gra 9 x 9* (1981) i *Losowanie dwiema kostkami*, Wilhelma Sasnala *Kraków–Warszawa* (2006).

Dzieła z kolekcji są także włączane w program edukacyjny galerii. Wybrane prace stały się podstawą merytoryczną szkoleń dla nauczycieli oraz warsztatów dla dzieci i młodzieży (*Muzyczne obrazy i Wokół wystaw i kolekcji Zachęty — przewodnik po polskiej sztuce współczesnej*). W ramach letniego programu Zachęty odbyła się trzecia edycja cyklu plenerowych warsztatów *Gry i zabawy ze sztuką*, które nawiązywały m.in. do dzieł z kolekcji (gry zainspirowane pracami Stanisława Dróżdża, Henryka Stażewskiego i Ryszarda Winiarskiego).

Kontynuujemy również digitalizację i opracowywanie zbiorów oraz systematycznie uzupełniamy katalog dzieł z kolekcji na stronie internetowej galerii.

KOLEKCJA W LICZBACH

3583

prace

w tym:

713

obrazów

98

rzeźb

25

instalacji

2112

grafik

308

rysunków

234

fotografie

93

prace wideo

w tym:

166

depozytów

AKCJA CROWDFUNDINGOWA

Karol Radziszewski, *Scotch Pink (Siusiu w torcik)*, 2009/2015. Fot. archiwum Zachęty

W UBIEGŁYM ROKU Zachęta jako pierwsza instytucja publiczna w Polsce zorganizowała akcję crowdfundingową pod hasłem *Buduj z nami kolekcję Zachęty*. Z jednej strony odwołaliśmy się do historycznych wzorców, bowiem pierwsza kolekcja Zachęty (obecnie w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie) powstała ze składek społecznych. Z drugiej — wykorzystaliśmy nowoczesne narzędzia, czyli zbiórkę internetową. Poprzez portal OdpalProjekt.pl osoby, które chciały wesprzeć finansowo ubiegłoroczne zakupy do kolekcji, mogły dokonywać wpłat od 10 do 10 000 zł. W zależności od wysokości donacji fundatorzy otrzymywali nagrody. Były to m.in. karnety wstępu do galerii, wybrana publikacja, imienny certyfikat dla fundatora, zaproszenia na przedpremierowe pokazy wystaw, zaproszenie na otwarcie Biennale Sztuki w Wenecji w 2017, replika plakatu Wojciecha Zamecznika z wystawy artysty w Zachęcie czy w końcu fotografia

Andrzeja Bielawskiego *Lux aeterna* z limitowanej edycji przedstawiająca świetliki galerii. Nazwiska wszystkich fundatorów znalazły się na specjalnej tablicy w Zachęcie.

Akcja *Buduj z nami kolekcję Zachęty* spotkała się z dużym odzewem ze strony publiczności, zainteresowaniem mediów oraz aktywnym wsparciem wpływowych osobistości — także na portalach społecznościowych. Wzięło w niej udział 465 darczyńców, dzięki którym uzyskaliśmy kwotę 88 470 zł. Największa jednostkowa wpłata wynosiła 7 000 zł. Choć pomysł był spontaniczny i jednorazowy, to efekt utwierdził nas w przekonaniu, że było warto. Dzięki temu bardziej bezpośrednio spotkaliśmy się z naszymi widzami i dowiedzieliśmy się, że również dla nich publiczna kolekcja sztuki współczesnej jest ważna, bo stanowi wspólną wartość i buduje kapitał kulturowy.

Na zakończenie roku przygotowaliśmy pokaz *Kolekcje*, na który przedpremie-

rowo zaprosiliśmy wszystkich fundatorów — jako podziękowanie za wkład w rozwój zbiorów Zachęty i zaangażowanie. Swoistym podsumowaniem akcji stał się również Dzień Otwarty (poniedziałek, 5 grudnia) — w ubiegłym roku zorganizowany pod hasłem *Publiczne = wspólne*. Oprócz tradycyjnych już w tym dniu oprowadzań na aktualnych wystawach zaproponowaliśmy też spotkanie temat idei crowdfundingu. Stało się ono okazją do wymiany doświadczeń, ale i szansą dla instytucji rozważających pozyskanie funduszy tą drogą na posłuchanie praktycznych porad specjalistów z zakresu fundraisingu.

KAMPAANIA #BĄDŹNABIEŻĄCO

NA PRZEŁOMIE 2015 i 2016 roku zaczął działać nowy portal Zachęty, w którym połączone zostały dwie strony galerii: zacheta.art.pl oraz otwartazacheta.pl. Pierwsza z nich na bieżąco informowała o działalności galerii, aktualnych wystawach, projektach i programach edukacyjnych. Druga powstała jako miejsce prezentacji naszych zasobów, które udostępniamy na licencjach Creative Commons. Do współpracy przy szeroko zakrojonej kampanii promocyjnej nowego portalu zaprosiliśmy autora komiksów Jacka Świdzińskiego. Jego dziełem były trzy animacje bezpośrednio odwołujące się do układu nowej strony internetowej i poszczególnych podstron, które oferuje portal. Rysunkowy ludek, poruszając się po stronie głównej, zwracał uwagę użytkownika na podstawowe funkcjonalności, jakimi dysponuje strona, i pokazywał, w jaki sposób korzystać z jej bogatych zasobów. Animacje emitowane były na wybranych nośnikach promocyjnych, w dwóch etapach, na początku kampanii (luty i marzec) i pod koniec (listopad i grudzień) 2016 roku. Projekty w formie spotów reklamowych były prezentowane w kinach (Kinoteka, Wisła, Praha, Electronic), na ekranach w wagonach metra, tramwajach warszawskich, stacjach metra, na ekranach Infoscreen oraz w przejściu podziemnym na Dworcu Centralnym. Można je było obejrzeć także na stronie zacheta.art.pl oraz w profilu Zachęty na Facebooku.

Charakterystyczny ludek został z nami przez cały rok i pojawiał się w innych projektach realizowanych przez galerię. W maju, obecny na ulotce i plakatach, zachęcał odwiedzających do uczestniczenia w Nocy Muzeów, a następnie był „twarzą” akcji crowdfundingowej. Jego postać pojawiła się również w przestrzeni galerii w czasie pokazu *Kolekcje*, a pod koniec roku — na wielkoformatowych drukach promocyjnych informujących o tym, że księgarnia Zachęty jest już dostępna on line.

NOC MUZEÓW W ZACHĘCIE

Badania ankietowe. Fot. archiwum Zachęty

Prace związane z nowym portalem i kampanią promocyjną były koordynowane przez Zofię Ledzion i Aleksandrę Zientecką.

DZIAŁANIA Z PUBLICZNOŚCIĄ

CORAZ INTENSYWNIEJ przyglądamy się naszej publiczności, aby lepiej rozpoznawać potrzeby zwiedzających i tworzyć dla nich interesujący program. W minionym roku zadawaliśmy odwiedzającym Zachęty wiele pytań, posiliśmy także o ich komentarze. Dzięki zebranym opiniom, którymi zwiedzający chętnie się dzielą, możemy uczyć się, jak odpowiadać na oczekiwania zaangażowanej publiczności, ale też jak zachęcać do częstszego uczestnicstwa w kulturze nowe grupy odbiorców.

I właśnie do nowych odbiorców staramy się docierać współpracując z innymi warszawskimi instytucjami: muzeami, galeriami, teatrami, centrami nauki i kultury. Sieć współpracy — efekt programu rozwoju publiczności Miejskiego Biura Kultury — ADESTE (Audience Developer: Skills and Training in Europe) umożliwia pracownikom instytucji, często odmiennych programowo, poznawanie publiczności różnego typu wydarzeń kulturalnych, która także w różny sposób uczestniczy w kulturze. Zespołowo planujemy akcje łączące oferty wielu instytucji skierowane do określonych grup mieszkańców Warszawy i turystów. Dzięki temu widzowie otrzymują czytelne informacje o różnorodnych wydarzeniach, co ułatwia im dokonywanie wyborów. Między innymi w ten sposób promowaliśmy program Dnia Dziecka w czerwcu 2016.

Prowadzone badania publiczności sztuki współczesnej zakończyła ankieta *Poznajmy się!* przygotowana i zrealizowana przez Zachęty, Muzeum Sztuki Nowoczesnej i Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski. Badanie potwierdziło, że duża grupa osób intensywnie uczestniczących w życiu kulturalnym miasta i zainteresowanych nowymi zjawiskami w sztuce stanowi wspólną publiczność tych trzech instytucji.

Koordynacją działań z publicznością zajmuje się Katarzyna Winter.

DOSTĘPNOŚĆ

DZIAŁANIA NA RZECZ dostępności należą do podstawowych obowiązków narodowych instytucji kultury. Aby wypełnić statutową misję równego dostępu do kultury współczesnej, Zachęta realizuje stały program edukacyjny kierowany do osób z niepełnosprawnością sensoryczną, jak również do grup społecznych o innych, specyficznych potrzebach poznawczych i percepcyjnych. Koordynacją tych działań zajmuje się Paulina Celińska. Cykle comiesięcznych spotkań *Sztuka dostępna* dla osób z niepełnosprawnością wzroku i słuchu są już dobrze znane odbiorcom i cieszą się coraz większą popularnością. Od kilku lat pozwalają zapoznać się z aktualnymi wystawami w Zachęcie. Stały jest też program warsztatów dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. W 2016 roku konsekwentnie poszerzaliśmy ofertę spotkań tłumaczonych na Polski Język Migowy o oprowadzania kuratorskie oraz warsztaty prowadzone przez niesłyszącego edukatora (tłumaczone na język polski foniczny).

W ubiegłym roku powróciliśmy do nagrywania haseł *Encyklopedii sztuki w Polskim Języku Migowym*. Zainicjowanym przez Zachęte w 2014 roku projektem udało się zainteresować inne instytucje kultury: Muzeum Sztuki w Łodzi i Muzeum Narodowe w Warszawie. Dzięki dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z programu *Kultura Dostępna*, przyznanej bezpośrednio koordynatorce i pomysłodawczyni encyklopedii Paulinie Celińskiej, udało się nagrać 50 haseł. W ten sposób encyklopedia ma już blisko 100 krótkich filmów w PJM objaśniających takie zagadnienia jak m.in.: konceptualizm, polska szkoła plakatu, sztuka publiczna, szkic, ikonografia, historia sztuki, lecz również prezentujących sylwetki artystów, np. grupy a.r., Katarzyny Kobro, Władysława Strzemińskiego. Dla osób niesłyszących to cenne źródło wiedzy na temat

Oprowadzanie kuratorskie Małgorzaty Kuciewicz i Sarmena Beglariana tłumaczone na PJM, 13.11.16.
Fot. Anna Zdzieborska

Warsztaty rodzinne w cyklu *Co robi artysta?*
Fot. Maria Szczycińska

Sztuka dostępna. Spotkanie ze sztuką współczesną dla osób niewidomych, 29.09.16.
Fot. Anna Zdzieborska

sztuki oraz projekt uzupełniający ogromną lukę w materiałach edukacyjnych w Polskim Języku Migowym.

W 2016 Zachęta kontynuowała działania na rzecz zwiększania dostępności samego obiektu, a także serwisu internetowego i zbiorów galerii. Na potrzeby osób z niepełnosprawnością sensoryczną opracowaliśmy kolejne prace z kolekcji — ok. 30 dzieł. Nagraliśmy audiodeskrypcje oraz napisy do filmów, m.in. Jacka Malinowskiego, które prezentowane były na jego indywidu-

alnej wystawie w Zachęcie, oraz do nowo zakupionych do kolekcji prac innych artystów współczesnych.

W tym roku bardziej skutecznie docieraliśmy z ofertą edukacyjną do środowiska osób niesłyszących. Za sukces uważamy również skoordynowanie warszawskiego kalendarza wydarzeń kulturalnych dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną i ograniczenie nakładania się terminów w ramach oferty edukacyjnej różnych instytucji.

TOWARZYSTWO ZACHĘTY SZTUK PIĘKNYCH

TOWARZYSTWO ZACHĘTY Sztuk Pięknych to grupa entuzjastów i miłośników sztuki, którzy chcą aktywnie uczestniczyć w życiu galerii. Programy członkowskie umożliwiają udział w specjalnie zorganizowanych spotkaniach z artystami i kuratorami, przedpremierowych pokazach wystaw, wyjazdach na najciekawsze wydarzenia i targi sztuki za granicą.

W tym roku członkowie TZSP wzięli udział w przedpremierowych pokazach wystaw *Podróżnicy* oraz *Polska — kraj folkloru?* oraz oprowadzaniach kuratorskich po wystawach *Sztuka w naszym wieku*; *Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie*; *Bogactwo*; *Jacek Damięcki. Makroformy i Kaligrafie społeczne*. Członkowie Towarzystwa uczestniczyli również w trzydniowym wyjeździe do Berlina na otwarcie wystawy *Common Affairs. Revisiting the Views Award — Contemporary Art from Poland*. Podczas wyjazdu studyjnego odwiedziliśmy także Berlin Biennale, galerie prywatne oraz wystawy w najważniejszych galeriach i muzeach. Członkowie TZSP byli obecni na najbardziej prestiżowych targach sztuki za granicą, jak Art Basel i Art Basel w Miami, Frieze Art Fair w Londynie i Nowym Jorku, FIAC w Paryżu. Uczestniczyli także w Warsaw Gallery Weekend, International Art Fair (IAF) Warsaw oraz Warszawskich Targach Sztuki. Już po raz trzeci Towarzystwo było gospodarzem prestiżowej aukcji sztuki współczesnej Fundacji Bátor Tabor Polska, którą poprowadzili Juliusz Windorb-ski i Simon de Pury.

W 2016 Towarzystwo kontynuowało programy i projekty edukacyjne rozpoczęte w latach ubiegłych. We współpracy z działem edukacji Zachęty zorganizowaliśmy kolejne dwie edycje szkoleń dla nauczycieli *Alfabet sztuki, czyli jak czytać sztukę współczesną*. Są one skierowane do nauczycieli przedmiotów humanistycznych spoza Warszawy. Dzięki wsparciu sponsorów udział w szkoleniach

Oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Bogactwo*. Fot. Michalina Musielik

Przedpremierowy pokaz wystawy *Polska — kraj folkloru?*. Fot. Michalina Musielik

jest bezpłatny. Niesłabnące zainteresowanie i entuzjastyczne recenzje sprawiły, że projekt będzie kontynuowany także w 2017 roku.

Towarzystwo zostało także partnerem akcji crowdfundingowej *Cała Polska buduje kolekcję Zachęty*. Dzięki środkom

uzyskanym ze zbiórki 1% podatku TZSP kupiło do kolekcji Zachęty pracę Karola Radziszewskiego *Scotch Pink (Siusiu w torcik)*.

Koordynatorem współpracy z Towarzystwem Zachęty Sztuk Pięknych jest Zofia Sikorska.

WYDAWNICTWA

DZIAŁ WYDAWNICTW zajmuje się opracowaniem redakcyjnym i przygotowaniem do druku katalogów, książek, folderów i innych publikacji towarzyszących wystawom we współpracy z ich kuratorami, a także koordynacją procesu edytorskiego i poligraficznego. Ścisłe współpracuje ze wszystkimi działami galerii: z zespołem promocji i komunikacji m.in. przy realizacji kampanii promocyjnych, z działem edukacji przy przygotowaniu materiałów edukacyjnych (m.in. ulotek, plakatów, programów i scena-

riuszy na warsztaty), z kuratorami i działem realizacji wystaw (teksty i podpisy do prac na wystawach) oraz z rzecznikiem prasowym (m.in. materiały prasowe). Koordynacją wszystkich wydawnictw zajmuje się Dorothea Karaszewska, zaś ich łamaniem i przygotowaniem do druku Krzysztof Łukawski i Maciej Sikorzak.

W roku 2016 wydaliśmy książki towarzyszące wystawom: *Magdalena Więcek. Działanie na oko*; *Bogactwo*; *Jacek Malinowski. Półkobieta* (towarzysząca wystawie *Jacek*

Malinowski. Dwubiegunowo); *Polska — kraj folkloru?*. W związku z wystawą *Podróżnicy* ukazało się polskie wydanie książki *Halka/Haiti. 18°48'05"N 72°23'01"W. C.T. Jasper & Joanna Malinowska*, opublikowanej w wersji angielskiej w 2015 roku do wystawy w Pawilonie Polskim na Biennale weneckim. Efektem współpracy wydawniczej były książki towarzyszące wystawom: *Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie* (wydana wspólnie z Fundacją Archeologia Fotografii); *Common Affairs. Revisiting the Views Award — Contemporary Art from Poland* (wspólnie z Deutsche Bankiem i Instytutem Polskim w Berlinie) oraz katalog wystawy *Rafał Bujnowski. Maj 2066* (wspólnie z Nero i Galerią Raster).

Ukazało się siedem folderów do wystaw w Miejscu Projektów Zachęty oraz foldery do pokazów w Zachęcie: *Kolekcje* i *Iveta Pilařová. Biały. Pokaz towarzyszący konferencji Kultura i Neuronauka*.

Do wystawy *Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci* przygotowano katalog przeznaczony dla młodych widzów *Zeszyt zadań* oraz kolekcjonerska, limitowana edycja plakatów zaprojektowanych przez grafików-illustratorów biorących udział w wystawie.

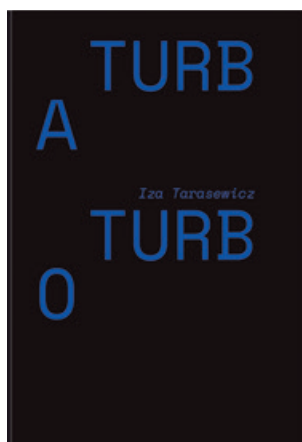
Do zadań działu wydawnictw należy również przygotowywanie publikacji będących częścią prezentowanych na wystawach w Zachęcie prac. W tym roku były to: gazeta *Retard One Hour* Radka Szlagi i Honzy Zamojskiego, pocztówki Ilony Nemeth na wystawie *Podróżnicy* oraz książka artystyczna Mehreen Murtazy *Łowcy UFO* na wystawie *Kaligrafie społeczne*.

Poza wymienionymi wyżej publikacjami wydana została książka *TURBA, TURBO* — autorska publikacja rzeźbiarki, rysowniczk i performerki Izy Tarasewicz. Jej opublikowanie było częścią nagrody głównej w konkursie *Spojrzenia 2015 — Nagroda Deutsche Bank. 7 edycja*. Powstała we współ-

pracy z projektantami Magdą Frankowską i Arturem Frankowskim (Fontarte) książka jest wizualną opowieścią o pracy pod tym samym tytułem — od pierwszych pomysłów i inspiracji, przez szkice i precyzyjne projekty, po kolejne realizacje i odsłony instalacji: w Zachęcie, Centrum Sztuki Współczesnej *Znaki czasu* w Toruniu, Kostka Gallery, Meetfactory w Pradze i Biennale w São Paulo 2016.

W minionym roku ukazały się kolejne cztery wydania magazynu *Zachęta*, redagowanego przez zespół: Dorota Karaszewska, Małgorzata Jurkiewicz, Marta Miś, Jolanta Pieńkos. Publikujemy go od 2013 roku, dotąd ukazało się piętnaście numerów. Każdy z numerów jest ważnym źródłem informacji o wystawach i wydarzeniach odbywających się w Zachęcie i w Miejscu Projektów Zachęty, a także organizowanych przez nas w innych miejscach. Czytelnicy znajdą tu opisy poszczególnych wystaw czy projektów, często w formie ilustrowanego przewodnika po wystawie, interesujące materiały uzupełniające problematykę z nimi związaną (wywiady, przedruki fragmentów artykułów itp.), a także kalendarz wydarzeń edukacyjnych, zapowiedzi wydanych przez Zachęte książek i innych nowości w Księgarni Artystycznej, najświeższe wiadomości i bogaty materiał wizualny. Wysokonakładowe i tanie wydawnictwo umożliwia dotarcie z informacjami o działalności Zachęty do szerokiej grupy odbiorców, wśród których cieszy się ono wielkim powodzeniem. W tym roku dwa wydania magazynu były rozpowszechniane w czasie trwania wystawy *Fair Building* w Pawilonie Polskim na 15 Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji.

W związku z prowadzoną przez Zachęte polityką otwartości i dostępności nasze publikacje lub teksty z nich (a także tłumaczenia na język angielski tekstów z pu-

TURBA, TURBO
koncepcja: Iza Tarasewicz
współpraca: Katarzyna Kołodziej, Magdalena Komornicka
projekt graficzny: Magdalena Frankowska, Artur Frankowski [Fontarte]

Marek Czapelski, *Architektura polskiego socrealizmu w Zachęcie. Pierwszy Ogólnopolski Pokaz Projektów Architektury [1951] i Pierwsza Powszechna Wystawa Architektury Polski Ludowej [1953]*
seria: Archiwum Zachęty
pod redakcją: dr hab. Gabrieli Świtek
projekt graficzny serii: Daria Malicka
redakcja: Małgorzata Jurkiewicz

blikacji wydanych drukiem tylko w wersji polskiej) są umieszczane w formie plików pdf na stronie Zachęty.

WYDAWNICTWA W LICZBACH

katalogi i książki

7
[4500]
łączny nakład

Informatory i foldery

13
[27 150]
łączny nakład

plakaty

33
[274]
łączny nakład

zaproszenia

21
[22 750]
łączny nakład

ulotki i inne druki

17
[114 110]
łączny nakład

KSIĘGARNIA

KSIĘGARNIA ARTYSTYCZNA już od 20 lat przyciąga swoją ofertą książkową i wydarzeniami zarówno klientów polskich, jaki i zagranicznych. W 2016 roku obok już istniejących działów poświęconych malarstwu, architekturze, grafice, plakatowi, teatrowi, kinu, wzornictwu, fotografii i teorii sztuki zostały rozbudowane działy literatury dziecięcej oraz komiksu. Pod koniec 2016 roku zwiększyła się także oferta gadżetów, w tym torby, koszulki i kubki z logo galerii.

Od listopada 2016 roku na stronie internetowej galerii działa e-Księgarnia, w której dostępne są aktualne i archiwalne wydawnictwa Zachęty oraz gadżety.

W ubiegłym roku w Księgarni Artystycznej miało miejsce wiele wydarzeń promujących ciekawe publikacje i nowości wydawnicze stawiających sobie za cel rozwój czytelnictwa wśród dorosłych i dzieci. Dorośli mogli korzystać z punktu wymiany książek Buszując w Szufładzie, promocji nowych wydawnictw i spotkań Dyskusyjnego Klubu Książki, natomiast dla dzieci organizowane były wydarzenia przy okazji Warszawskiego Weekendu Księgarń Kameratealnych, Warszawskiego Weekendu Książki Niedorosłej czy Big Book Festival.

KSIĘGARNIA ARTYSTYCZNA W LICZBACH

sprzedaż publikacji i gadżetów
wydanych przez Zachęte

4630

egzemplarzy

sprzedaż książek i gadżetów
w Księgarni Artystycznej ogółem

26 500

egzemplarzy

sprzedaż biletów na imprezy kulturalne

107

targi i kiermasze, na których prezentowana
była oferta Księgarni Artystycznej

4

promocje książek
w ramach cyklu *Na Zachęcie!*

9

spotkania Dyskusyjnego
Klubu Książki

10

INWESTYCJE

W 2016 ROKU w Zachęcie przeprowadzono kompleksową modernizację oświetlenia ekspozycyjnego we wszystkich salach wystawowych, montując system oświetlenia LED. Zastosowano oprawy przeznaczone do oświetlania muzeów i galerii sztuki o wysokich parametrach świetlnych i użytkowych. Dzięki temu strumień świetlny jest regulowany w zakresie od 10 do 100 procent, a częstotliwości umożliwiając m.in. filmowanie ekspozycji bez efektu migotania obrazu. Nowe oświetlenie pozwala również na ustawianie natężenia strumienia świetlnego bez zmiany barwy światła, ustawianie barwy światła, kadrowanie, swobodny kąt rozsyłu od skupionego do szerokiego, jak również zastosowanie światła zalewowego oraz zdalne sterowanie i programowanie sekwencji świetlnych dla każdego z obiektów bądź ich grup.

Przeprowadzono remont głównej klatki schodowej. Prace obejmowały renowację i cyzelowanie detali architektonicznych, wykonanie drobnych prac naprawczych oraz malowanie. Odnowiono również dwie tablice nad wejściami do sal wystawowych, upamiętniające pierwszego prezydenta Polski Gabriela Narutowicza i Wojciecha Gersona — malarza, współzałożyciela Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych.

RENOWACJA NAGROBKÓW AUTORSTWA ABRAHAMA OSTRZEGI

W 2016 ROKU Zachęta wraz z Fundacją Dziedzictwa Kulturowego przeprowadziła restaurację 24 rzeźb sepulkralnych autorstwa Abrahama Ostrzeży (członka przedwojennego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych) na Cmentarzu Żydowskim przy ul. Okopowej w Warszawie. Prace konserwatorskie zostały sfinansowane z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Biura Stołecznego Konserwatora Zabytków. Przeprowadził je zespół konserwatorów pod kierownictwem Magdaleny Olszowskiej i nadzorem merytorycznym prof. Janusza Smazy. Wykonano m.in. ustabilizowanie fundamentów, czyszczenie i usuwanie nawarstwień z powierzchni kamienia, uzupełnienie ubytków. Projekt został zrealizowany w ramach przygotowań do wystawy *Abraham Ostrzeża* w 2017 roku, upamiętniającej 75 rocznicę Akcji Reinhardt i Zagłady Żydów Polskich dokonanych przez niemiecką III Rzeszę.

Nagrobki autorstwa Abrahama Ostrzeży
na Cmentarzu Żydowskim przy ul. Okopowej
w Warszawie, stan przed i po renowacji:

Nagrobek Estery z Rozenfeldów Pave, 1924–1925

Nagrobek Fejgi Elterman, 1928

Grób rodzinny Beniamina i Hendli z Helferów
Rykwertów, 1936

Wszystkie fot. Magdalena Olszowska

OSIĄGNIĘCIA ZESPOŁU ZACHĘTY

Nagrody, dyplomy, pełnione funkcje

Hanna Wróblewska

- udział w radach programowych Centrum Nauki Kopernik, Fundacji Kultura Miejsca, Radzie Nadzorczej Fundacji Katarzyny Kozyry; Radzie Fundacji GESSEL dla Zachęty — Narodowej Galerii Sztuki; Kapitułe Nagrody Krytyki Artystycznej im. Jerzego Stajudy oraz Zespole ds. Warszawskich Historycznych Pracowni Artystycznych
- przewodnicząca Rady Programowej Galerii Arsenał w Białymstoku [do lutego 2016] oraz Rady Muzeum przy Muzeum Współczesnym Wrocław

Justyna Markiewicz

- udział w Radzie Fundacji GESSEL dla Zachęty — Narodowej Galerii Sztuki
- juror w konkursie na opracowanie koncepcji strefy wejścia głównego i Planetarium w Centrum Nauki Kopernik, Warszawa

Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek

- członkini Polskiego Stowarzyszenia Inwentaryzatorów Muzealnych

Julia Maria Koszewska

- przewodnicząca rady Fundacji Nowoczesna Polska
- członkini Sądu Koleżeńskiego w Stowarzyszeniu Wikimedia Polska
- członkini Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia Żydowskie Motywy
- członkini zwyczajna Klubu Inteligencji Katolickiej [KIK], Stowarzyszenia Żydowskie Motywy, Stowarzyszenia Wikimedia Polska oraz Europejskiego Towarzystwa Socjologicznego [ESA], Europejskiego Towarzystwa Studiów Żydowskich [EASJ], Towarzystwa Studiów nad Pamięcią [Memory Studies Association], oraz europejskiej sieci chrześcijańskich profesjonalistów teleinformatyki [ECIC]
- współorganizatorka Carpathian Ethnography Project [7.2016–10.2017] — projektu Stowarzyszenia Wikimedia Polska i Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie
- współinicjatorka projektu Ukraina25.pl — otwartej platformy dla wszystkich w Polsce, którzy chcieli uczcić 25-lecie niepodległości Ukrainy

Gabriela Świtek

- kierownik Zakładu Teorii Sztuki, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego
- wiceprzewodnicząca Rady Naukowej, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego

- wiceprezes Sekcji Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki AICA
- uczestniczka Rady Programowej Fundacji Kultura Miejsca

Anna Zdzieborska

- członkini Rady Fundacji Kultury bez Barier

Karolina Zychowicz

- członkini zespołu badawczego *Polska krytyka artystyczna XX–XXI wieku* w Instytucie Historii Sztuki KUL, w ramach grantu przyznanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego; kierownik: prof. Ryszard Kasperowicz
- sekretarz Kapituły Nagrody Krytyki Artystycznej im. Jerzego Stajudy

Wystawy w kraju i za granicą organizowane przez pracowników Zachęty, spotkania, wykłady, sympozja w kraju i za granicą

15.01.2016 Julia Maria Koszewska

15 urodziny Wikipedii — udział w panelu dyskusyjnym o użyteczności i przyszłości Wikipedii

18.01.2016 Julia Maria Koszewska

wywiad w Polsat 2 w programie *Nie rządzem Polska stoi* o fenomenie Wikipedii i jej zasadach

29.01.2016 Julia Maria Koszewska

wywiad dla Polskiego Radia dla Zagranicy — redakcja rosyjska, o Wikipedii w Polsce i w Rosji, z okazji 15 urodzin Wikipedii

luty 2016 Justyna Markiewicz

udział w panelu *Co po wielkim otwarciu? Jak prowadzić skuteczną strategię promocyjną w nowych instytucjach kultury?*, w ramach konferencji *Marketing w kulturze. Komunikacja — trendy — praktyka*, Instytut Kultury Miejskiej, Gdańsk

17.02.2016 Stanisław Welbel

udział w pracach komisji konkursowej II Konkursu Najlepszych Dyplomów Sztuki Mediów

19.02.2016 Julia Maria Koszewska

inauguracja kilkumiesięcznego projektu Fundament Społeczeństwa Informacyjnego [współtwórczyni]

19.02.2016 Justyna Markiewicz

udział w panelu *Co po wielkim otwarciu? Jak prowadzić skuteczną strategię promocyjną w nowych instytucjach kultury?*, w ramach konferencji *Marketing w kulturze*, Europejskie Centrum Solidarności, Gdańsk

26.02.2016 Julia Maria Koszewska

organizacja spotkania *Krym — dwa lata okupacji i co dalej?*, współorganizowanego przez Komitet Obywatelski Solidarności z Ukrainą, Helsińską Fundację Praw Człowieka, Fundację Solidarności Międzynarodowej, we współpracy z Fundacją „Nasz Wybór”

21–23.03.2016 Magda Kardasz

udział w pracach jury Programu Rezydencji Artystycznych A-I-R Wrocław, pod auspicjami ESK Wrocław 2016, w Künstlerhaus Bethanien, Berlin

2.04.2016 Karolina Iwańczyk

ukończenie kursu dla koordynatorów wolontariatu *Przepis na wolontariat* organizowanego przez Centrum Myśli Jana Pawła II w Warszawie, Narodowe Centrum Kultury, Microsoft Polska i Fundację Kronenberga przy Citi Handlowym

5–9.04.2016 Magdalena Komornicka

podróż studyjna, Fresh Paint Art Fair, Tel Awiw

14.04.2016 Hanna Wróblewska

wykład *Kolekcje korporacyjne w Polsce* na zaproszenie Ambasady Królestwa Niderlandów w ramach seminarium na temat korporacyjnych kolekcji sztuki, towarzyszącego wystawie *Connection* w Galerii Plenowej w Łazienkach Królewskich, Warszawa

15.04.2016 Zofia Sikorska

udział w warsztatach *Building Successful Fundraising Partnerships* zorganizowanych przez Komisję Fulbrighta i King Badouin Foundation, Bruksela

16–17.04.2016 Magdalena Komornicka

podróż studyjna, Oslo Open, Oslo

18.04.2016 Anna Zdzieborska, Paulina Celińska

prezentacja *Sztuka dostępna dla osób niewidomych w Zachęcie — Narodowej Galerii Sztuki: dotykanie oryginałów, pomoce dotykowe, audio-deskrypcja* na I Ogólnopolskiej Konferencji „Prosimy dotykać eksponatów”, Muzeum Historyczne Miasta Gdańska

21.04.2016 Maria Świerżewska

prowadzenie spotkania *Co trzeba zrobić, żeby zrozumieć dziś sztukę? Spotkanie wokół książki „Sztuka w naszym wieku”*, Galeria Labirynt, Lublin

16–22.05.2016 Stanisław Welbel

udział w 22nd International Symposium on Electronic Art ISEA2016 Hong Kong 香港 Cultural R>evolution jako zwycięzca konkursu dla kuratorów na wizyty studyjne Instytutu Adama Mickiewicza oraz HAT Center — Humanities/Art/Technology Research Center Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu

14.05.2016 Maria Świerżewska

udział w spotkaniu poświęconym książce *Sztuka w naszym wieku*, w ramach Nocy Muzeów w Galerii Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach, Księgarnia Zła Buka, Katowice

18.05.2016 Dorota Karaszewska

udział w pracach jury konkursu Fotograficzna Publikacja Roku im. Krzysztofa Makowskiego

18.05.2016 Marta Miś

prelekcja przez pokazem filmu Zbigniewa Libery *Walser*, kino Wisła, Warszawa

18–22.05.2016 Julia Maria Koszewska

12 Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Żydowskie Motywy” (współorganizatorka)

24.05.2016 Justyna Markiewicz

udział w panelu podczas Dnia Różnorodności zorganizowanego przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Warszawa

30–31.05.2016 Stanisław Welbel

udział w międzynarodowej konferencji naukowej *Curators without Borders — Local Crises / Global Curation*, Kibbutzim College i Petach-Tikva Museum of Art, Izrael; referat: *Curating, Art, and the Turn from Communism to Globalism in Eastern Europe*

8.06.2016 Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek, Maria Świerżewska

udział w spotkaniu autorskim poświęconym książkom *Książka do zobaczenia* i *Bardzo nam się podoba. Współczesna. Sztuka. Pytania*, Muzeum Sztuki w Łodzi

14.06.2016 Marta Miś

prowadzenie spotkania z Karoliną Wiktor w ramach programu towarzyszącego wystawie *Nowe ilustracje*, Galeria Arsenał, Białystok

15.06.2016 Zofia Dubowska

udział w wystawie fotograficznej *Księga raju/księga życia*, Jewish Community Center, Warszawa

15–16.06.2016 Gabriela Świtek

Udział w konferencji *Mit jedności sztuk czy prawda wyobraźni? Architektura, muzyka i sztuki plastyczne jako sztuki siostrzane*, Galeria Labirynt, Lublin; referat: *Architektura i Stimmung. Nastrojenie przestrzeni*

15–17.06.2016 Magdalena Komornicka

udział w Kiev Art Week i międzynarodowej konferencji *New Cultural Strategy*, Kijowski Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki

22.06.2016 Justyna Markiewicz

Udział w panelu podczas konferencji *Crowdfunding*, Instytut Innowacyjnej Gospodarki, Warszawa

30.06–15.07.2016 Karolina Zychowicz

udział w Międzynarodowej Letniej Szkole Białorutenistyki, Białoruski Uniwersytet Państwowy w Mińsku

3.07.2016 Julia Maria Koszewska

koncert zespołu Ot vinta w Warszawie (współkoordynatorka)

3–4.09.2016 Julia Maria Koszewska

udział (jako przedstawicielka Stowarzyszenia Wikimedia Polska) w konferencji Wikimedia Ukraina, Kijowsko-Mohylańska Akademia w Kijowie; wykład: *Wiki-ethno-GLAM*

8–9.09.2016 Gabriela Świtek

udział w symposium *Transit Point: Mitteleuropa, Trans-Medial: Art and Architecture*, Yale School of Architecture, Yale University, New Haven; referat: *„Years after ...”. Oskar Hansen’s Open Form and the Horizon of Expectations*

15.09.2016 Marta Miś

udział w pracach Centralnej Komisji Konkursowej XIV edycji Konkursu Sztuka Osób Niepełnosprawnych

16–18.09.2016 Julia Maria Koszewska

udział w masterclass Pawła Ferdka w ramach warsztatów filmu dokumentalnego metodą Wernera Herzoga

19–30.09.2016 Julia Maria Koszewska

udział w konferencji Human Dimension Implementation Meeting zorganizowanej przez Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka [ODIHR] Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie [OBWE]; 26.09: prowadzenie szkolenia z podstaw teorii i praktyki edycji Wikipedii dla pracowników i stażystów Polona.pl w Bibliotece Narodowej

26.09.2016 Anna Zdzieborska

prezentacja *Zachęta dla nauczycieli* podczas konferencji Muzealna eduAKCJA Warszawy, Muzeum Narodowe w Warszawie

19.10.2016 Julia Maria Koszewska

udział w konferencji Muzeum Cyfrowe zorganizowanej przez Muzeum Narodowe w Warszawie i Stowarzyszenie Wikimedia Polska

20–21.10.2016 Hanna Wróblewska

udział w obradach jury 12 Konkursu Gepperta we Wrocławiu

20–22.10.2016 Gabriela Świątek

udział w Seminarium Metodologicznym Stowarzyszenia Historyków Sztuki *Sztuka przeciwko historii sztuki*, Nieborów; referat: *Razem czy osobno? Architektki i historia sztuki*

20–23.10.2016 Julia Maria Koszewska

Festiwal Filmów Ukraińskich [wsparcie promocyjne z ramienia organizacji partnerskiej: Komitetu Obywatelskiego Solidarności z Ukrainą]

27–28.10.2016 Julia Maria Koszewska

udział w CopyCamp 2016, europejskiej konferencji o prawie autorskim

27.10.2016 Hanna Wróblewska

wykład o polskiej sztuce współczesnej w ramach wystawy *Common Affairs* w Deutsche Bank Kunsthalle i Instytucie Polskim, Berlin

3.11.2016 Julia Maria Koszewska

udział w okrągłym stole *Współpraca polsko-ukraińska dziś i jutro* zorganizowanym przez Fundację im. Stefana Batorego

4.11.2016 Anna Zdzieborska

moderowanie panelu *Impuls do działania* podczas konferencji *Sztuka edukacji. Nowocześni edukatorzy — pasjonaci z wizją*, Instytut Dizajnu w Kielcach

5.11.2016 Zofia Dubowska, Anna Zdzieborska

prowadzenie stolika tematycznego *Współpraca między szkołą a instytucją kultury* podczas konferencji *Sztuka edukacji. Nowocześni edukatorzy — pasjonaci z wizją*, Instytut Dizajnu w Kielcach

18.11.2016 Gabriela Świątek

udział w konferencji studenckiej *Nowoczesność: Bunt i tradycja*, Uniwersytet Warszawski; prowadzenie sesji III: *Tradycja i interpretacje*

22.11.2016 Gabriela Świątek

wykład *Architektura i Stimmung* dla Studium Doktoranckiego Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk

24.11.2016 Magda Kardasz

udział w jury Mobility and University Program Interantional Visegrad Fund, Bratysława

23.11.2016 Maria Świerżewska

prowadzenie spotkania *Co trzeba zrobić, żeby zrozumieć dziś sztukę?* poświęconego książce *Sztuka w naszym wieku*, MBWA Leszno

28.11.2016 Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek

udział w szkoleniu *Bezpieczne obchodzenie się z obiektami muzealnymi* zorganizowanym przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów oraz Muzeum Narodowe w Krakowie

8.12.2016 Gabriela Świątek

udział w audycji *Dynamika formy architektonicznej Rudolpha Arnheima* w Radio TOK FM

8–9.12.2016 Hanna Wróblewska

udział w uroczystej gali Igor Zabel Award for Culture and Theory 2016, Lublana

14.12.2016 Julia Maria Koszewska

prelekcja na spotkaniu *Spotkanie kultur i religii — tradycje świętowania* w ramach kursu edukacyjnego *Polacy, Ukraińcy, Żydzi historia i współczesność* zorganizowanego przez Muzeum Historii Żydów Polskich — POLIN i Ukraiński Dom w Warszawie

Publikacje**Marta Miś**

- *Teksty ilustrują teksty, czyli nowe muzea wyobraźni*, w: *Nowe ilustracje*, kat. wyst., Galeria Arsenał, Białystok 2016

Gabriela Świątek

tom pod redakcją naukową:

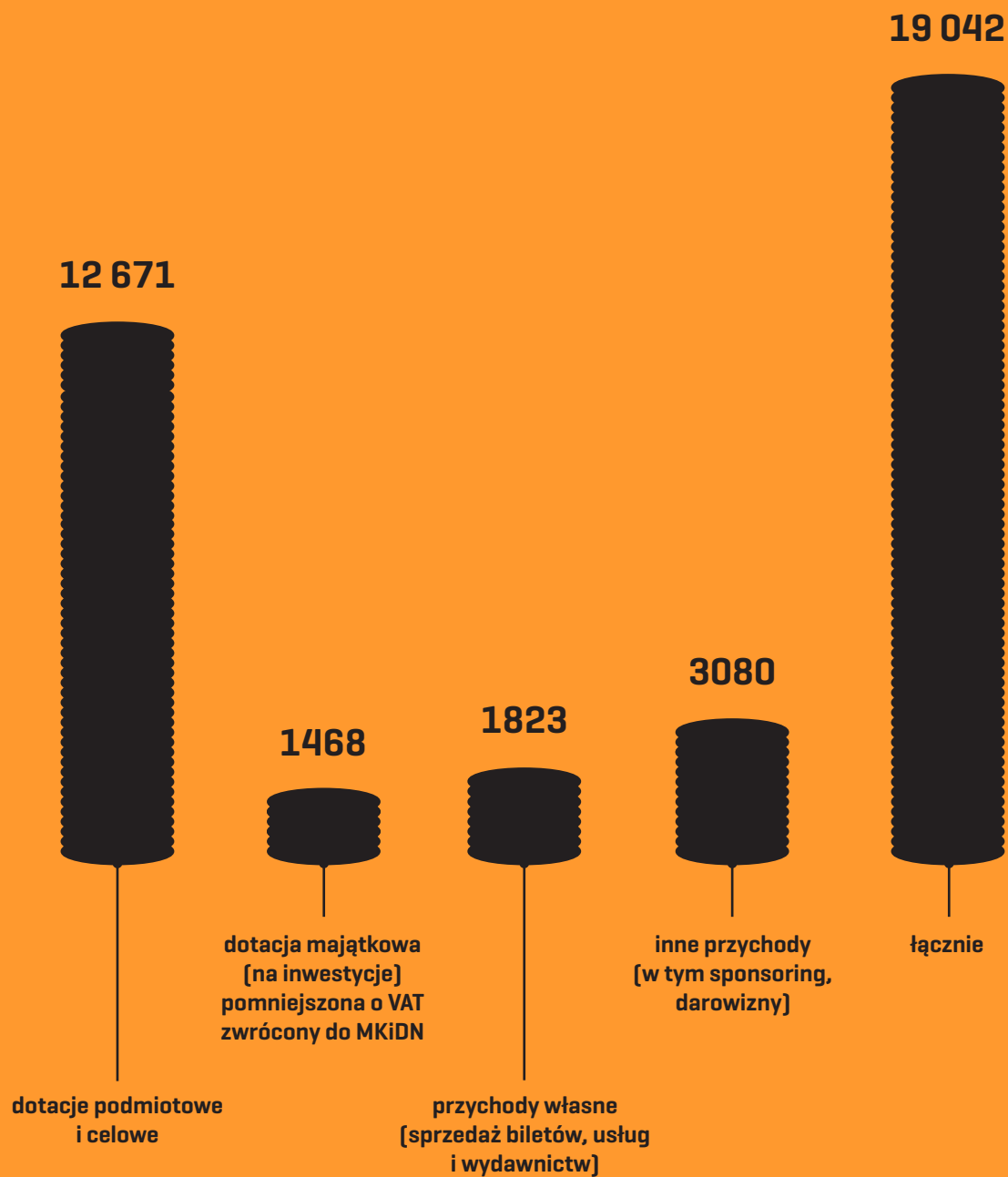
- „Ikonotheka” 2016, nr 26 [w druku] artykuły:
- *Dasein in a Space Station: The Conquest of Space and the Potentiality of Architecture*, „Montreal Architectural Review” [McGill University] 2016, t. 3
- *Elementy modernizmu według Moniki Sosnowskiej*, w: *Monika Sosnowska, Marek Szczęsny, Karolina Wiktor w wyborze Andrzeja Turowskiego / La déchirure [Rozdarcie / Tear]*, kat. wyst., Atlas Sztuki, Łódź 2016

Karolina Zychowicz

- *Francuscy moderniści na salach wystawowych Polski Ludowej w okresie socrealizmu. Przypadek CBWA „Zachęta”*, w: *Socrealizmy i modernizacje*, Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego, Łódź 2016 [w druku]
- *Wystawy sztuki kobiet organizowane przez CBWA w okresie socrealizmu*, „Sztuka i Dokumentacja” 2016, nr 15
- *The Cooperation between the Louise Leiris Gallery in Paris and CBWA “Zachęta”. Exhibitions of Pablo Picasso [1965, 1968] and André Beaudin [1968]*, w: *Paryż i artyści polscy 1945–1989*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2016 [w druku]
- *Recepcja sztuki Fernanda Légera w Polsce z perspektywy jego przynależności do Francuskiej Partii Komunistycznej*, w: *Polityczne konteksty sztuki*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016

Przychody

Zachęty — Narodowej Galerii Sztuki w 2016 roku [w tys. zł]

PARTNERZY I SPONSORZY

Zachęta jest jednostką finansowaną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Współorganizatorzy wystawy COMMON AFFAIRS. Revisiting the Views Award — Contemporary Art from Poland

KunstHalle
by Deutsche Bank

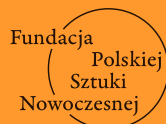

INSTYTUT
ADAMA
MICKIEWICZA

Partner wystawy Wojciech Zamecznik. Foto-graficznie

Partner wystawy Jacek Damięcki. Makrofarmy

Partnerzy wystawy Teresa Kazimiera Murak-Rembielińska

Sponsor Miejsca Projektów Zachęty

Sponsor technologiczny galerii

Program Zachęta na lato oraz wystawa COMMON AFFAIRS. Revisiting the Views Award — Contemporary Art from Poland zrealizowana dzięki wsparciu finansowemu miasta stołecznego Warszawy

Wystawa COMMON AFFAIRS. Revisiting the Views Award — Contemporary Art from Poland zrealizowana dzięki wsparciu finansowemu:

FUNDACJA WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT

Współorganizator wystawy Tu czy tam? Współczesna polska ilustracja dla dzieci

Współorganizator pokazu KOLEKCJE

G A L E R I A
Arsenal

Partner wspierający zakup dzieł sztuki do kolekcji

Doradca prawny galerii

WHITE & CASE

Partnerzy galerii

DS AUTOMOBILES

Sponsorzy wernisaży

Patroni medialni

Współorganizatorzy i partnerzy poszczególnych wystaw i wydarzeń

Raport roczny 2016

opracowanie i redakcja: zespół Zachęty

projekt graficzny: Magdalena Piwowar

fotografie z archiwum Zachęty:

Dominik Cudny, Bartosz Górka, Frederik Gruyaert, Maciej Jelonek,
Marek Krzyżanek, Maciej Landsberg, Sebastian Madejski, Jacek
Malinowski, Teresa Murak, Michalina Musielik, Katarzyna Nurowska,
Magdalena Olszowska, Maria Szczycińska, Andrej Vasilenko,

Anna Zdzieborska oraz dzięki uprzejmości TABAKALERY

łamanie: Maciej Sikorzak, Krzysztof Łukawski

opracowanie zdjęć do druku: MESA

druk: Argraf, Warszawa

Publikacja dostępna na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska.

CC BY-SA 3.0

ISBN 978-83-64714-49-8

